

**Kamu alacaklarının tahsil usulü hakkında kanun lâiyhası ve Ge-
çici Komisyon raporu (1/464)**

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 6 - 3229, 71/425

18 . XI . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Kamu alacaklarının tahsili hakkında Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25 . X . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim,

Başbakan
A. Menderes

Kamu alacaklarının tahsil usulu hakkındaki kanun tasarısının gerekçesi

Giriş

İcra hukuku, hakkın zarla yerine getirilmesine dair olan kaideleri ihtiva eder. Her borç kanunda veya mukavelede belli edilen zamanda ödenmek icabeder. Zamanında rıza ile ödenmeyen borç, İcra ve İflâs Kanununda tesbit edilen şekil ve usuller dairesinde, Devlet eliyle, borçlunun varlığından alınır ve alacaklıya verilir.

İcra ve İflâs Kanunu, umumi takip sistemine müteallik hükümleri muhtevidir. Âmme hizmetlerinin devamlı olarak işlenmesinin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını teşkil eden vergi, resim, harç ve saire gibi âmme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli sureleri içinde ve kısa zamanda tahsilini zaruri kılmaktadır.

Bir bütçe yılı içinde tahsili mecburi olan kamu alacaklarının, özel hukuk münasebetlerinden doğan alacaklardan mahiyet itibariyle farklı olması, kamu alacaklarının takip ve tahsilinde, umumi takip sisteminden ayrı ve daha kolay, seri ve müessir usulleri ihtiva eden özel bir takip sisteminin mevcudiyetine lüzum hissettirmiş ve şimdiye kadar da umumi icra usulü yanında âmme alacakları için hususi birtakip usulü olan (Tahsili Emval Kanunu) tatbik edilmiştir.

Aşağıda, memleketimizde bugün uygulanmakta olan özel takip sistemi yani Tahsili Emval Kanunu ile ek ve tâdilerinin, tarihçe, mahiyet ve bünyesi, sistemin kifayetsizliği, modern vergi takip sisteminin prensiplerile takdim edilmiş bulunan yeni tasarının bünye ve mahiyeti açıklanmıştır.

I

Kamu alacaklarının ödenmesinde ve zorla tahsilinde uygulanması gereken esaslar

Kamu alacaklarının takip ve tahsilindeki prensipleri iki genel esasta toplamak mümkündür. Bunlardan biri, kamu alacağını ödemekle mükellef olanlara, ödeme bakımından her türlü kolaylıklar göstermek, diğeri de, kamu idarelerinin alacaklarını emniyet altında bulundurarak, kolay ve seri bir şekilde tahsil etmektir.

Kamu idarelerine borçlu olanlar özel hukuk sahasındaki alâde borçlulardan farklı durumdadırlar. Özel hukuk sahasındaki bir alacaklıyı, borçlusunun, alacak tahsil edildikten sonraki ekonomik durumu alâkadar etmiyebilir. Halbuki, vergi, resim ve harç mükellefiyetleri dolayısıyla borçlu olanlar kamu idarelerinin gelir kaynaklarını teşkil ederler. Kamu idareleri bunların mevcut borç ödendikten sonraki durumları ile de alâkadar olmak mevkiindedirler. Diğer taraftan devamlı ve müstakar bir şekilde görülmesi icabeden âmme hizmetlerinin karşılığı olan ve ilgili yıl bütçesine maledilmek üzere vaktinde tahsili icabeden kamu alacağına uzun müddet mükellefler zimmetinde bırakılmasına da imkân yoktur. Modern esaslara dayanan, bir kamu alacağı takip sistemi biri diğerinin zıddı gibi görünen bu temayülleri telif zorundadır. ?

Alacağın taksitlere bağlanarak alınması, af ve terkin esaslarının kabulü, ödeme için, belli, sabit yerler ihdası, çekle, banka havalesiyle, postahane vasıtasıyla ödeme usullerinin kabulü, formalitelerin azaltılması, takip ve tahsili seri ve müessir bir şekilde yürütecek hükümlerin mevzuata ithali, modern tahsil usullerinin esaslarını teşkil etmektedir.

Kamu alacağı vâdesinde ödenmediği takdirde dahi, iyi niyet sahibi borçlulara, haklarında derhal ve şiddetli kovuşturma usullerine baş vurmadan önce, belki şartlarla, borcu taksitlere bağlayarak ödeme imkânları sağlanır.

Alacak sebebiyle borçlunun hapsedilmesi, bugün modern bir icra vasıtası sayılmamaktadır. Halen uygulanmakta olan umumi takip rejiminde de eski usullerden ayrılarak borç için hapis esası, perensip itibariyle kaldırılmış, borçlunun hapisle baskı altında tutulması usulü istisnai hallere, mal beyanını yaptırmak gayesine hasredilmiştir. İcra ve İflâs Kanununun kabul ettiği bu umumi esasa muvazi olarak, bu tasarı ile teklif edilen özel takip sisteminde de, borçluların hapsedilmeleri, gerçekten borçlu olmaları ve borçlarını ödemiş bulunmaları sebebine değil, mal beyanında bulunmamaları, takibat sırasında yalan beyanlarda bulunmaları, dürüst hareket etmemeleri ve takibata engel olmaları hallerine müteveccih bulunmaktadır.

Borç için hapis, borçluyu iktisadi faaliyetlerinden mahrum bırakarak onun ktisadi faaliyetleri sonunda elde edeceği kazancı ile borcu ödemesine engel olması itibariyle de mâkul bir vasıta sayılmamak icabeder.

Çeşitli vergilerde, beyana dayanan tarh usulünün genişlemesi modern tahsil usullerinde, ödemeye borçlunun bizzat iştirak ettirilmesi yolundaki temayülün de yayılması sonucunu doğurmaktadır.

Modern tahsil usullerine göre, borçlular lehine bu şekilde çeşitli kolaylıklar ihdas edilmekle beraber, diğer taraftan kamu idaresinin alacaklarını emniyet altına alacak tedbirler de tesbit edilir. Bunların başında kamu alacağına, üstünlük tanıyan, bu alacaklara karşılık teminat tesis eden hükümler, borçluların seri ve müessir bir tarzda kovuşturulmasını sağlıyan sade ve basit usuller yer alır.

Kamu alacakları tarh, tahakkuk safhalarından geçtikten sonra ve bâzı hallerde kesinleşmenin de vukuundan sonra (cezalarda) tahsil edilmektedir. Tahsil safhasına gelen kamu alacağı, artık maddi ve reel bir tarzda ortaya çıkmakta, bunu ödemekle mükellef olanların patrimuannında pasif bir unsur olarak yer almaktadır.

II

Tahsili Emval Kanununun tarihçesi mahiyeti, bünyesi ve kıyetsizliği

Memleketimizde, kamu alacaklarının tahsilinde uygulanan özel takip sistemi, Tahsili Emval Kanunu ve ekleriyle tesis edilmiş bulunmaktadır. İmparatorluk devrinde tahsil işlerinin düzene konulması için Tanzimattan beri devam eden çalışmalar sonunda 5 Ağustos 1325 (1909) tarihli Tahsili Emval Kanunu vücuda getirilmiştir. Dört fasıl halinde toplanmış 23 maddeden ibarettir.

Tahsili Emval Kanunu ilk hazırlandığı zaman mahdut birkaç vergiyi şümulü içine alıyordu. Kanunun 1 nci ve 2 nci maddelerinde konusu (Emlâk ve akar, arazi, Hazine namına alınan mu-

kataa zemin, temettü ve arazii miriye üzerinde tarh olunan âşar bedeli, Maarif ve Teçhizat hisse-leri ve tezkere esmanı, tahrir masrafları ve arazi üzerine tarh olunan âşarın tarh ve tertip mua-melei esasıyesinin masraflarının sureti tahsili) olarak tesbit edilmmişti. Fakat kanunun şümul sahsı, sayılan bu alacaklarla mahdut kalmamış ve yürürlüğe girdiğinden kısa bir zaman sonra başlayan değişikliklerle bugünkü çok şümulü ve dağınık manzarasını almıştır. Halen pek çok adedde ve birçok dağınık mevzulardaki kanunlarda Tahsili Emval Kanununa atıflar yapılmış. Devletten başka özel idarelere, belediyelere ait birtakım alacaklar da özel kanunlarında atıflar yapıl-mak suretiyle kanunun şümul sahasına dahil olmuş bulunmaktadır.

Tahsili Emval Kanunu ve eklerinin, tahsil ve kovuşturmanın prensipleri konusunda ihtiva ettik-leri ve bugün yaşamakta olan hükümlerini şu şekilde hulâsa etmek mümkündür.

Kamu alacakları, mal sandığı, tahsil şubesi ve tahsildarlara makbuz karşılığında ödenir. Kanun-larında belli edilen taksit ve tediye zamanlarında borçlarını ödemiyenlerin defteri düzenlenerek 10 gün süre ile asılır. Bu süre geçtiği halde borç ödenmezse borçlunun menkul ve gayrimenkul malları haczedilerek zorla tahsil yoluna gidilir. Görünürde malı bulunmayan ve fakat borcunu nakden ödiye-bilecek durumda olduğu ihtiyar kurulunun mazbatasıyla sabit olan borçlular bir ay müddetle hapis ile tazyik olunur.

Tahsili Emval Kanununa Cumhuriyet devrinde yapılan eklerle tahsil zaman aşımı, ihtiyati haciz hakkında hükümler konulmuş, ayrı tahsil sahasındaki boşluklar doldurulmak maksadiyle yeniden yürürlüğe giren her vergi kanununda tahsil konuları ile ilgili çeşitli hükümler tesis edilmiştir. Fa-kat bütün bu ek ve değişikliklere rağmen, kamu idarelerinin çeşitli alacaklarının kovuşturma ve tah-silinin Tahsili Emval Kanunundaki hükümlerle gereği gibi sağlanabileceğini iddia etmek mümkün değildir..

Bir taraftan yukarda temas edildiği şekilde Tahsili Emvâl Kanununun uygulama sahasının her gün bir parça daha genişlemekte olması, diğer taraftan memleketimizin ekonomik ve sosyal bünye-sinde vukuagelen gelişmelere muvazi olarak vergi sistemimizde yapılan reform tahsil usullerimizi bi-raz daha geride bırakmış ve nihayet ihtiyaçları karşılamıyacak bir duruma düşürmüştür.

Bugün kamu alacaklarının tahsil ve kovuşturulmasını sağlayacak bir kanunda, ödeme ve zorla tah-sil muamelelerini düzenleyecek çeşitli hükümlerden başka, kamu alacaklarının ruçhanlığı, af, terkin ret meseleleri, muvazaaları önliyecek tedbirler, üçüncü kişilerin sorum dereceleri, teminat istemi, mal bildirimini, takibin geciktirilmesi ve durdurulması, kamu alacağını ödeme ve zorla tahsil ile ilgili suç-lar ve cezalar, iflâs halinde kamu alacağının kovuşturulması, kamu idarelerinin borçlunun iflâsını is-tiyebilmeleri, icra dairelerince yapılan kovuşturmalara katılma, konkordato tekliflerini kabul ve saire gibi bir kovuşturma sistemi kurulabilmek için vücudu zaruri olan hükümlerin bulunması şarttır ve menşeiini Hamurabi Kanunundan İsrail hukukundan ve eski Yunan ve Roma'dan ve alacaklının borç-lusu üzerinde haiz olduğu haklardan alan ve tahsilât işinin malî bir muameleden ziyade bir za-bıta işi sayıldığı zamanlarda revaç bulan (Borçluyu borcu için hapis) sisteminden uzaklaştırılmak lâzımdır. Filhâkika tarihte borçluluk köleliğe müncer olabilmetke idi. Borçluyu borcu için ha-pis bunun biraz hafifleşmiş şeklidir. Fakat bu dahi geçen yüz yılın ikinci yarısında bütün Av-rupa memleketlerinde kaldırıldı. (Sabri Şakir Ansay, İcra ve İflâs Usulleri 1949 tabı Sahife 11, A. B. Schwart Roma Hukuku dersleri 1943 tabı sayfa 88).

Tahsili Emval Kanunu ve eklerinin bir özel kovuşturma sistemi kurmak hususundaki kifayet-sizliğinden başka, koyduğu ödeme ve kovuşturma sistemi bugünkü ekonomik ve Sosyal ihtiyacla-rımızı karşılamaktan da çok uzaktır. Gerçekten, borçlular, kamu alacaklarını ödeme vasıtaları bakımından bugün hemen her memlekte uygulanmakta olan kolaylıklardan mahrum bulunmak-tadırlar. Borcunu zamanında ödemiyenler hakkında uygulanan ve talikan ihtar, haciz, satış ve hapisle tazyikten ibaret bulunan usul pek geridir. Her borçluya bir ihtarname, tebliği yerine bu borçlulardan isimlerini hep bir arada ve bir cetvel halinde ilân etmek büyük şehirlerde ve ge-niş ve dağınık mıntakalarda oturan borçluları ikaz bakımından kâfi derecede verimli olmamak-tadır. Her hangi bir kimsenin talik edilen cetvellerde adını arayıp bulması hem gülünç ve hem

de ihmal edilen bir iş olmakta, ihtar keyfiyetinden haberi bulunmayan borçlu birdenbire hacizle ve çeşitli kovuşturmalarla karşılaşınca huzursuzluk duymaktadır.

Halen cari olan tatbikat, özel kanunlarındaki tahsil hükümlerinden ve Tahsili Emval Kanunundan çok zaman sonra yürürlüğe girmiş olan İera ve İflâs Kanunu hükümlerinden faydalanılarak devam ettirilebilmektedir. Bu maksatla tahsil daireleri, hâdiseler çıktıkça bakanlık makamından ve hukuk müşavirliklerinden muktaza istemektedirler.

Bilindiği üzere İera ve İflâs Kanunu sahasında müdetlerin uzunluğu, takibin hemen her safhasında, muamelelere devam olunabilme için, alacaklının daireyi tahrik etmek lüzumu, birçok hallerde muamelenin tetkik merciine ve hattâ umum mahkemelere intikal etmesinin zaruri bulunması, bu usullerin kamu alacaklarının tahsil ve kovuşturulmasında aynen tatbikına imkân vermemektedir. Kaldı ki, bu mevzular, İera ve İflâs Kanunu tatbikatında dahi birer şikâyet konusu olmaktadır.

Bununla beraber yukarıda işaret edildiği gibi kamu alacaklarının tahsilinde, tatbikatın, geniş ölçüde umumi İera usullerine muvazi bir istikamet takip etmiş olduğu da bir vaki'dir. Bu itibarla tasarının hazırlanmasında İera ve İflâs Kanunu hükümlerinden, kamu alacaklarının mahiyet ve bünyesine aykırı düşmemek şartıyla, İera ve İflâs hukukü sahasında tesbit edilen prensiplerden faydalanılmış umumi takip esaslarıyla tasarı arasında daîma bir ahenk muhafaza edilmiştir.

Hulâsa, Maliye Bakanlığınca yaptırılan incelemeler sonunda kamu alacağının takip ve tahsili sahasında uygulanacak hükümleri bir araya toplayacak ve bu suretle vergi tatbikatı sahasında hukuki bir vahdet kurarak gerek borçlular için, gerekse tatbikatçı kamu idarelerinin memurları için kolaylıklar ve faydalar sağlayacak yeni bir sistemin vücuda getirilmesi lüzumuna kanaat getirilmiştir.

III

Tasarının ana hatları, kısımlar ve bölümler

Kamu alacaklarının tahsili hakkındaki kanun tasarısı üç kısım, 11 bölüm ve 211 maddeden ibarettir.

Birinci kısım :

Kanunun şümulü, terimler, yetkililer, kamu alacaklarının devredilmesi, ödeme, tecil, geciktirme ve gecikme zammı;

İkinci kısım :

Zorla tahsil ve kovuşturma, menkul malların haczi ve satışı, gayrimenkul malların haczi ve satışı, iflâs yoluyla kovuşturma ve konkurdato;

Üçüncü kısım :

Zaman aşımı ve terkin, yasaklar ve cezalar hakkında hükümleri ve ayrıca son hükümleri ihtiva etmektedir.

Tasarının maddelerine geçmeden önce şu noktanın belirtilmesi lâzımdır. Mevzuatımızda ilk defa bu tasarıda bölümler sonunda veya kısımlara bölünmüş olan uzun bölümlerin her kısmı sonunda, kanun tadillerinde veya yeni hükümler sevkında faydalanılmak üzere boş maddeler bırakılmıştır. Bu usule Amerikan vergi mevzuatında da riayet edilmektedir. Bu suretle müstakbel tadillerde kanunun insicamının bozulmaması sağlanmaktadır.

1 nci maddede Devlet özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i kamu alacaklarıyla bunların kovuşturma giderleri hakkında bu kanun hükümleri uygulanır şeklinde sevkolunan hükümlerle bir taraftan kamu alacağının mahiyeti tesbit ve diğer taraftan da kanunun konusu, kamu idarelerinin kamu haklarından doğan alacaklarına hasredilmek suretiyle kanunun şümul sahası tâyin edilmiş ve para

cezaları hakkında Türk Ceza Kanununun hapse tahvil bakımından ihtiva ettiği hususi hükümler nazara alınarak bu hükümler mahfuz tutulmuştur.

2 nci madde ile Devlet, il özel idareleri ve belediyeleri akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan alacakları hakkında bu kanun hükümlerini uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Gerçekten kamu idarelerinin, tasarının birinci maddesi şümulü haricinde kaldığı halde kamu hizmetlerine ait kanunların uygulanmasından doğduğu için mahiyetleri itibariyle kamu alacağı sayılması lâzımgelen bir kısım alacakları vardır. Mahkûmlara ödetirilen yiyecek bedelleri, idare hesabının Sayıştayca tetkiki neticesinde muhasip ve tahakkuk memurlarına çıkarılan zimmetler bu meyanda sayılabilir. İşte ikinci madde ile tasarının şümul sahasına bu nevi alacaklardan Bakanlar Kurulunca münasip görülenlerin alınması hususunun sağlanması derpiş edilmiştir. Son fıkra bu hususta alınan kararların evvelce umumi takip sistemine göre başlamış olan takiplere teşmil edilmemesini sağlamaktadır.

Halen muhtelif kanunlarla bâzi alacaklar Tahsili Emval Kanununa tevfikân tahsil edilmektedir. Bunların yeni tasarının hükümleri dairesinde tahsilini temin maksadiyle de 3 ncü maddenin sevkine lüzum görülmüştür. Bu hükmün bir geçici maddede yer alması da akla gelebilirse de böyle hükümleri ihtiva eden kanunların meriyet müddetleri şimdiden tahmin edilemeyeceğinden hükmün tasarı metninde yer alması uygun görülmüştür.

Tasarının 4 ncü maddesiyle kamu alacağının ve tasarıda geçen terimlerin mahiyetleri açıklanmıştır.

Kovuşturma giderlerinin de kamu alacağı mahiyetinde olup olmadığı, halen tatbikatta birçok tereddüt ve ihtilâflara yol açmaktadır.

Kovuşturma giderlerinin takip ve tahsilini ayrı bir rejime tâbi tutmak, alacaklı kamu idaresini aynı borçlu hakkında takip masrafları için bir de adli icra merciinde takip yapmaya sevkeder. Borç bir kamu alacağının tahsilini takip sırasında tekevvün etmiş olduğuna göre kamu alacağı ile birlikte tahakkuk eden masrafın da aynı usulle tahsilinde her bakımdan fayda vardır.

5 nci madde memurların görevleriyle sorumluluklarını ilgili kanunlarına bırakmaktadır. Maliye Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki kanunla, servislerin vazifeleri ve bu servislerde çalışan memurların sorumlulukları tâyin edilmiş olduğu gibi özel idare ve belediyelerin de bu ciheti temin eden kanunları mevcuttur. Diğer taraftan tasarının belediye gelirlerinin mühim bir kısmını da şümulüne alır mahiyette bulunması, memleketimizde belediyeciliğin her yerde yeknasak bir teşkilatlanma seviyesi gösterememiş bulunması dolayısıyla, tatbikatı haleldar etmemek, bâzi kamu idarelerini imkânsızlıklar karşısında bırakmamak maksadiyle bu tasarıda yetkilerin ve sorumlulukların tasrih edilmesine mahal görülmemiştir.

Borçlunun veya malının, zorla tahsil sırasında alacaklı dairenin çevresi dışında bulunması mümkündür. Bu vaziyet karşısında borçluyu takibe ve başka yerde bulunan malı haczederek satmaya hangi mahal makamlarının yetkili olduğu, cereyan etmekte olan tatbikatta tereddüdü mucip olmuş ve Tahsili Emval Kanunundan sonra yürürlüğe konan yönetmeliklerle bu boşluğun doldurulması cihetine gidilmiş ise de lüzumu halinde vatandaşın tasarruf hakkının tahdidine ve hattâ malının satışına müncer olacak bir takipte yetkili mercii kanunla tâyinin uygun olacağı düşünülmüş ve 6 nci madde bu maksatla sevk olunmuştur.

Borcunu rıza ile ödemiyen borçlular hakkında zor kullanılırken veya borçlunun ikâmetgâhını, hüviyetini tesbit etmek zorunda kalındığı sırada kamu idarelerine, kendi vasıtalarıyla temin edemedikleri mamulâtın elde edilmesinde veya tatbik olunacak muamelenin yerine getirilmesinde alâkadarların yardım etmeleri 7 nci madde ile sağlanmıştır. Buna muvazi bir hüküm umumi takip sistemimizde esasen mevcuttur. (İcra ve İflâs K. madde 357). İkinci fıkra icabında memurlar hakkında Memurin Muhakemat Kanununa tâbi olmaksızın savellikçe takibat imkânını sağlamaktadır.

Tahsili Emval Kanununda, borçlunun ölümü halinde takibin nereye yöneltileceği hakkında bir

hüküm mevcut olmadığından vârislerin sorumluluğu unumi hükümlere göre tâyin edilmektedir. Vergi Usul Kanununun 12 nci maddesi hükmüne mütenazır olarak hazırlanan 8 nci madde hükmü ile bu cihet bir esasa bağlanmıştır.

9 neu madde, hilâfına hüküm bulunmayan hallerde tebliğlerin ve sürelerin hesaplanması hakkında Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanacağını hükme bağlamış bulunmaktadır.

İkinci Bölüm :

Bu bölüm tasarının en büyük bölümlerinden birisidir ve kamu alacağının korunmasına ait hükümleri ihtiva etmektedir. Bu bölümdeki hükümler mahiyetlerine göre bir tasnife tâbi tutularak I teminat hükümleri, II ihtiyati haciz, III ihtiyati tahakkuk, IV diğer korunma hükümleri olmak üzere dört grupta mütalâa edilmiştir.

I - Teminat hükümleri :

15 nci madde yeni bir hükmü ihtiva etmekte ve tahsil dairesinin borçludan teminat istiyebileceği halleri saymaktadır. Bunlar Vergi Usul Kanununun 324 ncu maddesine temas eden kaçakçılık halleri ve borçlunun Türkiye'de ikametgâhının bulunmaması halidir. İkinci halde teminat isteme kamu alacağının tahsilinin tehlikede olması şartına bağlıdır.

16 nci madde teminatın neler olabileceğini ve nasıl değerlendirileceğini hükme bağlamaktadır. Vergi Usul Kanununun 377 nci maddesi ihtilâflı işlerde Temyiz Komisyonunun icrayı geciktirme mevzuunda istiyebileceği temiat hakkında hükümleri ihtiva etmektedir.

Nelerin teminat olabileceği bu tasarı ile yeniden ve unumi mahiyette hükme bağlanmış olduğundan tasarının kaldırılan hükümler maddesinde mezkûr 377 nci maddenin teminat olarak alınacak mallar hakkındaki hükümlerinin de kaldırılması cihetine gidilmiştir. Temyiz Komisyonunca icranın durdurulması halinde de bu tasarı ile derpiş edilen teminat alınacaktır.

17 nci madde tasarının getirdiği şahsi kefalet müessesesine dairdir. 16 nci maddeye göre teminat sağliyanlar güvenilir bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatıyla kefil gösterebileceklerdir. Bu müessese bir ihtiyaca cevap verecektir, ancak idare gösterilen şahsı kefil olarak kabul edip etmemekte tamamen muhtar bırakılmıştır.

18 nci madde Türkiye'den ayrılacak kamu borçlusundaki Devlet alacağını koruyucu bir hükmü ihtiva etmektedir. Pasaport ve vize vermeye yetkili makamlar mahallin en büyük mal memurundan Türkiye'den ayrılacak kimselerin vergi borcu olup olmadığını soracak, en büyük mal memuru da iki gün içinde cevap vermek mecburiyetinde olacaktır. 2 gün içinde cevap verilmezse pasaport veya vize vermeye yetkili makamlar kayıt altında kalmaksızın pasaport veya vizelerini verebileceklerdir. Maddede sayılan ve Devlet alacaklarından olan vergilerden borçlu oldukları hakkında 2 gün içinde bilgi verilenlerin yurt dışına çıkmalarına ilgili polis makamlarınca mâni olunacaktır. Bu hüküm diplomat muafliğından faydalananlara tatbik edilmeyecektir. Maddedeki hükümler Devlet alacağını koruyucu, fakat seyahat müşkülâtı da çıkarmıyacak mahiyettedir.

19 neu madde mütaahhit istihkaklarının % 15 ini o taahhülle ilgili Gelir, Kurumlar, Esnaf, Mucavir, İstihlâk, Nakliyat vergileriyle cezalarının teminat hükmünde saymış ve temlik edilemeyeceğini hükme bağlamıştır.

Tatbikatta bâzı mütaahhitlerin Devletteki istihkaklarını toptan başkalarına temlik ederek bizzat o taahhülle ilgili vergileri için dahi mahallî tahsil bırakmadıkları görülmüştür. Bu yeni hüküm bu hali önlemeye mâtuftur. Ancak son fıkra bu miktarda bir teminat gösterildiği takdirde istihkaku tamamının temlikine de imkân bırakmaktadır.

20 nci madde bar, meyhane, genelev ilâ... gibi maddede sayılan yerlerdeki eşyayı bu yerlerin işletilmesinden doğan kamu alacaklarının karşılığı saymıştır. Bu hüküm halen 2560 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde de mevcuttur. Tatbikattaki geniş suiistimaller nazara alınarak muhafaza edilmiş ve yeniden kaleme alınmıştır.

Bu maddeden sonra yukardaki mucib sebeplerle 5 madde boş bırakılmıştır.

II - İhtiyati haciz :

26 ncı madde ihtiyati haciz müessesesinden bahsetmektedir. Maddede sayılan hallerin mevcudiyeti takdirinde kamu idaresinin mahallî en büyük memurunun kararıyle ihtiyati haciz tatbik olunabilecektir. İhtiyati hacizde haczin ne suretle yapılacağı hakkındaki hükümlere göre yapılacak, binaenaleyh aynı şartlara burada da riayet edilecektir.

Maddede görüleceği gibi ihtiyati haciz sebepleri muayyendir ve maddedeki haller tadadidir. Bunlar kaçakçılık halleri, borçlunun ikametgârnının belli olmaması, kaçması veya mallarını kaçırma gibi kamu alacağının korunması için âcil tedbir alınması lâzımgelen hallerdir. İhtiyati haciz halinde 2656 sayılı Kanuna istinaden ve tahsilât komisyonları kararıyle tatbik edilmektedir. Tasarı ile tatbikatta faydası görülmiyen Tahsilât komisyonları ilga edilmiş olduğundan karar yetkisi ilgili kamu idaresinin en büyük memuruna verilmiştir.

27 nci madde ihtiyati haciz mevzuu olan malları bâzı şartlarla zilyedlerine bırakmakla borçluya kolaylık göstermektedir. Borçlu bu şartlara riayet etmediği takdirde bittabi ihtiyati haciz mevzuu olan mal hakkında katî hacizde olduğu gibi tahsil dairesince korunma tedbirleri alınacaktır. Esasen ihtiyati hacze ait 26 ncı madde ihtiyati haczin, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümler gereğince uygulanacağını hükme bağlamış bulunmaktadır.

28 nci madde hükmüne göre haklarında ihtiyati haciz tatbik olunanlar vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilecekler ve ihtiyati haciz sebebinin bulunmadığını iddia edebileceklerdir İtiraz komisyonlarının bu husustaki kararları katî olacaktır.

29 ncu madde borçlunun 16 ncı maddeye göre teminat göstermesi halinde ihtiyati haczin kalkacağını hükme ballamaktadır. 16 ncı maddede sayılan teminat arasında menkul eşya da vardır. İhtiyati hacizde durum ağırdır ve daha kuvvetli teminata ihtiyaç vardır, ihtiyati haczin ne kadar devam edeceği belli değildir, vergi dairelerinin bu eşyayı kabulüne ve uzun zaman muhafazasına da imkân yoktur, bu sebeple teminat meyanından, ihtiyati hacizde, bu menkul eşya istisna edilmiştir.

Bu maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

III - İhtiyati tahakkuk :

Malûm bulunduğu üzere birçok vergilerimiz mükellefin kazancına veya faaliyetine mevzu olan muamelelerin yapılmasından sonra alınmaktadır. Kurumlar, Gelir ve Esnaf vergileri geçmiş takvim yılı gelir veya kazançlarını istihdaf etmektedir. Kendilerine özel ödeme zamanı tâyin edilmiş olan mükelleflerde normal tediye müddetleri çok uzıyabilmektedir.

Muamele, İstihlâk ve Nakliyat vergileri de vergiye tâbi olan satış ve muamele dolayısıyla hakiki mükelleflerden tahsil edilen vergilerin kanunun mükellef tuttuğu mutavassıtlar tarafından Hazineye yatırılması şeklinde mükellefiyetler olarak tezahür etmektedir. (İntikali vergi).

Şu halde en esaslı vergilerimizde mükellefler daima Hazineye borçlu durumdadırlar. Bâzı yabancı mevzuatta olduğu gibi peşin tahsili cari sene içinde taksitle alma, peşinen teminata bağlama gibi hükümlere mevzuatımızda yer verilecek ferdi teşebbüsün bir kısım sermayesini peşinen âmme alacaklarına bağlanması kabul edilmiştir. Mamafih bu hal bâzı suiniyet sahibi mükelleflerin memleketi terketmek, gizlenmek mallarını kaçırmak devlete mahalli tahsil bırakmamak gibi sebeplerle Devlet alacağını zimmetlerine geçirebilmelerine imkân vermektedir.

Muamele Vergileri gibi satış bedeli üzerinden alınan vergilerden mükellefin zimmetinde kısa zamanda yüksek miktarlarda vergi alacağı birikebilmektedir. Bu yola gitmeyi tasarlayan bir mükellef piyasada diğer mükellefler aleyhine haksız rekabet imkânlarına da kolayca sahip olabilmektedir. Meselâ muayyen bir devrede % 18 Muamele Vergisini zimmetine geçirmeyi tasarlayan bir mükellef satış bedeli üzerinden alınan verginin yüzde onunu kendine ayırmak, yüzde sekizini rekabet yolunda, fiyat indirmesinde kullanmak suretiyle haksız bir rekabetle bütün piyasayı tutabilir.

Binaenaleyh, bu yoldan menfaat sağlamayı tasarlayan suiniyet sahibi mükelleflere bu imkân

vermemek hem kamu alacağını, hem de hüsnüniyet sahibi dürüst mükellefleri korumak bakımından lüzumludur.

Buna mâni olmak Devlet alacaklarını bu gibi mükellefler elinde bırakmıyarak derhal tahsil etmekle mümkündür. Ancak vergi kanunlarındaki taksit ve tediye müddetleri, Vergi Usul Kanunundaki vergi ve cezaların tahakkuku için riyeti mecburi müddetler, bu tahsilâtın derhal yapılmasına imkân vermemektedir. Meselâ, aylarca kozâişliyerek stok yaptığı ipeği kampanya sonunda toptan satan bir mükellefin bu ipeğe ait satış bedeli üzerinden % 18 nispetinde ödiyeceği Muamele Vergisini, teslimatı takip eden ayın 15 nci günü akşamına kadar ödemesi lâzımdır. Kampanyanın 3 ay sürdüğü, teslimatın 4 ncü ayın ilk günü toptan yapıldığı düşünülürse istihsale başlama ile Maliyenin vergiyi talep edebilme müddetinin başlangıcı arasında 4,5 ay geçer.

Keza 1951 Takvim yılında bir milyon lira kazanan bir mükelleften kaba bir hesapla alınacak 350 000 lira civarındaki Gelir Vergisinin Maliye 1952 Nisan başında 175 000, Ekim başında da bakiye 175 000 lirasını talep etmeye yetkilidir.

İkmalen veya re'sen yapılan tarhiyatta ise bu müddetler ilânihaye uzıyabilir. Çünkü itiraz tahsilî durdurur, verginin tahakkuku itiraz komisyonu kararına, cezanın tahakkuku temyiz komisyonu kararına bağlı kalır. Bu müddetler içinde ise suiniyet sahibi bir mükellef işini ve mallarını tasfiye ederek vergi alacağına mahalli tahsil bırakmıyabilir.

Bu itibarla tasarının 35 ilâ 38 nci maddelerinde yer alan ihtiyati tahakkuk müessesesi, kamu alacağını koruyucu ve piyasada vergiden kaçırarak haksız rekabet yapılmasını önleyici bir tedbirdir. Buna müşabih tedbirler yabancı mevzuatta da vardır. Meselâ dünyanın büyük demokrat devletlerinden olan Amerikanın vergi mevzuatında aynı mevzuda daha ağır hükümler vardır. (Amerikan Gelir Vergisi madde 146). Amerikan mevzuatında yer alan bu hükme göre vergi müdürü mükellefin Amerikayı terketmek, mallarını kaçırmak, gizlemek gibi vergiyi tamamen veya kısmen ödemecek için bir takım hareketlerde bulunduğu kani olursa o mükellef için derhal bir tediye tarihi tesbit ederek kendisine tebliğ eder. Gösterilen tarihin beyannamelerin ve vergi borcunun ödenmesi hakkında gösterilen tarihlere uyması şart değildir. Burada tahsilât da derhal yapılmaktadır. Halbuki kamu alaakları tasarısı ile teklif ettiğimiz usulde teminat altına almak üzere ihtiyati hacizle iktifa edilmekte, tahsil cihetine gidilmiyerek tahsilât normal taksit zamanlarına bırakılmaktadır. Ayrıca teminat gösteren borçlu hakkında ihtiyati haczin kaldırılması hususunda tasarı hükümleri müsait bulunmaktadır. Bu sebeplerdeki tasarı ile teklif edilen ihtiyati tahakkuk müessesesi Amerikan mevzuatındaki hükümlere nazaran daha yumuşak olarak tavsif edilmiştir. Esasen ihtiyati tahakkuk müessesesi bizim için de tamamen yeni bir müessese olduğu iddia edilemez. 2656 sayılı Kanunun birinci maddesinin 2 işaretli bendindeki (Tahakkuk ettirilen vergi önce mükellefe tebliğ edilmemiş ise ihtiyati haczin konulduğu sırada ve haciz kararı ile birlikte vergi de tebliğ olunur.) hükmüne istinaden tesbit olunan kaçak matrahlara müstenit vergiler normal tebliğ itiraz ve tahakkuk yollarından geçmeden muaccel hale getirilerek ihtiyati haciz mevzuu yapılmıştır ve yapılmaktadır. Bu tasarı aynı esaslar daha işlenmiş bir hale getirilmiş bulunmaktadır.

35 nci madde ihtiyati tahakkukun mevzuunu tâyin etmektedir. İhtiyati tahakkuk maddede tadat edilen, devlete ait vergiler hakkında ilgili vergi dairesi müdürünün lüzum göstermesi üzerine defterdarın vereceği yazılı emirle tatbik edilebilecektir. Bu suretle müessesenin suiistimal edilmemesi de temin edilmektedir.

Bu şartlar altında defterdarın verdiği emri vergi dairesi müdürü tatbik mecburiyetinde olacak ve emri geri almak yetkisi de bittabi defterdara ait bulunacaktır.

İhtiyati tahakkuk sebepleri maddede 3 bent halinde tadat edilmiştir. Bunların bir kısmı ihtiyati haciz sebeplerinin aynıdır. Borçlu hakkında kaçakçılıktan takibata girişilmiş olması, borçlunun ikametgâhının olmaması, kaçması, mallarını kaçırmaması, mal bildirimine çağırıldığı halde bildirimde bulunmaması, veya noksan bildirimde bulunması gibi, bunlar hep kamu alacağını tehlikeye düşüren hallerdir.

2 nci bent tasarının 194 ncü maddesinde yer alan ve yine borçlunun mallarını kaçırmaması, elden çıkarmaması, muvazaalı yollara sapması gibi tahsil safhasında tahsile engel olacak teşebbüslerde

bulunmasına ait hususi bir hale taallük etmektedir ki bu halde de borçlunun kamu idarelerine karşı suiniyeti tezahür etmiş olduğundan kamu idareleri de alacaklarını böyle bir borçlu zimmetinde daha fazla bırakmamak için ihtiyati tahakkuk müessesesinden faydalanacaklardır.

3 ncü bent teşebbüsün muvazaalı olduğu ve tahkikatta başkasına aidiyeti hakkında deliller elde edilmesi halinde kamu idaresine ihtiyati tahakkuk müessesesinden faydalanmak imkânını vermektedir. Filhakika bâzı suiniyet erbabı kimseler kukla mükellefler kullanmak suretiyle vergi kaçırmakta ve gerek kamu idarelerini ve gerek diğer dürüst mükellefleri izrar etmektedirler. Meselâ ithal ettiği bir partiyi son derece cüzi bir kârla kukla bir teşebbüse devretmekte, kukla müessese sözde büyük bir kârla üçüncü bir ele devretmektedir. Haddizatında satış doğrudan doğruya birinci müesseseden 3 ncü müesseseye yapılmıştır. Birinci müessesenin kârı büyüktür. Fakat bu kâr kukla müessese üzerinden görülmektedir. 3 ncü müessese de kayden yüksek fiyatla mubayaadan memnundur, çünkü satışlarında kâr az görünecektir. (Esasen kaçırılan vergi birinci ve 3 ncü müessese arasında paylaşılmaktadır.) Kukla müessese, varlığı olmayan bir mükelleftir ve onun adına tahakkuk edecek verginin tahsiline de imkân yoktur. Keza İmalât Muamele vergilerinde sınai tesisler iktidarı olmayan şahıslara kiraya verilmekte, hakikatta başkaları tarafından işletilerek kısa zamanda müessese üzerinde biriken yüksek vergilere mahalli tahsil bulunamamaktadır. Kukla müessese vergi cezalarına ait müeyyidelerin temdidinden kurtulmak için de cazip görülmektedir.

İşte bu haller hakkında delillerin elde edilmesi ihtiyati tahakkuk sebebi sayılmış ve hakiki müteşebbisler adına ihtiyaten tahakkuk ettirilecek vergilerin, bunların mallarına ihtiyati haciz tatbiki suretiyle teminat altına alınması sağlanmıştır.

36 ncı madde ihtiyati tahakkukun neticelerinden bahsetmektedir. İhtiyati tahakkuk mükellefin 35 nci maddede tadat edilen vergi ve resimleri ile bunlara ait zam ve cezaların derhal tahakkuk etmesini sağlamakta, ancak tahsilâtı hususi kanunlarına göre muayyen olan ödeme sürelerinin gelmesine talik edilerek ihtiyati hacizle iktifa edilmektedir.

37 nci maddeye göre de vergi, resim ve bunlara ait zam ve cezaların hususi kanununa müsteniden normal şekilde tahakkuku üzerine ihtiyati tahakkuk normal tahakkuklara göre düzeltilmektedir. Bu madde hükmü de ihtiyati tahakkuk müessesesinin tamamen bir emniyet tedbiri olduğunu göstermektedir.

38 nci madde mükellefe ihtiyati tahakkuk muamelesine itiraz hakkı tanımaktadır. İhtiyati tahakkuka mükellef ihtiyati hacizle muttali olmaktadır. Bu müessese bilhassa, kamu alacağına mahalli tahsil bırakılmamasına karşı bir emniyet tedbiri olduğundan bittabi mükellefe hacizden evvel bir tebliğ bahis konusu olamaz. Bu madde gereğince mükellef ihtiyati tahakkukun sebebine itirazla ihtiyati haczin kaldırılmasını isteyebilecektir.

Bu maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

IV - Diğer korunma hükümleri :

44 ncü madde kamu alacaklarının diğer alacaklara olan rüçhaniyetini göstermektedir. Kamu alacağının âmme hizmetlerinin masraf karşılığı olması bu rüçhanlığın başlıca dayanağıdır. Yabancı mevzuatta da bu rüçhanlık tanınmış bulunmaktadır. Meselâ Amerikan mevzuatına göre her hangi bir mükellef ödemek mecburiyetinde olduğu bir vergiyi, talebe rağmen ödemeyi ihmal veya reddederse o mükellefin menkul, gayrimenkul malları ile buna mütaallik hakları, verginin (faiz ve zamları ve diğer bütün masrafları ile birlikte) baliğ olduğu miktar nispetinde Birleşik Amerika Devletleri lehine merhun addolunur. (Amerikan Gelir Vergisi, madde 3670). Belçika'da da Veraset Vergisi için müteveffanın malları üzerinde Devletin bir imtiyaz ve kanuni bir ipotek hakkı mevcuttur (Belçika Veraset Vergisi, madde 84).

Bu tasarıda bu derece ağır hükümlere gidilmemekle beraber rehinler karşılanmış olacak müstesna, kamu alacakları için paraya çevirmeden evvel fiilen haciz konulmuş olmak şartıyla bir rüçhan hak tanınmıştır.

Kamu alacağı o malın aynına taallük ediyorsa nevama mal borçlu durumda olduğundan bu

münasebetle doğan kamu alacağı rehinli alacağa da tercih olunmaktadır. (Bina Vergisi, Gümrük Vergisi gibi).

Borçlunun iflâsı, mirasın reddi veya terekenin resmî tasfiyeye tâbi tutulması hallerinde kamu alacakları hakkında İcra ve İflâs Kanununun sıra hükümlerinin tatbiki kabul olunmuştur.

45 neî madde kamu alacaklarını kesip ödemek mecburiyetinde olanların kamu alacağını kesmek veya yatırmak ödevlerinden birisini dahi yapmamaları halinde bu kanun hükümlerine göre kovuşturulacağını hükme bağlamaktadır. Vergi Usul Kanununun 11 neî maddesinde bunların vergiden sorumluluklarını tesis etmekte, bu madde de kendilerinin Kamu Alacakları Kanununa göre kovuşturulacağını hükme bağlamaktadır.

46 neî madde tahsil edilen kamu alacaklarından fazla tahsil edilenler için umumi bütçeden reddiyat yapıldığı takdirde, evvelce yapılan tahsilât dolayısıyla özel idare ve belediyelere hisse verilmişse reddiyat içinde bunlara tekabül eden miktarların bu idarelerin mütaakıp istihkaklarından tevkif edileceği hükmünü koymaktadır. Bu madde 2656 sayılı Kanunun 7 neî maddesinden aynen alınmıştır. mezkûr kanun işbu tasarı ile ilga edilmekte olduğundan kamu alacağını koruyucu mahiyette görülen bu hüküm buraya alınarak mezkûr kanunun tamamen ilgası temin edilmiştir.

48 neî madde kamu alacağını ödemiyen borçlunun muayyen devrelerdeki bağışlamaları ile ivazsız tasarruflarını hükümsüz saymakta, 49 neî madde bir kısım tasarrufları bağışlama hükmünde saymaktadır. Bu hükümler, kamu alacaklarını dahi ödiyemeyecek durumda olan bir şahsı ivazsız tasarrufta bulunmaması lâzımgeldiği düşüncesine müstenit olduğu gibi, 49 neî maddedeki hükümler de pek kolaylıkla serdedilebilecek muvazaalı iddiaları peşinen önleme düşüncesine müstenittir. 50 neî maddedeki tasarruflar ise kamu idarelerine olan borçlarını dahi ödiyemeyecek durumda olan borçluların yapmamaları lâzımgelen tasarruflardır.

51 neî madde malı bulunmayan veya borcuna yetmiyen borçlunun alacağına mahalli tahsil bırakmamak üzere sarahaten süniyetle yaptığı tek taraflı tasarruflarla, borçlunun bu maksadın bilen veya bilmesi lâzımgelenlerle yaptığı muameleleri hükümsüz saymaktadır.

47 neî madde mezkûr maddelerde sayılan tasarrufların iptal ettirileceğini hükme bağlamaktadır ki, bütün bunlar mahkemede halledilecek işlerdir. Binaenaleyh tatbikat bir hâkimin kararıyla yürüyecektir. Nitekim 53 neî madde bu hususu sarahaten hükme bağlamaktadır. Ancak mezkûr maddelerdeki hükümler mükerrer olmayıp 47 neî madde iptal ettirme lüzumunu hükme bağlamakta, 53 neî madde kaza merciini, iptalde uyulacak hükümleri ve usulü muhakemeyi hükme bağlamaktadır.

52 neî maddede mevzu bahis tasarruf ve muamelelerden faydalananları, elde ettiklerini, elden çıkarmışlarsa takdir edilecek bedelini vermeye mecbur tutmaktadır. Bunlar o şeyi elde etmek için mukabilinde verdiklerini ancak umumi hükümler dairesinde kime vermişlerse ondan talep edebilecekler, kamu idarelerinden bu münasebetle bir talepte bulunamayacaklardır.

54 neî madde hükümsüz sayılan tasarrufların iptalini isteme hususunda tasarrufun vukuu tarihinden itibaren 5 senelik bir zaman aşımı kabul etmiştir. Her ne kadar 48 ve 50 neî maddelerde tasarrufların hükümsüzlüğü bakımından ödeme süresi başlangıcından geri doğru 3 ve 2 yıllık süreler kabul edilmişse de takibata geç başlanmış olabileceğinden bu gibi tasarrufları ilânihaye meşkûk durumda bırakmamak üzere tasarrufun vukuu tarihinden itibaren 5 sene geçince o tasarrufun iptalinin istenemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu takdirde meselâ 1952 vergisi için 1957 de yapılacak bir takip sırasında mükellefin 1951 de yaptığı bir tasarrufun iptali, tasarruf ödeme süresinin başlamasından bir sene evvel yapılmış olduğu halde istenemeyecektir.

55 neî madde iptal talebinde muhatabı tâyin etmektedir.

56 neî madde tasfiye halinde tasfiye memurlarının ve tasfiyeyi yürütenlerin bu kanun gereğince muhatap olacakları ödemediği yapacakları tevziattan mesuliyetlerini hükme bağlamaktadır.

58 neî madde, borçluya ait mal bulunmadığı veya borcunu karşılamaya yetmediği, borçlu veya ortaklar tarafından teminat gösterilmediği takdirde kamu idaresine, alacağı borçlunun ortaklıktaki hissesinden tahsil edebilmek üzere, ortaklığın feshini istemek yetkisini vermektedir. Sermayesi eshama münkasem olan ortaklıklar bu hükümden istisna edilmiş, yalnız sermayesi eshama münkasem komandit şirketlerde komandite şeriklerin borçları için bu hükmün tatbiki eihe-

tine gidilmiştir. Ortaklığın teminatını kabul diğer ortaklara fesihten kurtulma imkânını sağlamaktadır.

59 ncu madde limitet şirketlerin ortaklarını ortaklığın kamu borçlarından dolayı vâz'ettikleri veya vaz'ını taahhüt ettikleri sermaye miktarında şahsan sorumlu tutmaktadır. Bu hüküm ile limitet ortaklıklarda kamu borçlarından dolayı şahsi mesuliyet, vâz'edilen veya vaz'ı taahhüt edilen sermaye miktarıyla takyit edilmektedir.

60 ncu madde birleşme, devir ve şekil değiştirme hallerinde yeni teşekkül eski teşekkülün borçlarından dolayı bu kanun hükümlerine göre takip imkânını sağlamaktadır.

Üçüncü bölüm, ödeme :

71 ilâ 92 nci maddelerden ibaret olan bu bölümde normal ödeme şekilleri ve mükelleflere kolaylık temini için bu tasarı ile ihdas edilen özel ödeme şekillerinden bahsedilmektedir.

71 nci maddede özel kanunlarında ödeme zamanı gösterilmemiş kamu alacakları için tasarı ile umumi bir ödeme zamanı ihdas edilmiş, vâde günü tarif edilmiş ve istiyen borçlulara borçlarını belli zamanlarından önce ödemek imkânı sağlanmıştır. Bu son hüküm borçlulara, bilhassa muayyen zamanlarda ödenecek küçük miktarlardaki muayyen vergileri (müstahdem vergileri, veya vâdesi gelmemiş mütaaddit taksitler gibi) toptan ödiyerek mütaakıp formalitelerden ve müracaatlardan kurtulma imkânını sağlamaktadır.

72 nci madde, vâdesinde ödenmiyen taksitlerden dolayı mütaakıp taksitleri de muaccel kılmakta, ancak haczedilen mallar paraya çevrilmeden evvel borçlu rızaen boreunu öderse müteakıp taksitler sürelerinde tahsil edilmektedir.

Malûm bulunduğu üzere vergilerimiz işledikten sonra alınmaktadır. Peşin tahsilât yoktur. Bu sebeple mükellefler elde ettikleri bir kazancın vergisini ödemektedirler, buna rağmen taksitini müddetinde ödemiyen mükellef zimmetinde diğer taksitleri bırakmaya mahal görülmemekte, hem alacağı teminat altına almak, hem de diğer taksit için muhtemelen ikinci bir icrai muameleye mahal kalmamak üzere alacağın tamamı muaccel hale getirilmektedir. Ancak haczedilen malların paraya çevrilmesinden evvel taksitini yatırarak hüsnüniyetini ispat edenler hakkında bu muacceliyet hükmü tatbik edilmemektedir.

73 ncu madde ödeme yerini, 74 ncu madde ödemenin şeklini tâyin etmektedir. 74 ncu maddenin son fıkrasında, makbuz verilmesinden başka şekillerde hususi kanunlarına göre yapılan tahsilâtı mahfuz tutan hüküm, makbuzla yapılmıyan, pul ilsakı, soğuk damga ilâh gibi hususi şekillerdeki tahsilâtın kanuniliğini ihlâl etmemek üzere sevk edilmiştir.

75 ilâ 78 nci maddeler bu tasarı ile borçlular için kolaylık getiren bir yeniliğe ait hükümleri ihtiva etmektedir.

75 nci madde Maliye Bakanlığına münasip göreceği yerlerde, münasip göreceği kamu alacaklarının çek veya münakale emri kullanılmak suretiyle bankalar delâletiyle veya postaneler vasıta kılınmak suretiyle ödenmesine müsaade etmek yetkisini vermektedir. Bakanlık tatbik imkânlarını görüp hazırladıkça borçluları bu kolaylıklardan faydalandırabilecektir. Bu suretle çekle, bankadaki mükellef hesabından vergi dairesi hesabına münakale suretiyle veya vergi dairelerinin veya Merkez Bankasının hesabı bulunan bankalara tediyat suretiyle ve nihayet postaneler vasıta kılınmak suretiyle vergi ödenebilecektir. Postaneler vasıta kılınmak suretiyle yapılacak tediyat, gerek havale suretiyle ve gerek şartları ihzar edildiği takdirde postanelerde vergi daireleri adına açılacak hesaplara tediyat suretiyle mümkün olabilecektir.

Ancak maddeden de sarahaten anlaşılacağı veçhile bu tatbikat hep Maliye Bakanlığının yetkisine terk edilmiştir. Filhakika memleketimizin muhtelif mıntakalarının arzettiği sosyal şartlar bilhassa çekle, havale ile, münakale emri ile, mutavassıt teşekküller delâletiyle tediye gibi mevzularda, aynı usullerin, aynı zamanda, her yerde tatbikına müsait bir manzara arz etmektedir. Memleketin her yerinde aynı sosyal şartların doğmasını beklemek de birçok yeni usullerden uzun zaman memleketi mahrum bırakmak olurdu. Bu sebeple modern usuller tasarı metnine alınmış, ancak tatbik edileceği yerlerin, alacak nevelerinin ve nasıl tatbik edileceğinin tâyin ve tanzimi işi Maliye Bakanlığına

bırakılmıştır. Bu bakanlık sosyal şartları uygun tatbik imkânlarını mevcut gördükçe bu yenilikleri tahakkuk ettirecektir.

76 nci madde, kullanılacak çizgili çek mevzuunda esas itibariyle Ticaret Kanunu hükümlerini kabul etmekte, ancak çekin her hangi bir sebeple veya müddetinde ibraz edilememesi dolayısıyla tahsil edilememesi halinde mükellefin borçlu sıfatının devam edeceğini ikinci fıkrasında hükme bağlamaktadır. Amme alacağının mahiyeti ve bu usullerin sırf borçlulara kolaylık için kamu idarelerince iktiham edilmesi ve bu gibi tatbikatın memleketimizdeki yeniliği, memurların intibak imkânları düşünülürse kamu alacakları için Ticaret Kanunundan inhiraf eden bu hükümlerin kabulündeki zaruret daha iyi anlaşılır. Kamu alacağının emniyeti bakımından duyulan endişeler sebebiyle şimdiye kadar bu yeniliklerin tatbikata ithal edilmesinde geçirilen tereddütler bu usullerin getireceği büyük kolaylıklardan bir an evvel faydalanmak üzere böyle istisnai hükümlerin kabulünü zaruri kılmıştır.

77 nci madde çeklerde tanzim tarihine, 78 nci madde özel ödeme şekillerinde ödeme tarihine ait hükümleri ihtiva etmektedir. Birincisindeki tarih yeniliği karşılığın mevcudiyetine bir delil olacak, ikincisi de bilhassa gecikme zamlarına ruhatap olmamak bakımından özel yerlere yapılan tediyat tarihinin ödeme tarihine tekabül etmesini sağlayacaktır.

79 ncu madde tasarı ile ilga edilen 2184 sayılı Kanundaki vergi cüzdanlarını muhafaza etmektedir. Tatbikatta halkımız bu cüzdanlardan gereği gibi faydalanmamışsa da tasarı ile getirilen özel ödeme şekilleri dolayısıyla tatbikatın genişliyeceği düşünülebilir.

80 nci madde ödemenin ispat şeklini, 81 nci madde kamu alacağına karşı zorla ve rızaen yapılan ödemelerin alacakların taaddüdü halinde hangi alacaklara, hangi sıraya göre mahsup edileceğini hükme bağlamaktadır. Şimdiye kadar mevzuatımızda böyle bir hükmün bulunmaması tatbikatta ihtilâflara yol açmıştır.

Dördüncü Bölüm (Tecil, geciktirme, gecikme zammı) :

92, 93 ncü maddeler kamu idarelerine hüsnüniyet sahibi, fakat zor durumda olan borçluların borçlarını teminat karşılığında ve faiz alarak tecil etmek yetkisini vermektedir. Yukarda da işaret edildiği gibi kamu idarelerinin, kendilerine borçlu olanların borç ödendikten sonraki ekonomik durumları ile de alâkalanmaları mecburiyeti böyle bir tecil yetkisinin kamu idaresi mümessillerine tanınmasını zaruri kılmaktadır.

94 ncü madde ölüm halinde insani düşüncelerle kovuşturma muamelelerinde yapılacak geri bırakmayı hükme bağlamaktadır.

95 nci madde gecikme zammı için tasarı ile kabul edilen yeni esasları göstermektedir. Gecikme zamlarında faiz esası kabul edilmeyerek, kanunla muayyen, gerek mükelleflerce, gerek memurlarca anlaşılıp hesap edilmesi kolay esaslar kabul edilmiştir. Filhakika faiz esası ne mükelleflerimiz ve ne de bir kısım memurlarımız bakımından kolay anlaşılıp hesap edilebilecek bir usul olarak görülmemiştir.

96 nci madde gecikme zammının uygulanma sürelerini tâyin etmektedir. Dikkat edilirse görülür ki münteha tarihleri hep kamu alacağının tahsilinin gecikmesinde artık mükellefe bir kusur atfedilemeyecek hâdiselerin vukuu tarihleri olarak alınmıştır.

97 nci madde köylü vatandaşlarımızın özel durumlarını nazara alarak gecikme zammını mütenasip nispetli olarak ve onlar için daha mülâyim bir esasa bağlamıştır. Ancak, Kurumlar, Muamele, Gelir gibi mükelleflerinin muayyen bir iktidar ve seviyesini ifade eden vergiler için gecikme zammında köylerde de yine müterakki mahiyetteki umumi gecikme zammı hükmü uygulanacaktır.

İkinci kısım

Kamu alacağının zorla tahsili

Birinci bölüm (Zorla tahsil ve kovuşturma esasları) :

103 ncü madde borcunu süresinde ödemiyen kamu borçlusundan kamu alacağının zorla tah-

silinde tatbik edilecek şekilleri tesbit etmektedir. Bunlar borç için teminat gösterilmişse teminatın paraya çevrilmesi veya kefilin kovuşturulması, haciz ve satış ve gerekli şartların mevcudiyeti halinde borçlunun iflâs yoluyla takibidir.

104 ncü maddeye göre takibe ödeme emri tebliğ edilerek başlanmaktadır. Ödeme emri tebliği kamu alacaklarının takibinde yeni bir usuldür. Tahsili Emval Kanunu talikan ihtardan sonra derhal hacze geçmektedir.

Ödeme emri borçluya borcunu ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde mal beyanında bulununcuya kadar 3 ayı geçmemek üzere hapsiyle tazyik edileceği kaydını da ihtiva etmektedir. Bu Tahsili Emval Kanunundaki borç için hapis değildir. İera ve İflâs Kanunumuzda da mevcut olan bu hüküm borçluyu mallarını beyana tazyik için sevk olunmuştur.

105 nci madde teminatlı alacakların teminatın paraya çevrilmesi suretiyle tahsili veya bu alacaklar hakkında da zorla tahsil şekillerinden birinin uygulanacağı hükmünü koymaktadır.

106 ncı madde kefilin ve yabancı kurumlar mümessillerinin aynen borçlular gibi kovuşturulacakları hükme bağlanmaktadır.

107 nci madde ödeme emrine itiraz hükümlerini göstermektedir. Hükümler gayet açıktır son fıkrada borcun bir kısmına karşı bu madde gereğince vâkı itirazların mal bildiriminde bulunma süresini uzatmayacağı hükme bağlanmıştır. Filhakika borçlu eğer borcun bir kısmını kabul etmişse o kısmı karşılamaya yetecek mallarını beyan etmesi lâzımdır.

108 nci madde mal bildiriminin mahiyetini ve bildirimde nelerin bulunması lâzımgeldiğini açıklamaktadır. Borçlu yalnız malının bulunması halinde değil, bulunmaması halinde de bildirimde bulunmak mecburiyetindedir. Bu suretle ileride malı bulunursa kendisi beyanı ile muâtep tutulabilmektedir.

109 ncü madde mal bildiriminde bulunmayanların mal bildiriminde bulununcuya kadar hapsiyle tazyik edilebileceğini hükme bağlamaktadır. Bu hüküm aynen İera ve İflâs Kanunumuzda da mevcuttur. Yukarda da işaret ettiğimiz gibi bu, borç için hapis değildir, borçluyu mal beyanına zorlama için bir tedbirdir. Kararı tahsil dairesi vermekte, fakat bu kararın tekemmülü için mahallin en büyük mülkiye memurunun veya tevkil edeceği zatın tasdiki icabetmekte, infaz yetkisi ise Cumhuriyet savcısına ait bulunmaktadır. Borçlu mal beyanında bulunduğu anda hapis kararı alınmış olsa dahi infaz edilmez, borçlu hapsedilmişse derhal tahliye olunur.

110 ncü madde malı olmadığını gösteren veya borca yetecek kadar mal göstermemiş olan borçluların bilâhara mal edinme ve artmalarını bildirme mecburiyetini koymaktadır. Cezai hükümler arasında bunun müeyyidesi de vardır.

111 nci madde borçlunun mallarının haczine aittir. Burada aynen İera ve İflâs Kanununun kabul ettiği hükümler alınmıştır.

112 nci madde tahsil dairesine borçlunun intifa hakkı, taksim edilmemiş bir miras veya iştiyak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi mallarının paraya çevrilebilir hale getirilmesi hususunda yetki tanımakta, bu suretle kamu idaresini bu mallardan hakkını elde etmek hususunda borçlunun iradesine muhtaç olmaktan kurtarmaktadır.

113 ncü madde haczin tasdikli haciz varakalarına istinaden yapılacağını hükme bağlamaktadır. Tasarı, tatbikatta şimdye kadar bir faydası görülmemiş olan tahsilât komisyonlarını ilga etmektedir. Halen haciz kararları bu komisyonlarca verilmektedir. Tasarıya göre kamu idaresinin en büyük memuru haciz varakalarını tasdik etmekle işi bir disiplin altına almış olmakta ve tahsil dairesi de ancak tasdikli bir varakaya istinaden haciz tatbik edilebilmektedir.

114 ncü madde köylerde haczin ihtiyar kurullarınca yapılacağını ve haciz varakası yerine haciz cetvellerinin kullanılacağını hükme bağlamıştır.

115 ilâ 117 nci maddeler haciz üzerine vâkı olacak istihkak iddialarına ait ihtilâfları tanzim eden hükümleri ihtiva etmektedir. Bu ihtilâflar tabii mahkemelerde halledilecektir. 116 ncı madde borçlu ile birlikte ikamet etmekte olan şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulduğu takdirde malın borçlunun elinde sayılacağı hükmünü ihtiva etmektedir. Bu hüküm dâva açarak mal üzerinde istihkak iddiasını ispat külfetinden kamu idarelerini korumak için sevk edilmiştir. Filhakika

borçlunun ikametgâhında haczedilen bir mal üzerinde bir başkası istihkak iddia ederse bunun aksini ispat kamu idaresi için çok güçtür. Fakat istihkak iddiası sahibi hakikaten o mal üzerinde hak sahibi ise bunu kendisi, mala tamamen yabancı olan kamu idaresinden daha kolaylıkla ispat edebilir ve normal olanda ispat külfetinin bunlara tahmilidir.

118 nci maddè hükmü açıktır.

119, 120, 121, 122 nci maddeler haczedilmeyecek, kısmen haczedilebilecek mallarla yetişmemiş mahsullerin haczi ve haczin neticeleri mevzuunda umumi icra hukukumuz muvazi hükümleri ihtiva etmektedir.

123 nci madde hacizli malın paraya çevrilmesi üzerine bu bedelden kamu alacaklarının hangi sıraya göre alınacağını hükme bağlamaktadır.

124 nci madde aciz halini, 125 nci madde acizin neticelerini tesbit etmekte ve bu son madde aciz halinde olanlardan hüsnüniyet sahiplerine karşı tatbik edilebilmek üzere idareye teminatsız olarak ve faiz aranmadan borcun tecili yetkisini vermektedir. Bu suretle muamele görenler, alacakları tecil müsaadesi üzerine takibata uğramadan bir iş tutmak ve ileride borçlarını da ödemek imkânına kavuşacaklardır.

Bu maddeden sonra 15 madde boş bırakılmıştır.

İkinci bölüm (Menkul malların haczi ve satışı) :

141 ilâ 151 nci maddelerde menkul malların haciz ve satışına ait hükümler yer almıştır. Bundan evvelki bölümde de haciz ve satışa (paraya çevirmeye) mütaallik hükümler bulunmakla beraber onlar umumi mahiyette hükümlerdir, bu bölümde ise bilhassa menkul malların haciz ve satışına ait hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler de umumi icra hukuku ile ahenkli bir bünye arz etmektedir.

148 nci madde haczedilen menkul malların haciz tarihinden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılacağını sağlamıştır.

151 nci maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

Üçüncü bölüm: (Gayrimenkul malların haczi ve satışı) :

157 ilâ 168 nci maddeler gayrimenkullerin haciz ve satışına ait özel hükümleri ihtiva etmektedir. Bu hükümlerin sevkında da umumi icra usulleriyle bir ahengin muhafazasına çalışılmıştır.

159 nci madde gayrimenkul satışları hususunda özel bir komisyonu vazifelendirmiştir. Bu komisyon il ve ilcelerde en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zatın başkanlığı altında gayrimenkulün bulunduğu yer tapu sicil muhafızı, belediye meclisi tarafından kendi üyesi arasında seçilmiş bir zat ile alacaklı kamu idaresinin yetkili bir memurundan tereküp etmektedir. Böyle bir komisyonun gerek kamu idarelerinin, gerek borçluların haklarını koruyacağına inanılmaktadır.

Komisyon satış muamelelerine evvelâ gayrimenkule bir rayiç değer biçmekle başlanmaktadır. (Madde 160) ki, bu bedel teminata, artırmada asgari satış bedeline, icabında kamu idaresince yapılacak teferruğ muamelesinde de teferruğ bedeline matrah olmak bakımından ehemmiyet arz etmektedir.

167 nci madde satılmasına imkân bulunmayan gayrimenkullerin kamu idarelerince teferruğ edilebileceğini hükme bağlamaktadır. Böyle gayrimenkullerin, bilâhara satışı mesele teşkil etmekte olduğundan ve kamu idareleri üzerinde fuzulen gayrimenkul bulundurulması da istenmediğinden, teferruğ bedeli biçilen değerın % 50 si olarak tesbit edilmiş ve kamu idareleri satılmayan gayrimenkulleri teferruğ edip etmemek hususunda muhtar bırakılmıştır.

Mükellef bir sene içinde borcunu ödemek suretiyle gayrimenkülü tekrar geri alabileceğinden % 50 teferruğ bedeli düşük görülmemelidir.

168 nci maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

Dördüncü bölüm (İflâs yolu ile kovuşturma ve konkordato) :

174 ve 175 nci maddeler iflâs ve konkordato hallerini tamamen umumi icra hukukuna muvazi hükümlere bağlamaktadır.

174 nci madde haklarında iflâs açılan kimseler için kamu idarelerine malûmat vermek hususunda iflâs dairelerini mükellef tutmuştur.

175 nci maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

Üçüncü Kısım

Birinci bölüm (Zaman aşımı ve terkin) :

181 ilâ 185 nci maddelerde zaman aşımı ve terkin hükümleri yer almıştır. 181 nci maddede tahsil zaman aşımı bütün kamu alacakları için 5 sene olarak kabul edilmiş, ancak para cezaları hususi kanunlarındaki zaman aşımı müddetlerine terkedilerek ceza prensiplerine göre tâyin edilmiş olan bu müddetlere riayet edilmiştir.

Son fıkra zaman aşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemelerin kabul edileceğini hükme bağlamıştır. Rızaen ödeme ifadesinden de anlaşılacağı üzere zaman aşımından sonra zorla kovuşturma yapılamıyacak, sadece rızaen vâkı ödemeler kabul edilebilecektir.

182 nci madde zaman aşımının kesilmesi hallerini saymıştır. Tahsili Emval Kanununa göre yapılan takipte yalnız fiilen haciz tatbiki zaman aşımını kesmektedir. Halbuki umumi icrada borçluya borçlu sıfatını ihtar eden her icrai muamele zaman aşımını kesebilmektedir. yapılan tadatta da bu esasa uyulmuştur.

7 nci bentte kaza mercilerinin bozma kararı vermesi zaman aşımını kesme sebebi sayılmıştır. Filhakika zaman aşımının mebdeî borcun vâdesinin rasladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başı olarak alınmıştır. İtirazlı vergiler komisyon kararları ile tahsil edilebilir hale geldiğinden ilk tasdik kararında bir vâde günü belirecek, bozma ile tahsilât duracak, bazma üzerine alınacak ikinci bir komisyon kararı ile o karara göre tahsilât mümkün olacak ve ikinci bir vâde günü daha belirecektir. Eğer bozma zaman aşımını kesen bir sebep olarak değil de, durduran bir sebep olarak alınırsa iki vâde, binnetice 28 alacak iki zaman aşımı başlangıcı belirecektir, ki, hangisinin mebde olarak alınacağı mesele olacaktır. Bu sebeple bozma zaman aşımını kesen bir sebep olarak alınmış ve ilk vâdenin nazarı itibara alınmasına mahal kalmamıştır. Bozmadan sonra belirecek yeni vâdeyi takip eden yıl başından itibaren zaman aşımı yeniden işlemeye başlayacaktır.

On binlerce borçlunun zaman aşımı sürelerini teker teker ve senenin her gününde takibe imkân olmadığından gerek 181, gerek 182 nci maddelerde zaman aşımı başlangıçları daima vâdeyi ve kesilmeyi takip eden yıl başından itibaren alınmakta ve kamu idarelerinin daima yıl sonlarını kellamak suretiyle zaman aşımı sürelerini takip edebilmelerine imkân verilmektedir.

184 nci maddedeki tabii âfetler sebebiyle terkin hükmü yalnız Vergi Usul Kanununun şümulü dışında kalan kamu alacaklarına tatbik edilecektir. Çünkü diğerleri hakkında Vergi Usul Kanunu tadil tasarısında her verginin kendi bünyesine uygun şartlarla, tabii âfetler sebebi ile terkin hükümlerine geniş bir şekilde yer verilmiş bulunmaktadır.

185 nci maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

İkinci bölüm (Yasaklar ve cezalar) :

191 ve 192 nci maddeler sırrın ifşası ve artırmalara katılmıyacak ve artırmalardan mal satın alamıyacak olanlar, 193 nci mdde takdir işlemlerine ve kararlara iştirak edemeyecek olanlar hakkında yasak hükümlerini ihtiva etmekte ve bu hükümlerin sevki ile gerek borçların, gerek kamu idarelerinin hakları muhtemel zararlardan korunmakta ve birtakım suîtefahhümlerin vukuuna mahal bırakılmamaktadır.

194 nci madde kamu alacağının tahsili için hakkında kovuşturma işlemlerine başlanmış olan borçlunun tahsile engel olmak veya tahsili güçleştirmek için kamu alacağının tahsiline yarıyacak mallarını telef etmesini, kaçırmasını, kendisini aslı olmadığı halde borçlu gösterecek vesikalar tanzim etmesini veya bu kabil ikrarlarda bulunmasını suç saymaktadır. Bunlar hep tatbikatta görülen suiniyete makrun hareketlerdir ki, bu tasarı ile sarahaten müstakil bir suç mahiyetinde sayılmış ve böyle hareket edenlerin hâkim kararı ile cezalandırılması uygun görülmüştür.

195 nci madde kamu alacakları bakımından mühim bir hükmi ihtiva etmektedir. Bu madde ile umumi icra hukukumuzaya muvazi olarak mal bildirimini gerçeğe aykırı şekilde yapanlarla, yaşayış tarzları mal bildirimine uymayanların sulh yargıçlığınca 3 aydan bir seneye kadar hapisle cezalandırılacağı hükme bağlanmaktadır. Bu hüküm aynen İcra ve İflâs Kanununun 338 nci maddesinde mevcuttur ve halen özel alacaklar için tatbik edilmektedir. Âmme hizmetleri masraflarının kar-

şılığını teşkil eden ve rüçhanıyeti ilmen de kabul edilen kamu alacakları için de böyle bir hükmün kabulü zaruri görülmektedir.

196 nci madde mal edinme ve artmalarını bildirmiyenler hakkında İera ve İflâs Kanunumuzun 339 ncu maddesine muvazi bir ceza hükmünü ihtiva etmektedir. 195 nci madde mevzuundaki mütalâalar aynen bu madde hakkında da vârittir.

197 nci madde kendilerinden istendiği halde borçluya ait ellerinde bulunan malları teslim etmeyenleri de hafif hapisle cezalandırılmaktadır.

198 nci madde malı olmadığını bildiren kamu borçlarını bildirim ile birlikte veya bildirimden itibaren 15 gün içinde en son ikametgâh ve iş adreslerine, nüfusta kayıtlı oldukları yere, aynı kamu idaresinin diğer tahsil daireleri ile diğer kamu idarelerindeki devamlı mükellefiyetlerine ait kayıt ve hesap numaralarını da bildirmeye mecbur tutmaktadır.

Böyle bir hüküm borçluları doğru beyana sevk etmek bakımından lüzumludur. Mükellef bir tahsil dairesince tanınmazsa diğer tahsil dairesince tanınabilir, yahut diğer bir kamu idaresinde varlığı hakkında bilgi vardır, keza nüfusa kayıtlı olduğu yerde, son ikametgâhında onu tanıyanlar bulunur. Beyanın böyle şümulü oluşu, tahsil dairesine tahkik imkânları vereceğinden borçluyu da doğru beyana sevkeder.

199 ncu madde suçların, kamu idaresinin mahallî en büyük memurunun ihbarı üzerine, savcılık tarafından takip olunacağını hükme bağlamaktadır. Aynı madde tüzel kişiliklerde takibatın, 194 ile 198 nci maddelerdeki suçları işlemiş olan ortak, mümessil, vekil, tasfiye memuru, yönetim kurulu başkan ve üyesi, denetçi, müfettiş veya müstahdem hakkında uygulanacağını hükme bağlayarak bu suçların tüzel kişiliklerde işlenmesi halinde cezasız kalmaları gibi bir ihtimali önlemektedir.

Bu maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

205 nci madde son hükümleri göstermektedir.

Bu maddeden sonra 5 madde boş bırakılmıştır.

Geçici birinci madde :

Tasarının kanunlaşp meriyete girmesinden evvel Tahsili Emval Kanununa göre başlamış kovuşturmalara ait mütaakıp muamelelerin bu kanun hükümlerine tâbi olacağını hükme bağlamaktadır. Binaenaleyh Tahsili Emval Kanununa göre başlamış ve bilfarz haciz safhasında kalmış bir muamele için, paraya çevirme muamelesi bu kanuna göre yapılacaktır. Yeniden ödeme emri tebliğ ederek bu kanuna göre kovuşturmaya başlanması icabetmiyecektir.

210 ncu madde kanunun meriyetini neşri tarihinden altı ay sonra olarak kabul etmiştir ki ilgililerin, şümulü bir kanunun mahiyeti hakkında bilgi edinmeleri için bu kadar bir müddet lüzumlu görülmüştür.

211 nci madde tasarının son maddesidir ve yürütmeye memur olanı Bakanlar Kurulu olarak tesbit etmiştir.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 1/464
Karar No. 6

1 . VII . 1953

Yüksek Reisliğe

Halen yürürlükte bulunan 1325 tarihli Tahsili Emval Kanunu ile ek ve tadillerini ilga etmek suretiyle, âmme alacaklarının tahsili hususunda tatbik edilmek üzere tamamen yeni esaslara göre hazırlanan «Kamu alacaklarının tahsil usulü» hakkındaki kanun tasarısı, Bakanlar Kurulunca 18 . XI . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulmuş ve 17 . XII . 1952 tarihinde de komisyonumuza havale edilmiştir.

İlgili Bakanlıklar temsilcilerinin huzuru ile komisyonumuzda incelenmiş olan bu tasarının tümü hakkındaki mülâhazalarımızla tasarı hükümleri üzerinde yapılan değişikliklere ait komisyon kararları aşağıda açıklanmıştır.

I - Tasarının tümü hakkında mülâhazalar

Tasarı vergi mevzuatımız üzerinde Hükümetçe girilmiş olan reform hareketinin bir kısmını teşkil etmektedir. Malûm bulunduğu üzere bugün âmme alacakları 1325 tarihli Tahsili Emval Kanunu ile ek ve tadilleri hükümlerine göre tahsil edilmektedir. Tahsili Emval Kanunu şümül maddesinde de görüleceği gibi daha ihdasında mahdut bâzı vergiler için (Emlâk ve akar, arazi, Hazine namına alınan mukatai zemin, temettü ve arazi miriye üzerine tarh olunan, aşar bedeli, maarif ve teçhizat hisseleri ve tezkere esmanı, tahrir masrafları ve arazi üzerine tarh olunan aşarın tarh ve tertip muamelei esasiesinin masraflarının sureti tahsili) ve ancak o vergilerin tahsilinde tatbik edilmek üzere ve o tarihteki ihtiyaçlara göre taknin edilmişti. Zamanla gerek Devlet ve gerek mahallî idareler için ihdas edilen çeşitli vergi, resim ve harçların ve diğer âmme alacaklarının tahsili için bu kanuna atıflar yapılmış, bazan da mükellefiyeti ihdas eden kanunlara tahsil hususunda çeşitli hükümler konulmuştur.

Bugün Tahsili Emval Kanununun zamanında derpiş ettiği vergilerin bir kısmı kalkmıştır.

Buna mukabil o kanunun derpiş etmediği, Devlete, özel idare ve belediyelere ait çeşitli âmme alacakları ihdas edilmiştir. Tahsili Emval Kanunu ile ek ve tadillerinin ihtiva ettiği hükümler bu çeşitli âmme alacakları muvacehesinde ve modern tahsil esasları karşısında kifayetsiz kalmaktadır.

Âmme alacaklarını takibe mahsus modern bir takip sisteminin başlıca iki mühim vasfı olması lâzımdır. Bunlardan birincisi âmme alacaklarını ödemede vatandaşa kolaylık sağlamak, ikincisi âmme hizmetlerinin masraf karşılığı mahiyetinde olan âmme alacaklarını emniyet altında bulundurmak, zamanında, kolay ve seri bir şekilde tahsil edebilmektir. Mevcut tahsilât hükümlerinde bu vasıflar yoktur. Talikan ihtar, haciz, satış ve hapsen tazyikten ibaret lükümlerle bu gayelerin tahakkuk ettirilmesine imkân görülemez.

Yeni tasarı her şeyden evvel borç için hapsi kaldırmaktadır. Tasarıda görülecek hapis hükümleri borç için hapis değildir, İera ve İflâs Kanunumuzda da mevcut olan ve borçluyu beyanda bulunmaya, yalan beyandan sakınmaya davet eden hükümlerdir.

Tasarıda yer alan ve çok zor durumda bulunanlara ait borçların kanuni taksit müddetleri dışında daha uzun fasılalarla taksitlendirilmesi, aciz haline düşenlere daha müsait şartlarla düşünülen tecil esasları, şahsi teminatın dahi kabulü, takibata bir ödeme emri ile başlanması âmme borçlusuna karşı gösterilen modern anlayışın delilleridir.

Ayrıca, çekle, bankalar veya postaneler delâletiyle vergi tediyesi gibi halka kolaylık sağlayacak usuller de tasarıda yer almış bulunmaktadır.

Diğer taraftan bütçelerdeki âmme hizmeti masraflarının karşılığı olan bu alacakların, emniyet ve süratle tahsiline mütedair hükümlere de tasarıda yer verildiği görülmüştür.

Tasarı âmme alacakları mevzuunda hususi

bir takip sistemi ifade etmekle beraber, birçok hükümleri umumi icra hukukumuzda (İcra ve İflâs Kanunu) muvazi bulunmaktadır. Bu suretle, âmme alacağının bir hususiyeti icap ettirmediği hallerde, umumi mevzuatla olan ahengin muhafazası da temin edilmiş olmaktadır.

Binnetice komisyon tasarının kanunlaştırıldığı takdirde gerek mükellef, gerek âmme idareleri cephesinden memlekete faydalı olacağına kanaat getirmiştir.

II - Tasarıda yapılan şekle ait değişiklikler

A) Hükümet tasarısının kısımları ile bölümleri ve bâzı uzun bölümler içinde ihdas edilen tâli kısımları sonunda boş maddeler bırakıldığı görülmüştür. Maksat, Hükümet gerekçesinde de işaret edildiği gibi, müstakbel tadillerin bu boş maddelerden faydalanmak ve kanunun insicamını bozmuyarak yeni hükümleri alâkalı kısım ve bölümlere yerleştirebilmektir.

Amerikan vergi mevzuatında görülen bu usul memleketimizde yerleşmiş ve Büyük Meclisçe prensibine karar verilmiş bir usul olmadıktan başka, bizatihi bu tasarı, fazla tadilleri ve şimdiden böyle ihtiyati mülâhazaları icabettirecek mahaiyette görülmediğinden, komisyon böyle bir şekli kabul etmemiştir.

B) Tasarının ismi dâhil olmak üzere metinde bâzı yeni kelimelere yer verildiği görülmüştür. Gerek Anayasa tadili münasebetiyle beliren temayül dolayısıyla ve gerek hukuk dilimizde yer almış olan ifadelerin ilgililerin peşin bir tetkikine dayanmadan değiştirilmesi doğru görülmediğinden, bu kelimeler terkedilmiştir. Bu sebeple yapılmış değişikliklere tasarının birçok maddelerinde tesadüf edilecektir. Bunların başlıcalarının bir listesi aşağıya dercedilmiştir :

Hükümet tasarısı	Komisyonca kabul edilen
Gerçek kişi	Hakiki şahıs
Tüzel kişi	Hükmi şahıs
İşlem	Muamele
Tüzük	Nizamname
Yönetmelik	Talimatname
Sorumluluk	Mesuliyet
Kovuşturma	Takip
Yetki	Salâhiyet

Hükümet tasarısı	Komisyonca kabul edilen
Uygulamak	Tatbik etmek
Görev	Vazife
Ödev	Mecburiyet
Özel	Hususi
Üye	Âza
Denetçi	Murakıp
Yönetim kurulu	İdare meclisi
Geciktirme	Tehir
Hacze katılma	Hacze iştirak
Ayırt	Tefrik
Zorla tahsil	Cebrî icra, cebren tahsil
Danıştay	Devlet Şûrası

C) Tasarıda şekil bakımından yapılmış olan bir değişiklik de, Hükümet tasarısındaki 53 nci maddenin kaldırılarak bu maddedeki hükmün muaddel bir şekilde Hükümet tasarısının 47 nci maddesi ile birleştirilip, komisyonca 24 nci madde olarak kabulü ve Hükümet tasarısındaki 47 nci maddeden sonraya alınıp komisyonca 25 ve 26 nci maddeler olarak kabulüdür. Bu şekil iptal ettirilecek tasarruflara ait hükümlerin tertibi bakımından komisyonumuzca daha uygun görülmüştür.

III - Tasarının maddeleri üzerinde yapılan hüküm ve ifade değişiklikleri

Tasarının maddeleri üzerinde yapılan hüküm ve ifade değişiklikleri ile mucip sebepleri aşağıda madde sırası ile gösterilmiştir. Bir değişikliğe uğramayan maddelerle, üzerinde yapılan değişiklik raporumuzun II B. işaretli kısmında mevzu bahis edilen lisan değişikliğinden ibaret olan maddeler hakkında tekrar her hangi bir izahata lüzum görülmemiştir.

Tasarı Madde 1 :

Tasarının şümülünü ifade eden bu maddeye (Ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafları) ilâve edilmiştir. Filhakika bu masraflar da âmme alacağı mahiyetinde olduğu halde şümül maddesinde sayılan vergi, resim, harç, ilâh.. şeklinde tâdat olunan âmme alacakları şümülüne girmediğinden maddede ayrıca zikri lüzumlu görülmüştür. Bu alacaklar halen de Tahsili Emval Kanununa göre takip edilmektedir.

Bu maddede yapılan ikinci bir hüküm deği-

şikliği tasarının 2 nci maddesinin reddi dolayısıyla bu maddeye yapılan bir ilâveye taallük etmektedir.

Tasarının ret edilen 2 nci maddesi âmme idarelerinin akitten, haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan alacakları hakkında bu kanun hükümlerini tatbika Vekiller Heyetini salâhiyetli kılmakta idi. Âmme idarelerinin müstakbel inkişafı göz önüne alınarak ileride ihdas edilebilecek her hangi bir âmme alacağının tahsilini de akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğmuş olmamak şartıyla, bu kanun şümulüne almak ve kanuna müstakbel inkişafkar karşısında bir elâstikiyet vermek düşüncesi ile Hükümetçe sevk edilmiş olan böyle bir hükmün kabulünde esas itibariyle bir mahzur görülmemekle beraber, bu nevi alacakları da bu kanun hükümlerine tâbi tutmak salâhiyetinin Vekiller Heyetine tanınması prensip itibariyle kabul edilmediğinden, reddedilen 2 nci madde yerine birinci maddeye aynı maksadı sağlayacak bir ilâve yapılmıştır.

Yukarda da işaret edildiği veçhile bu nevi âmme alacaklarının aynı zamanda haksız fiil ve haksız iktisaptan mütevellit olmaması icabedeceğinden ve tatbikatta ekseriya vâkı olduğu veçhile memurların fazlai mehzatından mütevellit tahakkuk ettirilen borçları haksız iktisap mahiyetinde olduğundan, bittabi bunlar hakkında işbu kanun hükümleri tatbik edilemeyeceği gibi borçlu addedilenlerin yazılı muvafakati mevcut olmadıkça mahsup ve tevkif muamelesi de yapılamıyacak ve bu fazlai mehzatın takip ve tahsili ancak umumi adalet mahkemelerinden karar istihsaline vabeste bulunacaktır.

Birinci madde alacakların takip masraflarının da bu kanun hükümlerine göre takip olunacağını hükme bağlamaktadır ki, bu hüküm bittabi bu kanun mevzuuna giren bütün alacakların takip masraflarına şâmil bulunmaktadır.

Tasarı Madde 2 :

Bu madde kaldırılmış, aynı maksadı sağlamak üzere 1 nci maddeye hüküm konulmuştur. Mucip sebebi 1 nci madde hakkında verdiğimiz izahatta gösterilmiştir.

Tasarı Madde 3 (Değişik 2) :

Madde, halen hususi kanunlarındaki atıflarla Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edilemekte olan alacakların, Tahsili Emval Kanunu kalktıktan sonra bu kanuna göre tahsiline devam olunacağını hükme bağlamaktadır.

Maddenin bir geçici madde olabileceği fikri ileri sürülmüşse de, burada sözü edilen hüküm kanunun şümulünü tâyin etmekte olduğundan ve bu kanunla atfı yapan kanun yaşadığı müddetçe meriyette kalacağından ve bu kanunla atfı yatan kanun hangisinin daha fazla meriyette kalacağı hakkında şimdiden bir tahmin yapmaya imkân olmadığından, bir intikal devresine ait geçici bir hüküm mahiyeti taşımayan bu maddenin kanunun baş tarafında yer alması uygun görülmüştür.

Madde metninde yapılan değişiklik yalnız ifade şekline taallük etmektedir.

Tasarı Madde 4 (Değişik 3) :

Bu maddedeki değişiklik lisan bakımından, atf yapılan 2 nci maddenin kaldırılmış olması bakımından ve bir de (zorla tahsil) ifadesinin cebri icra olarak değiştirilmesi dolayısıyla yapılmıştır.

Zor kullanma, daha ziyade borçlunun fiili mümanaatı halinde şahsına karşı tatbik edilecek muameleyi ifade etmekte olduğundan, halbuki tasarıda zorla tahsil şeklinde ifade edilen cebri icrada peşinen böyle bir hal bahis mevzuu olamayacağından, zor yerine hukuki bir istilâh olan cebir kelimesi ikame edilmiş ve cebren tahsil, cebir kullanma tâbirlerine yer verilmiştir.

İkinci fıkrada, hükmi şahsın mirascısı gibi bir mâna çıkmakta olduğundan ifadede değişiklik yapılmıştır. Binnetice âmme borcunu ödemek mecburiyetinde olan hakiki şahıslarla (mükellefler dâhil) bunların mirasçuları veya kanuni temsilcileri ve hükmi şahıslarla bunların kanuni temsilcileri, vergi sorumlusu, kefil ve yabancı şahıs ve kurumların temsilcileri borçlu tâbirinin şümulü içinde görülmektedir.

Tasarı Madde 8 (Değişik 7) :

Madde, ölümden evvel başlayan takibata devam olunacağını bildirerek, terekenin mahkeme veya iffâs dairesi tarafından tasfivesi halini bunun istisnası olarak mütalâa etmekte ise de, defter tutmanın devamı halinde ne yapılacağını tasrih etmediğinden, bu halde, satışın yapılmasına cevaz verir mahiyettedir. Mirasın tutulan defter mucibince kabulü halinde bu muamele devam ederken satış, mirasçuları mutazzarır edeceğinden gerek birinci, gerek ikinci fıkradaki hallere şâmil olmak üzere (def-

ter tutma muamelesinin devamı müddetince satış yapılamaz) şeklinde bir hüküm üçüncü fıkraya olarak maddeye ilâve edilmiştir.

Tasarı madde 16 (Değişik 10) :

Teminatları gösteren bu maddenin 2 numaralı fıkrasındaki (Hükümetçe tâyin edilecek bankalar tarafından verilen teminat mektupları) ifadesinden (Hükümetçe tâyin edilecek) kaydı çıkarılmıştır. Bankalar Kanunu, bankaların verecekleri teminatı esasen durumları ile mütenasip olarak takyit etmiş olduğundan, bankalar arasında fark gözetici böyle bir kayda lüzum görülmemiştir.

Tasarı madde 18 :

Memleket dışına seyahat edecek olanları, vergi borçları dolayısıyla bâzı kayıtlara tâbi tutan bu madde tasarıdan çıkarılmıştır. Aynı maksada mâtuf böyle bir hüküm halen Pasaport Kanununda bulunmakta ve tatbik edilmektedir. Pasaport Kanunu tadil tasarısı da mevcuttur. Gerek böyle bir hükmün mevzuatımızda mevcudiyeti ve gerekse lüzum görülecek tadillerin mezkûr tasarinin görüşülmesi sırasında nazarı itibara alınabileceği mülâhazası ile madde tasarıdan çıkarılmıştır.

Tasarı madde 19 :

Tatbikatta bâzı mütaahhitlerin taahhütlerinden mütevellit istihkaklarını peşinen başkalarına devrederek, aynı teşebbüsten doğan vergilerine dahi mahalli tahsil bırakmadıkları esbabı mucibesi ile Hükümetçe sevkedilen ve bu istihkakların muayyen bir yüzdesini âmme alacaklarının karşılığı olmak üzere devir ve temlikten hariç bırakmak istiyen bu madde, mükellefler arasında fark yaratmamak ve mütaahhitlerin kredi sağlama imkânlarını, muayyen bir yüzde üzerinden dahi olsa, tahdit etmemek düşüncesi ile kabul edilmemiş ve tasarıdan çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 20 (Değişik 12) :

Tahsili Emval Kanununa Ek 2560 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde mevcut olan ve bar, meyhane, genelev, çalgılı yerler, oteller ilâh... gibi kanun metninde tadât edilen yerlerdeki eşyayı, bu yerlerin işletilmesinden doğan âmme alacaklarına teminat olarak kabul eden hükmün, şiddetlendirilerek, tasarıya alındığı görülmüştür. Ezcümle İcra ve İflâs Kanununun 270 ve 271 nci maddelerindeki hapis hakkı hükümlerini mahfuz tutan hükme Hükümet tasarısında yer verilmemiştir.

Tatbikatta bu gibi yerlerin işletmesinin muvazaalı eşhas üzerinden olduğu ve bu yerlerdeki eşyanın da keza muvazaalı mukavelelerle başkalarına ait gösterilmesi neticesinde, işletmeye ait vergilere dahi mahallî tahsil bulunamamasından doğma bir zaruretle mevzuatımıza girmiş olan bu hükmün muhafazasına komisyonumuzca karar verilmiş olmakla beraber, Hükümet tasarısında şiddetlendirilmiş olan hükümler kabul edilmemiştir.

Ayrıca maddeye Medeni Kanununun 688 ve Borçlar Kanununun 222 nci maddelerine müsteniden yapılacak mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış ve taksitle satış hallerinde mal sahiplerinin haklarını mahfuz tutacak hüküm ilâve edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Halûk Şaman (Bursa), Ahmet Hamdi Başar (İstanbul), Fehmi açıksöz (Zonguldak) bu maddenin bâzı meslek erbabını hususi hükümlere tâbi tutmak suretiyle vatandaşlar arasında farklı muameleye yol açtığı mütalâası ile muhalefette bulunmuşlardır. Bu mütalâaya karşı, maddenin böyle bir maksat takip etmediği, bu iş nevelerinde müsait zemin bulan muvazaaları bertaraf etmeye mâtuf bulunduğu, kim olursa olsun maddede bahis mevzuu işleri yapınca aynı statüye tâbi tutulacağına göre vatandaşlar arasında farklı muamelenin bahis mevzuu olamayacağı derpiş edilerek madde tadilen ve ekseriyetle kabul edilmiştir.

Tasarı Madde 26 (Değişik 13) :

Maddenin 6 ve 7 nci frkralarında yapılan tadilât, hüküm tadilâtı olmayıp, mevzuatımızda umumiyetle mütat olmanın parantez içinde istisnalar veya başka hükümler sevki yoluna gitmemek için yapılmış bir değişiklikten ibarettir.

Maddenin 2 nci fıkrasındaki hüküm İcra ve İflâs Kanununun 257 nci maddesinin 2 nci fıkrasına muvazi bir hükümdür. Maddede mütalâa edilen ihtimaller borçlunun bu hususlarda hazırlıkta bulunmasını ifade etmektedir. Meselâ borçlunun mal kaçırmaması, mal kaçırmaya hazırlanması gibi.

Tasarı Madde 27 (Değişik 14) :

Maddenin başına, hükmün ihtiyati hacze aidiyetini belirtmek üzere (ihtiyaten) kelimesi ilâve edilmiştir.

Tasarı Madde 28 (Değişik 15) :

İhtiyati hacze vâkı itirazların (süratle) görüleceği hakkındaki hüküm tatminkâr görülmüyerek (diğer işlere takdimen) görüleceği hükme bağlanmıştır.

Tasarı Madde 29 (Değişik 16) :

Maddede hüküm değişikliği yoktur. Parantez içerisine alınan istisna hükmü parantezden kurtarılarak madde yeniden yazılmıştır.

Tasarı Madde 30 (Değişik 17) :

Maddede hüküm değişikliği yapılmamıştır. Vergi dairesi müdürünün defterdarın vereceği ihtiyati tahakkuk emrini derhal tatbik edeceği hakkında son fıkrada mevcut hüküm birinci fıkraya sonuna alınmıştır.

Tasarı Madde 36 (Değişik 18) :

İhtiyati tahakkuk sebeplerinin mevcudiyetinin tetkiki ve verginin hesabı, meseleye memurun iradesinin taallûkunu icap ettirdiğinden (Tahakkuk eder) ifadesi, (Tahakkuk ettirilir) şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı Madde 38 (Değişik 20) :

Maddeye, ihtiyati tahakkukun sebebinden başka, miktarına da itiraz edilebileceği hakkında hüküm ilâve edilmiştir.

Tasarı Madde 44 (Değişik 21) :

Hükümet tasarısında, bir hususi alacaktan dolayı icra tarafından konulmuş olan hacizden sonra âmme alacağı için de paraya çevirmeden evvel haciz konulduğu takdirde mahcuz malın paraya çevrilmesinde âmme alacağının diğer hacizli alacaklardan evvel, rehinli alacaklardan sonra gelmesi teklif edilmekte idi. Bu hal birçok külfetlere girerek alacağı için haciz koydurmuş olan hususi alacaklıyı müşkül duruma düşüreğinden, bu takdirde âmme idaresinin kendisinden evvel gelen hacze tekaddümü değil, fakat o hacze iştirak ettirilmesi kabul edilmiş ve mahcuz malın paraya çevrilmesinde kendi alacağı için garameye girmesi muvafık görülmüştür.

Hükümet tasarısında âmme alacağının o malın aynına taallûk etmesi halinde düşünülen ve bugün İcra ve İflâs Kanunumuzda da mevcut olan ruçhan hükmü, İcra ve İflâs Kanunundaki metne uygun bir şekilde ifade edilerek (Malın aynına taallûk etmek) gibi bir ifadenin kasdettiği mânaya vuzuh verilmiştir.

Borçlunun iflâsı, mirasın reddi veya terekenin resmî tasfiyeye tâbi tutulması hâllerinde âmme alacakları hakkında İcra ve İflâs Kanununun

206 nci maddesindeki sıraya göre muamele yapılacaktır. Mezkûr maddenin 5 nci sırasında (Devlet Hazinesinden doğrudan doğruya veya bilvasıta tahsil olunan vergi ile Devlet tekliflerinden olan mütenevvi resimler) denilmektedir. Tasarı metninde bu hükme atf yapılırken âmme alacakları şeklinde ifade kullanılmış olduğundan Devletten başka, il özel idareleri ile belediyelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışındaki alacakları, yani âmme alacakları hakkında da aynı sıra hükmü tatbik edilecektir.

Tasarı Madde 46 (Değişik 23) :

Her hangi sebeple fazla tahsilât dolayısıyla mükelleflere yapılacak reddiyat sırasında, reddiyatı yapacak olan âmme idaresinin istihkak sahibi mükelleften olan alacağını mahsup edebilmesine taallûk eden hükme, bir yanlış anlaşılmaya mahal kalmamak üzere mahsup edilecek alacağın (muaccel) olması kaydı ilâve edilmiştir.

Tasarı Madde 47 (Değişik 24) :

Maddede hüküm değişikliği yoktur. Ancak bu madde ile idare, kanunen iptal mevzuu yapılmış bâzı tasarruflar için iptal dâvası açmak hakkını elde etmekte olduğundan bu cihet daha vuzuhla ifade edilmiş, ayrıca Hükümet tasarısının 53 ncü maddesi de kaldırılarak oradaki hüküm bu maddeye ilâve edilmiştir. Mezkûr 53 ncü maddedeki hükmün naklinde bu dâvalara (Umumi mahkemelerce) bakılacağı (umumi) kelimesi ilâve suretiyle tasrih edilmiş, (ve süratle) bakılacağı hükmü de (diğer işlere takdimen) şeklinde tadil edilmiştir.

Tasarı Madde 48 (Değişik 27) :

Birinci fıkradaki (zamanında) kelimesi haşiv telâkki edildiğinden çıkarılmıştır.

Maddede sayılan ivazsız tasarrufların ve bağışlamaların hükümsüzlüğü için ödeme müddetinin başladığı tarihten geriye doğru 3 yıl olarak teklif edilen müddet, İcra ve İflâs Kanununun 278 nci maddesindeki müddetin uzatılması için sebep görülmediğinden iki yıl olarak kabul edilmiştir.

Tasarı Madde 50 (Değişik 29) :

Birinci fıkranın birinci satırındaki (zamanında) kelimesi haşiv telâkki edildiğinden çıkarılmıştır.

Tasarı madde 51 (Değişik 30) :

(Tek taraflı işlem) ifadesi hukuk dîlimize uy-

gun olarak (bir taraflı muamele) şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı madde 53 :

Yukarda C 11 kısmında da işaret edildiği gibi tadil gören bu madde hükmü, Hükümet tasarısının yine tadil gören 47 nci maddesi hükmü ile birleştirilip komisyonca 24 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarı madde 54 (Değişik 25) :

Yukarda c 11 kısmında da işaret edildiği gibi bu maddenin yeri değiştirilmiş ve Hükümet tasarısının 47 nci maddesini takiben komisyonca 25 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarı madde 55 (Değişik 26) :

Yukarda c 11 kısmında da işaret edildiği gibi bu maddenin yeri değiştirilmiş ve Hükümet tasarısındaki yeri değiştirilen ve 25 nci madde olarak kabul edilen 54 ncü maddeyi takiben komisyonca 26 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarı madde 60 (Değişik 36) :

Maddede hüküm değişikliği yapılmamış, ancak mevcut hükümlerin vuzuhla anlaşılabilmesi için derpiş edilen haller; a, b, c fıkraları halinde mütalâa edilmek suretiyle madde yeniden yazılmıştır.

Tasarı Madde 73 (Değişik 39) :

Maddede hüküm değişikliği yapılmamıştır. Ancak mükelleflerin kendi tahsil dairelerinin bulunduğu belediye sınırları dışındaki tahsil dairelerine de ödeme yapabilmeleri imkânını, tahsildarlar hariç olmak üzere sağlıyan bu maddede her hangi bir yanlışlığa mahal kalmamak üzere, bu türlü tediyatın tahsildarlara yapılamaması istisnası, metinde daha açık şekilde ifade edilmiştir.

Tasarı Madde 74 (Değişik 40) :

Makbuzun borçluya posta ile gönderilmesi gerektiği hallerde posta masrafının mükellefe ait olacağı hakkındaki hüküm, vatandaşlara güçlük çıkarmamak ve âmme idaresine vergi ödiyen mükelleflerden bu gibi masrafları kıskanmamak düşüncesi ile değiştirilerek bu halde posta masrafının âmme idaresine aidiyeti hükme bağlanmıştır.

Tasarı Madde 76 (Değişik 42) :

Çekle veya müakale emri ile yapılacak ödemeye ait bu maddede çekle ödeme mevzuunda esas itibariyle Ticaret Kanunu hükümleri ka-

bul edilmekle beraber âmme alacağının hususiyeti göz önünde bulundurularak bâzı hususi hükümler de sevk edilmiş bulunmaktadır. Bu arada Hükümet tasarısına ait maddenin 2 nci fıkrasının a, b, c bentleriyle ademikabul ve dolayısıyla tediyenin yapılmaması hallerinde âmme borçlusunun borçlu sıfatının devam edeceği hakkında hükümler bulunmaktadır.

Çekin müddetinde ibraz edilmemesi sebebi ile, hâmilin keşideci nezdindeki alacağının sukut etmeyeceği tabii ise de, bu hususta müellifler arasında ihtilâf olduğu görülmüştür. (Filhaka Profesör Hirsh bu takdirde hâmilin keşideciye rücu hakkının baki kalacağını, Profesör Hazım Atıf Kuyucak rücu hakkının sukut edeceğini ifade etmekte, Profesör Halil Arslanlı ise bâzı mükelleflerin, hâmilin keşideci nezdinde hak iddia edemeyeceği fikrinde bulunduğunu ve bu derecede ileri gittiklerini tebarüz ettirmektedir.) Nihayet mükelleflere bir kolaylık olarak ihdas edilmiş olan çekle tediyeye usulü dolayısıyla, kısa olan ibraz müddetlerinin geçirilmiş olması gibi bir sebeple, âmme alacağının sukutu gibi bir neticenin doğmaması için Hükümet tasarısındaki 2 nci fıkra a, b, c bentleri ile kaldırılarak, bu takdirde âmme alacaklısının keşideciye karşı olan rücu hakkının mahfuziyeti hakkında hüküm sevk edilmiştir.

İzahatımızdan da anlaşılacağı veçhile, komisyonumuz bu hususta Ticaret Kanunu hükümleri hakkında fikir beyanı maksadı ile değil, fakat bu halde âmme alacağının sukutunu önlemek maksadiyle hareket etmiş bulunmaktadır.

Ademikabulü halinde ödenmiyen çek veya münakale emrinin kabul edilmemesi sebebi tevsik edilerek keyfiyetin münakale istiyene, keşideciye veya bunların mümessillerine tebliğ edileceği ve muhatap tarafından kabul edilmiyen çekin de iade olunacağı hakkında maddenin son fıkrasında mevcut hüküm aynen muhafaza edilmiştir.

Tasarı Madde 81. (Değişik 47) :

Maddenin b işaretli fıkrasında, rızaen yapılan ödemelerden aynı tarihte zaman aşımına uğrayacak borçlar için yapılacak mahsupların, borç miktarları ile mütenasip olmasını temin edecek şekilde olması hakkında hüküm sevk edilerek, mahsubun borçlar arasında keyfi bir şekilde yapılmaması sağlanmıştır.

Tasarı Madde 92 (Değişik 48) :

Hükümet tasarısında, vâdesinde ödenmiyen

borçlar için düşünülen tecil imkânı ödeme, haciz, paraya çevirme hallerinin âmme borçlusunu (fevkalâde) zor duruma düşürmesi haline inhisar ettirilmiştir.

Tecil müessesesi mükellefler lehine düşünülmüş bir müessesedir, bir vergi borcunun tediyesi, haciz, paraya çevirme halleri her borçlu için dar veya geniş ölçüde bir zorluk tevhit edebilir. Bu itibarla (fevkalâde) kelimesinin kaldırılarak sadece (zor) duruma düşme halinin mütalâası yolunda yapılan bir teklif bu mucip sebeple kabul edilmemişse de, (fekalâde) kelimesinin muhafazasının da tecil müessesesinin çok istisnai hallere inhisar ettirilmesini ve müessese-den beklenen faydanın sağlanamamasını intaç edeceği düşünülerek, (fevkalâde zor durum) yerine (çok zor durum) ifadesi tercih edilmiş ve hüküm bu şekilde tadil edilmiştir.

Tasarı madde 94 (Değişik 50) :

Maddenin son fıkrası ölüm halinde mirasçılar hakkında takibata devam için Medeni Kanunda mirasın ret veya kabulü için muayyen müddetlerin geçmesini beklemeyi mecburi kılan bir ifade taşımaktadır. Halbuki bu müddet içerisinde ret veya kabul vâkı olduğu takdirde, muayyen müddetin geçmesini beklemek için bir sebep kalmıyacağından, maddenin son fıkrası bu maksadı sağlayacak şekilde tadil edilmiştir.

Tasarı madde 97 (Değişik 53) :

Maddenin birinci fıkrasındaki (... olmak üzere..) ilâvesi sırf lisan zevki bakımından yapılmıştır.

Tasarı madde 104 (Değişik 55) :

Bu maddenin üçüncü fıkrasında köylerde yapılacak ödeme emri tebligatının ödeme emri hüküm ve mahiyetindeki «ödemeye cetvelleri» ile yapılması hakkında mevcut Hükümet teklifi tadil edilmiştir. Tadile göre ilk önce ödeme emirlerinin normal şekilde ferden tebliğine muhtarlıkça teşebbüs edilecektir. Ancak muhtarlıkça ödeme emirlerinin tevdi tarihinden itibaren 15 gün içinde tebligat yapılamadığı takdirde, ancak ödeme emri ile başlayabilecek olan icrai takibatı geçiktirmemek üzere, kendilerine muhtarlıkça ferden tebligat yapılamayanlara «ödemeye cetveli» ile ve talik suretiyle tebligat yapılacaktır. Halen cari usulde ve Hükümet teklifinde köylerde icra muamelesine ferden tebliğe teşebbüs edilmeden doğrudan

doğruya talikan tebliğ ile başlanmaktadır. Binnetice komisyonumuzca yapılmış olan tadil vatan- daşların lehine bir tadildir.

Muhtarların memur statüsünde bulunmama- ları, köylerde memur eli ile veya posta ile tebli- gatın müşkülâtı şimdilik böyle mutavassıt bir şeklin kabulünü zaruri kılmıştır. Esasen köylünün âmme borcu mükellefiyetleri mu- ayyen ve kendileri de her yıl deği- şiklik arzemiye bu mükellefiyetlerinden haberdar bulduklarından, 1325 tarihinden beri alınmış olan ve ancak muayyen müd- dette muhtarlıkça ferden tebliğ mümkün olma- dığı takdirde müracaat edilecek şekilde tadil edilmiş olan ve idare bakımından zaruret arze- den böyle bir usulün tatbikinde mahzur görül- memiştir.

Köy İhtiyar Kurulu kapısından başka köyde diğer umumi bir mahallede cetvelin bir örneğinin taliki, cetvelin 10 gün müddetle asılı kalması, asılma keyfiyetinin köyde münadi ile ilânı, cetvel asılırken ve indirilirken keyfiyetin muhtarlıkça zabıtlı tevsiki ve nihayet tebliğ, cetvellerin in- dirildiği tarihte yapılmış addedilmesi, maddeye komisyonumuzca mükellefler lehine ilâve edilmiş olan hükümlerdir.

Tasarı Madde 105 (Değişik 56) :

Maddede teminatlı borçlarda, borç vâdesinde ödenmezse borçluya tebligat yapılarak (... 7 gün içinde ödenmediği «Veya teminatın paraya çevrilmesi istenmediği»...) takdirde teminatın para- ya çevrileceği hükmü bulunmaktadır. Bu halde teminatın paraya çevrilmesinde borçlunun talep etmesini beklemenin hiçbir mânası olmadığından bu hüküm maddeden çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 107 (Değişik 58) :

Birinci fıkrada sonunda müfret olan (Husu- sunda) ifadesi, hususlarında şeklinde düzeltilmiş ve ikinci fıkrada ödeme emrine kısmen itirazda (O kısmın mahiyet ve miktarının açıkça gösteril- mesi) ifadesindeki mahiyet kelimesi İcra Kanu- nuna muvazi şekilde (Cihet) olarak değiştiril- miştir.

Tasarı Madde 108 (Değişik 59) :

Köylerde ihtiyar kuruluna yapılacak bildi- rim, bütün heyeti ilgilendirmemek üzere (Muh- tarlığa) şeklinde tadil edilmiştir. Ayrıca icra- bında tahsil dairesine de bildirimde bulunula- bilmesini sağlamak üzere muhtarlığa yapılacak bildirimde ihtiyarlık verilmiştir.

Son fıkrada bildirim karşılığı verilecek makbuzun pulsuz olması sağlanmıştır.

Tasarı Madde 112 (Değişik 63) :

Birinci fıkrada tekrara mâni olmak için (Borçlunun) yerine (onun) denilmiş,... bir intifa hakkı - ifadesinden sonra (,) yerine (veya) getirilmiştir.

Tasarı Madde 114 (Değişik 65) :

Bu maddeden köylerde haczin «Haciz cetveleri» ile yapılması hükmü kaldırılarak köylerde de haczin münferit haciz varakaları ile yapılması yolunda hüküm sevk edilmiştir. Bu haciz varakaları da 64 ncü maddeye göre tahsil dairesince düzenlenecek, ancak haciz köy ihtiyar kurullarınca tatbik edilecektir.

Tasarı Madde 117 (Değişik 68) :

İstihkak dâvalarının süratle görüleceği hükmü sürati daha maddi şekilde sağlamak üzere (Diğer işlere takdimen) şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı Madde 119 (Değişik 70) :

6 ncı fıkranın (b) bendinde, borçlunun bağ, bahçe veya meyva ve sebze yetiştiricisi olması halinde haczedilemeyecek olan malları arasına, bu işlere gerekli malzeme ile, fide ve tohumluğu da ilâve edilmiştir.

Malzeme meyanında bittabiî mücadele ilâçları, gübreler, o nevi ziraata lüzumlu diğer maddeler dâhil bulunmaktadır.

Tasarı Madde 141 (Değişik 77) :

Menkul malların haczinde zapta, tahmin edilen değerlerin de kaydı hususu maddeye ilâve edilerek hüküm tamamlanmıştır.

Tasarı Madde 142 (Değişik 78) :

Haciz cetveli kabul edilmediğinden, ikinci fıkradan (haciz cetveli) ibaresi çıkarılmıştır, mal değeri zapta tahmini olarak geçirileceğinden (biçilen değerleri) ifadesi yerine (tahmin edilen değerleri) denilmiştir. Hazır bulunanlardan bâzılarının zaptı imzadan istinkâfları halinde bittabi istinkâf keyfiyeti zapta geçirilecektir ve bu hal haciz keyfiyetinin tamamlanmış olmasına mâni teşkil etmiyecektir.

Son fıkradaki (Güneş battıktan doğuncaya kadar, tatil günlerinde haciz yapılamaz.) hükmü aradaki (,) kaldırılarak (... ve tatil günlerinde...) haciz yapılamaz şeklinde daha doğru olarak ifade edilmiştir.

Tasarı Madde 143 (Değişik 79) :

Son fıkradaki (Borçluya baş vurma) ifadesi

hukuki görülmediğinden (Borçluya rücu) şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı Madde 145 (Değişik 81) :

Haczedilen mallara haczi yapan memur tarafından değer biçildikten sonra tahsil dairesince lüzum görüldüğü takdirde bilir kişiye de değer biçtirilebilmesi hakkındaki hüküm aynı imkânı borçluya da sağlayacak şekilde tadil edilmiş ve biçtirilebilir, ifadesi (biçtirilir.) şeklinde değiştirilmiştir.

Bu maddedeki değer biçme keyfiyeti bittabi memurun haczi yaparken tahmin ettiği değeri ifade etmektedir.

Tasarı Madde 148 (Değişik 84) :

Haczedilen menkul malların haczi takip eden günden itibaren satışa çıkarılması doğru görülmiyerek, borçluya para bularak malının satıştan kurtarma imkânını sağlamak üzere malın haciz yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren satışa çıkarılabileceği kabul edilerek borçluya 3 günlük bir mehil tanınmış ve satışın haczin tatbik edildiği tarihin üçüncü gününden itibaren 3 ay içinde yapılabilmesi kabul edilmiştir.

İkinci fıkradaki (korunma) kelimesi bir başkası tarafından muhafaza mânasına gelip, kendiliğinden çürüyen mallar mevzuunda (muhafaza) kelimesinin kullanılması daha uygun görülmüştür.

Tasarı Madde 149 (Değişik 85) :

İhalenin yapılma şekli mevzuunda (Üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale) hükmü bu muamelenin artırma sonunda vâkı olacağını açıklamak üzere (... artırma sonunda) kelimelerinin ilâvesi suretiyle tadil edilmiştir.

Tasarı Madde 150 (Değişik 86) :

Birinci ihale yapılan şahıs ödemeyip de, ikinci ihale yapılan şahıstan bedel tahsil edilse, borçlunun borçlu sıfatı devam etmiyeceğine göre, son fıkradaki (... birinci ihale yapılan şahıstan tahsil edilemediği takdirde...) ifadesindeki (birinci) kelimesi çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 151 (Değişik 87) :

Menkul malların ilk artırmada satılabilmesi için Hükümet tasarısında teklif edilen % 50 değer az görülerek İcra ve İflâs Kanununa muvazi olarak nispet % 75 e çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 160 (Değişik 91) :

Komisyonca takdir edilecek rayiç bedele ait hükümden (serbestçe) kelimesi, takdir yetkisi

yine komisyona ait olmakla beraber, yetkiye bir keyfilik mânası vermemek üzere metinden çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 162 (Değişik 93) :

Gayrimenkul satışında yapılacak ilânın İcra ve İflâs Kanununun 127 nci maddesine mütenazır olarak boçluya, vekil veya mümessiline ve Tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliği lüzumu hakkında maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir.

Tasarı Madde 163 (Değişik 94) :

Artırma muamelesinin şeklini gösteren hükme vuzuh verilmek üzere, ihalenin (Artırma sonunda) üç defa bağrıldıktan sonra yapılacağı yukarıda parantez içindeki ilâve ile açıklanmıştır. Bundan başka maddeye ihale kararının boçluya veya vekil veya mümessiline ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliği hakkında hüküm ilâve edilmiştir.

Satış ilânı boçluya ve alâkadarlara tebliğ edileceğinden ve ihale günü bunlarca malûm addedildiğinden şimdîye kadar icra mercileri ve Temyiz İcra Dairesi İçtihadı, ihalenin feshi talebinin mebdei olarak ihale gününü kabul etmekte idi. Fakat ahiren Temyiz Hukuk Umumi Heyeti, ihale yapılacağı ilân edilen günde, ihalenin yapılmamış olması ihtimalini derpiş ederek, ihale gününü değil ihaleye ittila gününü mebde ittihaz ettiğinden, bir tebliğ yapılmadıkça ittilanın ne vakit vukubulduğu doğru tâyin edilemeyip birçok ihtilâfları ve şahadete müracaat gibi tehlikeli yolları davet etmektedir. Bütün bunlara mahal kalmamak üzere ihalenin ilgililere tebliği ve 99 nu maddede alâkadarların icra merciine şikâyetinin de her biri için kendisine tebliğinden itibaren başlayacağı hükme bağlanmıştır.

Tasarı Madde 164 (Değişik 95) :

İcra ve İflâs Kanununun 126 nci maddesine mütenazır olarak, ilk artırmada muayyen bedel elde edilemezse ihalenin uzatılacağı ve uzatılan müddet sonunda aynı saatte en çok artırana ihale olunacağı keyfiyetinin evvelce yapılmış olan ilânda bildirilmesi hususunda metne hüküm ilâve edilmiştir.

Tasarı Madde 165 (Değişik 96) :

Birinci fıkrada (Haciz altında kalır) ifadesi hukuki bir fade şekli ile (. . .) üzerindeki haciz devam eder şeklinde değiştirilmiş ve

madde metnindeki (Hiç) kelimeleri haşiv telâkki edildiğinden çıkarılmıştır.

Tasarı Madde 166 (Değişik 97) :

Kendisine ihale yapılmış olanın bedeli tediye etmemesi haline mâtuf olarak bu maddede esaslı bir tadil yapılmıştır. Mer'î İcra ve İflâs Kanununun 133 ncü maddesine mütenazır olarak Hükümet teklifinde yer almış bulunan, ihale bedelinin ödenmemesi halinde kendisinden evvel en çok artırana ihale yapılacağı hakkındaki hüküm maddeden çıkarılarak madde İcra ve İflâs Kanununun tadili için hazırlanan projedeki teklife mütenazır olarak değiştirilmiştir. Filhakika tatbikatta haksızlıklara ve suiistimallere yol açmış olan bu hüküm İcra ve İflâs Kanununun tadiline ait tasarıda da ilmî heyet tarafından metinden çıkarılmış bulunmaktadır. Tatbikatta, meselâ 35 bin liraya ihale edilen bir gayrimenkulün ihalesi üzerinde kalan şahsın pey akçesini yakmayı göze alarak ihaleden vazgeçmesi halinde, kendisinden evvel meselâ 5 000 liraya en çok artırmış olan şahsa ihale zarureti doğmuştur. İki ihale bedeli arasındaki farkın ihaleden vazgeçenden tahsili de bu şahsın malî iktidarının bulunmaması sebebi ile mümkün olamamıştır. Esasen bu yol malî iktidarı olmıyan şahısların ihalelere sokularak, yüksek bedel teklif edip birçok alıcıları kaçırmaları ve sonra da ihaleden vazgeçerek evvelce anlaşmış oldukları ve kendisinden evvel en çok artırmış olan şahsa ihalenin yapılması şeklinde suiniyet erbabı tarafından suiistimal edilmiş bulunmaktadır.

Tasarı Madde 167 (Değişik 98) :

Birinci ve son fıkralarda hükme müessir olmamak üzere ifade tashihleri yapılmıştır.

Tasarı Madde 168 (Değişik 99) :

Tasarıdaki 168 nci madde tamamen kaldırılmış ve yerine İcra ve İflâs Kanununun 134 ncü maddesiyle mütenazır hükümler konulmuştur. Şöyle ki : Temyiz Tevhidi İçtihat Heyetince verilen meşhur bir tevhidi içtihat kararına göre Tahsili Emval Kanunu mucibince yapılan satışlardaki yolsuzluk sebebiyle fesih iddialarını adalet mahkemeleri tetkik ile vazifelidir. Bu suretle Tahsili Emval Kanunu mucibince yapılan satışları Adalet mahkemelerinin tetkikine tâbi tuttuğumuz zaman İcra ve İflâs Kanunu mucibince yapılan satışlardaki yolsuzluk ve fesih sebep ve müddetlerinden başka ve fazla fesih imkânları meydana çıkmaktadır. Ez-

cümle Tahsili Emval satışından gayrimenkul alanlar 10 sene müddetle ihalenin feshi ve satın aldıkları gayrimenkullerin ellerinden alınması tehlikesi ile karşılaşılıyorlar. Filhakika icraca bir gayrimenkul satıldığı zaman İcra Kanununun 134 ncü maddesi ve mâtuflu olan 16 ncı madde mucibince bu ihale aleyhine ihale günü başlangıç olmak üzere (7) gün içinde şikâyet yoluyla icra merciiine fesih talebinde bulunmak ve icra mercilerince verilen kararı 10 gün içinde temyiz etmek mümkündür. Bu suretle bu 17 günlük müddet geçirilirse artık ihalenin feshi hakkında hiçbir yere müracaat olunamaz ve bu müddet içinde veya müddet geçtikten sonra icradaki satış aleyhine mahkemelerde fesih dâvası açılmaz. İcra Kanununda bu babta sarahat mevcut iken Tahsili Emval Kanununda şimdiye kadar böyle bir sarahat olmadığından tevhidî içtihat kararı mucibince tahsili emval satışlarından mütevellit yolsuzluk iddiasıyla fesih talebi umumi müruruzaman haddi olan 10 senelik müddet içinde mahkemelerde dâva mevzuu olagelmış ve birçok ihaleleri hattâ beş altı senelik bir zaman geçtikten sonra dahi mahkemeler feshederek kamu borçlularına iade etmiştir. Kanundaki bu boşluktan dolayı tahsili emval satışından gayrimenkul satın alanların satın aldıkları mallar üzerinde mülkiyet ve tasarruf hakları uzun müddet muallakta kalmış ve ihaleleri feshedilip satın aldıkları mallar ellerinden alınanlar aradan geçen müddet zarfında husul bulan büyük fiyat farkları sebebiyle büyük zararlara uğradıklarından Hazine aleyhine dâva açmak zorunda kalmışlar ve hükümler de almışlardır. Bu suretle icradan gayrimenkul alanlar için 17 günlük şikâyet ve temyiz müddeti kabul edildiği ve icra merciiine vakı şikâyet icra mercilerince ve Temyiz İcra Dairesince gayet kısa bir zamanda hal ve intaç edildiği halde tahsili emval satışından gayrimenkul alanlar senelerce sürebilen bir dâva ile 9 sene geçtikten sonra da ihalenin feshi tehdidinde mâruz bulunmaktadır. Bu cihet hem Hazine hem de müşteri olan vatandaşın aleyhine olup mülkiyet istikrarına da mâni olduğundan tasarıda teklif edilen 168 ncı madde kaldırılmış ve yerine İcra Kanununun 134 ncü maddesi ile tamamen mütenazır hükümler konmuştur. Bu veçhile icradan gayrimenkul alanlarla Tahsili Emval satışından mal alan-

lar arasında müsavat da temin edilmiştir. Mahkemelere ve Şûrayı Devlete müracaat imkânını sarahaten selbenden bir fıkra da ilâve edilmiştir. Fakat Tevhidî İçtihat kararı tahsili emval satışını adli kazaya tâbi tuttuğuna göre bu adli kazanın yalnız icra tetkik mercileri ve temyiz icra ve iflâs dairesi olduğu da tasrih edilmek suretiyle bütün ihtilâf noktaları ortadan kaldırılmıştır. Şurasına da işaret edelim ki satış komisyonunun ihale kararına karşı o mahallin icra tetkik merciiinde şikâyet yoluyla fesih istenmesi halinde satış dosyasının icra merciiince satış komisyonundan celbedilerek usulen tetkikat yapılacağı tabii görüldüğünden bu hususta ayrıca hüküm ilâvesine lüzum görülmemiştir.

Tasarı Madde 182 (Değişik 103) :

6 ncı fıkra, ilk beş fıkradaki fiillerin yabancı şahısların mümessilleri tarafından yapılması halini de kavriyacak şekilde tadil edilmiştir. 8, 9 ncü fıkralarda ve maddenin son fıkrasında yapılan değişiklikler, sadece lisan bakımından yapılmış tadillerden ibarettir.

Tasarı Madde 184 (Değişik 105) :

Tabii âfetler sebebi ile yapılan terkin Hükümet tasarısında âfetin vukubulduğu tarihte muaccel halde bulunan alacaklara hasredilmiş iken, komisyonumuzca hüküm tadil edilerek, âfetin vukuundan evvel muaccel hale gelmiş alacaklara da teşmil edilmiştir. Maksat âfetten zarar görenlerin kalkınmalarını teminen borçlarının terkinin olduğuna göre, muaccel veya gayrimuaccel alacak tefrikının yapılması komisyonumuzca doğru görülmemiştir.

Tasarı Madde 191 (Değişik 107) :

Sırrı ifşa edenler hakkındaki bu maddede ceza hükmü, Türk Ceza Kanununun 198 ncı maddesine atıf yapılmak suretiyle ve iki misil olarak teklif edilmiştir. Komisyonumuz fiilen ağırlığına göre bir tefrik yaparak, kendileri ve ya başkaları için menfaat temini kastı ile ifşatta bulunmayı ağırlatıcı sebep saymış ve cezasını daha ağır olarak tâyin etmiştir. Bu halde Devlet hizmetinde kullanılmamak hususunda tekerrür aramamış, tekerrürü ancak böyle bir kasıt olmaksızın yapılan ifşalar için şart olarak kabul etmiştir.

Türk Ceza Kanunu hükümlerinin ve madde numaralarının muhtemel tadiller dolayısıyla değişmesi ihtimalini de göz önünde bulunduran

komisyonumuz, Ceza Kanununa atfı kabul etmiyerek cezaları madde metninde göstermiştir.

Beş ay olarak ihtiyar edilen ceza, Memur Kanununun 6 ay ve daha fazla hapisle tecziye edilenlerin memuriyette kullanılmamaları hakkındaki hükmü muvacehesinde, bu netice nin her hâdisede otomatik olarak vâkı olmamasını teminen kabul edilmiştir.

Tasarı madde 192 (Değişik 108) :

Artırmalardan mal satınalamıyacak olanların üçüncü şahıslar vasıtası ile de bu mübayaada bulunamayacakları hükmü, üçüncü şahsa satınaldırıp ondan teferruğ suretiyle de satınalamıyacakları şeklinde takviye edilmiş, ancak satınalan üçüncü şahıstan teferruğ edememek keyfiyeti mülkiyet hakkını fazla takyit etmemek üzere 5 senelik bir müddetle hudutlandırılmıştır.

Artırmalardan mal satınalamıyacak olanların bu malları eşlerine ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve sıhrî hısımlarına da aldırılmıyacakları, memnuiyetin bunlara da şümulü tasrih edilmek suretiyle, hükmeye bağlanmıştır.

Madde hükmüne muhalif hareket edenlerin Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesine göre cezalandırılacağı hakkındaki Hükümet teklifi de, 3 aydan 3 yıla kadar hapis ve 6 aydan 3 yıla kadar memuriyetten mahrumiyet cezası olarak hükmeye bağlanmış ve ceza metinde tezekkür edilmiştir.

Bu memnuiyet hilâfına yapılan ihalelerin 99 neu maddeye göre feshinin istenebileceği de hükmeye bağlanmıştır ki, bu maddeye göre fesih için kabul edilen 7 günlük şikâyet müddeti geçtikten sonra ihale katileşecektir. Ancak ihale nin feshi istenmiş olsun, olmasın bu suç tekevvün ettiği takdirde failine ceza terettüp edeceği tabiidir.

Tasarı madde 194 (Değişik 110) :

2 nci fıkrada Türk Ceza Kanununun 522 nci maddesine yapılan atıf Ceza Kanununun tadili ihtimaline binaen kaldırılarak mezkûr maddedeki hüküm metne alınmıştır.

Son fıkrada borçludan yana bu işlere bile rek iştirak eden, müzaheret ve muavenette bulunanlarla, borçluyu azmettirenlere Türk Ceza Kanununun 64 ve 65 nci maddeleri gereğince ceza verileceği hakkındaki hüküm, maddede böyle bir fıkra sevkedilmese dahi, ceza

hukuku prensiplerinin tatbiki bakımından tabii ve zaruri olduğundan, fıkra haşiv telekki edilerek çıkarılmıştır.

Tasarı madde 195 (Değişik 111) :

Yargıçlığınca kelimesi, sulh işlerine bakan mahkemeler şeklinde düzeltilmiş ve ceza hükmü kısmen İcra ve İflâs Kanununun 338 nci maddesine de muvazi olarak hafifletilmiştir.

Tasarı madde 196 (Değişik 112) :

Sulh yargıçlığınca ifadesi, ...sulh işlerine bakan mahkemelerce şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı madde 197 (Değişik 113) :

Sulh yargıçlığınca ifadesi, ...sulh işlerine bakan mahkemelerce şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarı madde 198 (Değişik 114) :

Nüfus kaydı verildikten sonra, nüfusta kayıtlı bulunan yeri bildirmeye mahal olmadığından 2 nci fıkra kaldırılmış ve bu fıkradaki, nüfus kaydını verme hükmü 2 nci fıkraya tebdil edilen 3 ncü fıkra sonuna ilâve edilmiştir.

Bir ceza hükmünü davet ettiğinden bu hususların ödeme emrine yazılarak borçluya hatırlatılması 55 nci M. iktizasından bulunduğundan bu cihetin madde metninde tekrarına lüzum görülmemiştir.

Sulh yargıçlığınca ifası sulh işlerine bakan mahkemelerce şeklinde değiştirilmiştir.

Suçta karşı ceza ağır görüldüğünden icabında hapis yerine para cezası, hükmedilebilmek üzere madde tadil edilmiştir.

Bu kanunun tatbiki dolayısıyla tahaddüs edecek ceza dâvalarına metinde sarahat olmayan ahvalde asliye mahkemelerince bakılacaktır.

Tasarı Madde 205 (Değişik 116) :

Aşağıda geçici 3 ncü madde münasebetiyle verilen izahatta zikredilen esbabı mucibe ile, kaldırılan hükümler maddesine vakıf icare ve müeccelelerine ait kanun ile tadilinin ilgası hakkında 13 No. altında bir fıkra konulmuş, bu münasebetle Hükümet tasarısındaki 13 ncü fıkra da 14 ncü fıkra yapılmıştır.

Geçici 2 nci madde :

Bu madde, teklif üzerine tasarıya komisyonumuzca ilâve edilmiştir. Vergi Usul Kanunu esas itibariyle tahsilât hükümlerini ihtiva etmediğinden gecikme zammını mütalâa etmemiştir, Gelir Vergisi Kanununa da (Kamu Alacakları kanun tasarısına talikan) böyle bir hüküm konulmamıştır. Bu sebeple halen yalnız

Muamele Vergisi Kanununda ve bir de eski hükümlere tâbi olan Kazanç Vergisi bakayasında gecikme zammı % 10 olarak tatbik edilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununda gecikme zammı olmamasına rağmen mükelleflerin Kazanç Vergisinden kalma bilgileri ile zamma tâbi olmak için ilk yıllarda taksit zamanlarına riayet ettikleri, fakat zammın mevcut olmadığı şayi oldukça, tediyelerin taksit zamanlarında yapılmıyarak icrai takibata intizaren geciktirildiği görülmüştür ve görülmektedir. Sırf bu yüzden vaktinde tediyeye edilmemiş borçlara ait pek çok adedde takibat dosyası teşkil edilmiş bulunmaktadır ki bu hal âmme alacağının vaktinde ödenmesine mâni olmakta ve idareyi fazlasıyla yormaktadır.

Gecikme zammı prensip olarak kabul edildiğinden meriyet tarihinden itibaren 6 ay içinde ödenmeyecek olan ve bu tasarı ile gecikme zammına tâbi tutulan alacaklardan mahiyeten farklı bulunmayan bakaya hakkında da gecikme zammı hükümlerinin aynen tatbikını komisyonumuz uygun görerek geçici 2 nci maddeyi kabul etmiştir.

Geçici Madde 3 :

Vakıflar Genel Müdürlüğünün vakıf mukataa ve müecceleleri, aynen Tahsili Emvâl Kanununa müşabih hükümleri ihtiva eden 1331 tarihli bir kanunu muvakkatla tahsil edilmektedir. Mezkûr kanunu muvakkat bu alacakları ödemiye haklarında haciz tatbik edileceğini hükme bağlamakta, fakat, satış hükmünün vakıflarca tatbikına adli mercilerce metinde kâfi sarahat bulunmadığından bahsile mümanaat edilmektedir ve esasen mezkûr kanun haciz ve satışı mülga mecelleye ve deyin için emvali gayrimenkulenin furuhtu hakkındaki mülga kanuna atfetmektedir. Binnetice 3 - 5 liralık küçük alacaklardan ibaret bu miktarlar için mahkemelere gitmek zarureti doğmakta ve miktarın küçüklüğünden dolayı mahkemeye de gidilemediğinden mevzu bahis alacaklar tahsilsiz kalmaktadır.

Mukataa ve müecceleli vakıflarda vakfın hukuku, 1935 tarihli bir kanunla taviz bedeline inkilâp ettirilmiş olduğundan ve 4755 sayılı Kanunla yapılmış uzatma da nazarı itibara alınmak suretiyle 1955 yılı sonuna kadar tavizler ödenmediği takdirde bu vakıflar mülke inkilâp edip, taviz alacakları da bu mülk üzerinde Vakıflar İdaresi lehine ipotekli bir alacağa inkilâp edeceğin-

den, taviz bedeli ödeninceye kadar tahakkuk ettirilmesine devam olunan vakıf mukataa ve müeccelelerinin de, işler bir kanun hükmü ile takibini sağlamak üzere mezkûr alacaklar hakkında dahi bu kanun hükümlerinin tatbiki uygun görülmüş ve bu hususta ikame edilen hükümler sebebi ile yukarda bahsi geçen kanunu muvakkat ve tadilinin ilgası hükmü, kaldırılan hükümler maddesine 13 ncu fıkra olarak ilâve edilmiştir.

Hükümet tasarısının 210 ncu maddesi ile kanunun meriyeti için neşir tarihinden itibaren 6 aylık bir müddet bırakılmaktadır. Kanun birçok âmme alacaklarını ilgilendirmekte olduğundan bütün ilgililerin itilâna vâsıl olabilmesini teminen meriyeti için neşir tarihinden itibaren bırakılmış olan 6 aylık müddet komisyonumuzca da muvafık görülerek mezkûr madde 117 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Raporumuzun 1 numaralı kısmında da tebarüz ettirildiği veçhile gerek mükellefler ve gerek âmme idareleri cephesinden faydalı hükümleri ihtiva eden işbu tasarı, bir an evvel kanunlaşmasını teminen, Umumi Heyette öncelik ve ivedilikle görüşülmek dileği ile Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Geçici Komisyon Reisi

Rize		Sözcü
<i>İ. Akçal</i>		Konya
Kâtip		<i>H. Aydın</i>
Zonguldak		Amasya
<i>F. Açıksöz</i>		Hâmit Koray
		İmzada bulunamadı
Ankara	Aydın	Bolu
<i>H. Bulğurlu</i>	<i>C. Ülkü</i>	<i>K. Kozak</i>
Bursa	Elâzığ	Gümüşane
<i>H. Şaman</i>	<i>Ö. F. Sanaç</i>	Halis Tokdemir
		İmzada bulunamadı.
İsparta	İstanbul	İstanbul
Said Bilgiç	<i>A. H. Başar</i>	<i>B. N. Göknil</i>
		İmzada bulunamadı.
İstanbul	İstanbul	Kars
Hâdi Hüsmen	<i>F. Sayımer</i>	<i>L. Aküzüm</i>
		İmzada bulunamadı.
Kastamonu	Kocaeli	Kocaeli
<i>Ş. Kerimzade</i>	<i>E. Alican</i>	<i>M. Yılmaz</i>
Konya	Muğla	Siird
<i>S. Gürol</i>	Cemal Hünel	<i>M. D. Süalp</i>
		İmzada bulunamadı.
Sivas		Urfa
Halil İmre		<i>F. Ergin</i>
		İmzada bulunamadı.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Kamu alacaklarının tahsil usulü hakkında ka-
nun tasarısı*

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

Birinci Bölüm

Kanunun şümulü, terimler, yetkiler

Kanunun şümulü

MADDE 1. — Devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'î kamu alacaklarıyla bunların kovuşturma giderleri hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

Diğer kamu alacakları

MADDE 2. — Devlet, il özel idareleri ve belediyelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan alacakları hakkında bu kanun hükümlerini uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu maddeye göre verilen kararlar, evvelce başlamış olan takiplere teşmil olunmaz.

Tahsili Emval Kanununa göre takip olunan alacaklar

MADDE 3. — Bir kanun hükmüne dayanılarak Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edilmekte olan her çeşit alacaklar hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

Kanundaki terimler

MADDE 4. — Bu kanundaki kamu alacağı terimi :

1 nci ve 3 ncü maddeler şümulüne giren veya 2 nci madde gereğince bu kanuna tâbi tutulan alacakları, kamu borçlusu veya borçlu terimi :

Kamu alacağını ödemek zorunda olan gerçek ve tüzel kişileri, kanuni temsilci ve mirasçıları ve vergi mükelleflerini, vergi sorumlusunu, kefil ve yabancı kurumlar temsilcilerini,

Alacaklı kamu idaresi terimi :

Devleti, İl Özel idarelerini ve belediyeleri, tahsil dairesi terimi :

Alacaklı kamu idaresinin bu kanunu uygulamakla görevli dairesini, servisini, memur veya memurlarını,

Yalnızca mal olarak geçen terim :

Menkul, gayrimenkul «Gemiler dâhil» mallarla, her çeşit hak ve alacakları,

Para cezaları terimi :

Âmme, tazminat, disiplin mahiyetinde olsun olmasın bütün para cezalarını,

Kovuşturma giderleri terimi :

Zorla tahsil işlemleri sırasında yapılan zor kullanma, ilân, haciz, nakil ve muhafaza giderleri gibi her türlü giderleri ifade eder.

Yetkililer ve sorumlulukları

MADDE 5. — Kamu idarelerinin bu kanunu uygulamakla yetkili memurlarının görevlerini teşkilât ve vazife kanunları veya bu konu ile ilgili diğer kanun veya tüzük veya yönetmelikler, sorumluluklarını sorumluluğu tesis eden kanunlar tâyin eder.

Kovuşturmaya yetkili tahsil dairesi

MADDE 6. — Kovuşturma, alacaklı kamu idaresinin mahallî tahsil dairesince yapılır.

Borçlu veya malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, tahsil dairesi borçlunun veya mallarının bulunduğu mahalde yapılacak takipleri o mahaldeki aynı neviden kamu idarelerinin tahsil dairesine niyabeten yaptırır.

Yardım mecburiyeti

MADDE 7. — Tahsil dairelerince bu kanuna göre yapılan tebliğ ve verilen emirleri derhal yapmaya ve neticesini geciktirmeksizin tahsil dairesine bildirmeye alâkadarlar mecburdurlar.

Makbul bir özre dayanmadan bu mecburiyeti ifa etmeyenler hakkında Cumhuriyet Savcılığınca umumi hükümlere göre doğrudan doğruya takibat yapılır.

Borçlunun Ölümü

MADDE 8. — Borçlunun ölümü halinde, mirası reddetmemiş mirasçılar hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır. Borçlunun ölümünden evvel başlamış olan muamelelere devam olunur. Terekenin bir mahkeme veya iflâs dairesi tarafından tasfiyesini gerektiren haller bu hükmün dışındadır.

Mirasın tutulan defter mucibince kabulü halinde, mirasçı, deftere kaydedilmemiş olsa dahi kamu alacağından mirastan kendisine düşen miktar ile mesuldür.

Tebliğler ve sürelerin hesaplanması

MADDE 9. — Hilâfına bir hüküm bulunmadıkça bu kanunda yazılı sürelerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır.

İkinci Bölüm

Kamu Alacaklarının Korunması

I

Teminat Hükümleri

Teminat İsteme

MADDE 15. — Vergi Usul Kanununun 324 ncü maddesinde sayılan hallere temas eden bir kamu alacağının sahnması için gereken işlemlere başlanmış olduğu takdirde, vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat istenir.

Türkiye'de ikametgâhı bulunmayan kamu borçlusunun durumu, kamu alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyorsa, tahsil dairesi kendisinden teminat isteyebilir.

Teminat ve Değerlenmesi

MADDE 16. — Teminat olarak şunlar kabul edilir :

1. Para,
2. Hükümetçe tâyin edilecek bankalar tarafından verilen teminat mektupları,
3. Hazine tahvil ve bonoları,
4. Hükümetçe belli edilecek millî esham ve tahvilât «Bu esham ve tahvilât teminatın kabul

edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksaniyle değerlendirilir.»,

5. İlgililer tarafından gösterilen ve alacaklı kamu idarelerince haciz varakalarına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar.

Teminat sonradan tamamen veya kısmen değerini kaybeder veya borç miktarı artarsa, teminatın tamamlanması veya yerine başka teminat gösterilmesi istenir.

Borçlu verdiği teminatı kısmen veya tamamen aynı değerde başkalarıyla değiştirebilir.

Şahsi kefalet

MADDE 17. — 16 ncı maddeye göre teminat sağlyamıyanlar güvenilir bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu gösterebilirler.

Şahsi kefalet tesbit edilecek şartlara uygun olarak noterden tasdikli mukavele ile tesis olunur.

Şahsi kefaleti ve gösterilen şahsı kabul edip etmemekte alacaklı tahsil dairesi muhtardır.

Kamu alacağını ödiyen kefile buna dair bir belge verilir.

Türkiye'den ayrılacak kamu borçlusu

MADDE 18. — Türkiye'den ayrılacak kimşelerin vergi borcu olup olmadığı pasaport ve vize vermeye yetkili makamlarca mahallin en büyük mal memurundan sorulur.

İlgili tahsil dairelerince en geç 2 gün zarfında, Devlete ait Gelir, Kurumlar, Esnaf, Vareset ve İntikal, Muamele, İstihlâk ve Nakliyat vergileriyle bunlara mütaallik cezalardan borçlu oldukları ve karşılığında teminat veya şahsi kefalet göstermedikleri bildirilen kamu borçlularına pasaport ve vize verilmez. Bunların yurt dışına çıkmalarına ilgili polis makamlarınca mâni olunur.

Diplomat muafliğından faydalananlar hakkında bu madde hükmü uygulanmaz.

Teminat hükmünde olan istihkaklar

MADDE 19. — Mütaahhitlerin kamu idare ve müesseselerindeki istihkaklarının % 15 i bu taahhütlerinden doğan ve mükellef veya sorumlu sıfatıyla o taahhüt için borçlanacakları Gelir, Kurumlar, Esnaf, Muamele, İstihkak, Nak-

liyat vergilerinin ve cezalarının teminatı hükümünde olup temlik edilemez.

Bu miktara ait yapılacak temlikler hükümsüz olup mütaahhidin mezkûr miktar için 16 ncı maddenin 1 ilâ 4 ncü bentlerine göre teminat göstermesi halî bu hükmün dışındadır.

Teminat hükmünde olan eşya

MADDE 20. — Barlar, meyhaneler, birahaneler çalgılı bahçe ve gazinolar, oyun ve dans yerleri, kahvehaneler, kiraathaneler, sinemalar vesair eğlence yerleriyle, oteller, han ve pansiyonlar, genel evler içerisinde bulunan bütün eşya ve malzeme bu yerlerin işletilmesinden doğan kamu alacaklarının karşılığıdır. Bu hususta istihkak ve hapis hakkı iddiaları dinlenmez.

Bu hüküm, otel, han ve pansiyonlara misafir veya müşteri olarak gelenlerin oturdukları kısmında bulunan kendilerine ait eşya ve malzeme hakkında uygulanmaz.

Kamu alacakları dolayısıyla hususi kanunlarındaki teminat hükümleri mahfuzdur.

II

İhtiyati haciz

İhtiyati haciz

MADDE 26. — İhtiyati haciz aşağıdaki hallerden her hangi birinin mevcudiyeti takdirinde hiçbir müddetle mukayyet olmaksızın alacaklı kamu idaresinin mahallî en büyük memurunun kararıyla, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre, derhal tatbik olunur.

1. 15 inci madde gereğince teminat istenmesini mucip haller mevcut ise,

2. Borçlunun belli ikametgâhı yoksa,

3. Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sapması ihtimaleri varsa,

4. Borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli sürede teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse,

5. Mal bildirimine çağrılan borçlu belli süre içinde mal bildiriminde bulunmamış veya noksan bildirimde bulunmuşsa,

6. Para cezasını müstelzim fiil dolayısıyla âmme dâvası açılmış ise (hüküm sadır olmuş bulunsun bulunmasın),

7. Bu kanunun 48, 50, 51 nci maddelerinin tatbikini icabettiren haller varsa (iptali istenen muamele ve tasarrufun mevzuunu teşkil eden mallar, bu mallar elden çıkarılmışsa elden çıkarmanın diğer malları hakkında).

İhtiyati hacizde borçlu tarafından gösterilecek teminat

MADDE 27. — Haczalunan mallar istenildiği zaman para veya ayın olarak verilmek ve bu hususu temin için malların kıymetleri depo edilmek yahut tahsil dairesinin bulunduğu mahalde ikametgâh sahibi bir şahıs müteselsil kefil gösterilmek şartıyla borçluya ve mal üncü şahıs yedinde haczolunmuşsa bir taahhüt senedi alınarak kendisine bırakılabilir.

İhtiyati hacze itiraz

MADDE 28. — Haklarında ihtiyati haciz tatbik olunanlar haczin tatbiki, giyapta yapılan hacizlerde haczin tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz kominyonu nezdinde ihtiyati haciz sebebine itiraz edebilirler.

İtirazın şekli ve incelenmesi hususunda Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır. Bu ihtilâflar itiraz komisyonlarınca süratle incelenir ve karara bağlanır. İtiraz komisyonlarının bu konuda verecekleri kararlar kesindir.

İhtiyati haczin kaldırılması

MADDE 29. — Borçlu 16 ncı maddeye göre teminat gösterdiği (Mezkûr maddenin 5 ncı bendindeki menkul mal hariç) takdirde ihtiyati haciz, haczi koyan merci tarafından kaldırılır.

III

İhtiyati tahakkuk

İhtiyati tahakkuk

MADDE 35. — Aşağıdaki hallerden birinin bulunması takdirinde vergi dairesi müdürünün yazılı isteği üzerine defterdar mükellefin henüz tahakkuk etmemiş Gelir, Kurumlar, Esnaf, Vareset ve İntikal, İmalât, Muamele, İstimlâk, Nakliyat vergilerinin, Damga Resminin ve bunların

zam ve cezalarının derhal tahakkuk ettirilmesi hususunda yazılı emir verebilir :

1. 26 ncı maddenin 1, 2, 3 ve 5 nci bentlerinde yazılı ihtiyati haciz sebeplerinden birisi mevcut ise,

2. Mükellef hakkında 194 ncü madde gereğince takibata girişilmişse,

3. Teşebbüsün muvazaalı olduğu ve hakikata başkasına aidiyeti hakkında deliller elde edilmişse.

Vergi dairesi müdürü bu madde gereğince aldığı emri derhal tatbik eder.

İhtiyati tahakkuk neticeleri

MADDE 36. — Hakkında 35 nci madde gereğince muamele yapılan mükellefin mezkûr maddede yazılı vergi, resim ve cezalarından matrahı belli olanlar, itirazlı olsun olmasın, hesap edilen miktar üzerinden derhal tahakkuk eder.

Geçmiş yıllara ve cereyan etmekte olan yılın geçen aylarına ait matrahı henüz belli olmıyan ve 35 nci maddede sayılan vergi, resim ve cezaları geçici olarak ve hariçî karinelere göre takdir yoluyla tesbit ettirilen matrahlar üzerinden hesaplanır. Bu suretle hesap olunan vergi, resim ve bunların zam ve cezaları derhal tahakkuk eder.

Bu esasa göre tahakkuk eden vergi ve resimler ve bunların zam ve cezaları kanunlarına göre ödeme zamanları gelmeden tahsil olunmaz. Ancak bunlar için derhal ihtiyati haciz uygulanır. 35 nci maddenin 3 ncü bendine giren hallerde ihtiyati haciz muvazaalı teşebbüsten vergi ve resim bakımından faydalananların malları hakkında tatbik olunur.

Bu maddedeki geçici takdirler, takdir komisyonları tarafından, talep tarihinden itibaren âzami bir hafta içinde yapılır.

İhtiyati tahakkukun düzeltilmesi

MADDE 37. — Alacağın hususi kanununa göre tahakkukundan sonra, ihtiyati tahakkukla hususi kanuna müstenit tahakkuk arasındaki fark; hususi kanununa müstenit tahakkuka göre düzeltilir.

Bu düzeltmenin yapılabilmesi için beyannameye müstenit tarihyatta verilen beyannamenin tetkik edilerek kabul edilmiş olması, itirazlı tar-

hiyatta kesinleşmenin vukuu, Danıştaya müracaat edilmiş olan hallerde Danıştaydan nihai bir kararın çıkmış olması lâzımdır.

İhtiyati tahakkuk mevzuu olan devre beyannamesinin verildiği tarihten itibaren en geç iki ay içinde tetkiki mecburidir. Bu müddet içinde tetkiki yapılmadığı takdirde, bu sebeple düzeltme geciktirilmaz.

İhtiyati tahakkuka itiraz

MADDE 38. — Haklarında ihtiyati tahakkuk üzerine ihtiyati haciz tatbik olunanlar ihtiyati tahakkuk sebeplerine (28) nci madde gereğince itirazda bulunabilirler.

IV

Diğer korunma hükümleri

Kamu alacaklarında rüçhan hakkı

MADDE 44. — Borçluya ait malların satış bedelinden tahsil edilecek kamu alacakları, paraya çevrilmeden evvel kamu alacağı için haciz konulmuş olmak şartıyla diğer hacizli alacaklardan önce, rehinli alacaklardan sonra gelir.

Kamu alacağı o malın aynına taallük ediyorsa, rehinli alacak dâhil bütün alacaklardan önce gelir.

Borçluunun iflâsı, mirasın reddi veya terekenin resmî tasfiyeye tâbi tutulması hallerinde kamu alacakları hakkında İcra ve İfâls Kanununun sıra hükümleri uygulanır.

Kamu alacaklarını kesip ödemek mecburiyetinde olanlar

MADDE 45. — Kamu alacağını borçlusundan kesip tahsil dairesine ödemek mecburiyetinde olan gerçek ve tüzel kişiler, bu ödevlerini kanunlarında veya bu kanunda belli edilen zamanlarda yerine getirmedikleri takdirde, ödenmiyen alacak bu gerçek ve tüzel kişilerden bu kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Tahsil edilen kamu alacaklarından yapılacak reddiyat sebebiyle mahsuplar

MADDE 46. — Tahsil edilip de kanuni sebeplerle reddi icabeden kamu alacakları, istihkak sahiplerinin reddiyatı yapacak olan kamu

idâresine olan borçlarına mahsup edilmek suretiyle reddolunur.

Umumi bütçeden reddedilen paralar arasında özel idarelerle belediyelere ait olan kısımları ret ve mahsup olunduğu senede bu idareler nam ve hesabına ayrılacak hisselerden Hazinece tevkif ve mahsup olunur.

İptal dâvası

MADDE 47. — Kamu borçlusunun bu kanunun 48, 49, 50, 51 nci maddelerinde yazılı tasarrufları ve muameleleri iptal ettirilir.

İvazsız tasarrufların hüküm tüzüğü

MADDE 48. — Kamu alacağını zamanında ödemiş borçlulardan, süresinde veya hapsen taziykına rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren ve yahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme süresinin başladığı tarihten geriye doğru üç yıl içinde veya ödeme süresinin başlamasından sonra yaptıkları bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar hükümsüzdür.

Bağışlama sayılan tasarruflar

MADDE 49. — 48 nci maddenin uygulanması bakımından aşağıdaki tasarruflar bağışlama hükmündedir :

1. Üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan hısımlarıyla, eşler ve ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhri hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarruflar,

2. Kendi verdiği malın akdin yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler,

3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydi hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesir ettiği akittir.

Hükümsüz sayılan diğer tasarruflar

MADDE 50. — Kamu alacağını zamanında ödemiye borçlulardan, süresinde veya hapsen taziykına rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren veyahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme süresinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde veya ödeme süresinin başlamasından sonra yaptıkları tasarruflardan aşağıda belirtilenler hükümsüzdür :

1. Borçlunun teminat göstermeyi evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler;

2. Borca karşılık para veya mütat ödeme vasıtalarından gayri bir suretle yapılan ödemeler;

3. Vâdesi gelmemiş bir borç için yapılan ödemeler.

Kamu alacağının tahsiline imkân bırakmamak maksadiyle yapılan tasarruflar

MADDE 51. — Borçlunun malı bulunmadığı veya borca yetmediği takdirde kamu alacağının bir kısmının veya tamamının tahsiline imkân bırakmamak maksadiyle borçlu tarafından yapılan tek taraflı işlemlerle, borçlunun maksadını bilen veya bilmesi lâzımgelen kimselerle yapılan bütün işlemler tarihleri ne olursa olsun hükümsüzdür.

Üçüncü kişilerin hakları ve ödevleri

MADDE 52. — 48, 49, 50, 51 nci maddelerde sözü edilen tasarruf ve muamelelerden faydalananlar elde ettiklerini, elden çıkarmışlarsa takdir edilecek bedelini vermeye bu kanun hükümleri dairesinde mecburdurlar. Bunlar karşılık olarak verdikleri şeyden dolayı alacaklı kamu idaresinden bir talepte bulunamazlar.

Tasarrufların hükümsüzlüğüne karar verilmesi

MADDE 53. — 48, 49, 50, 51 nci maddelerde yazılı tasarrufların hükümsüzlüğüne mahkemelerce seri muhakeme usulü ile umumi hükümler dairesinde karar verilir.

İptal talebinde muhatap

MADDE 54. — İptal, borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimselerle, bunların mirasçularına ve suiniyet sahibi diğer üçüncü şahıslara karşı istenir.

Hükümsüz sayılmada zaman aşımı

MADDE 55. — 48, 49, 50, 51 nci maddelerde sözü geçen tasarrufların vukuu tarihinden beş yıl geçtikten sonra mezkûr maddelere istinaden dâva açılmaz.

Tasfiye halinde görevliler

MADDE 56. — Tüzel kişilerin tasfiyesinde bunların borçlu buldukları kamu alacaklarını ödeme ve bu kanun hükümlerinin tatbikiyle ilgili vecibeleri tasfiye memurlarına tüzel kişiliği olmayan ortaklarla yabancı kurumların Türkiye'deki şube, ajans ve mümessilliklerinin tasfiyesinde bunların vecibeleri tasfiyeyi yürütenlere geçer.

Tasfiye Halinde Sorumluluk

MADDE 57. — Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, tasfiyenin başladığını üç gün içinde ilgili tahsil dairelerine bildirmek ödevindedirler.

Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, kamu idarelerinin her türlü alacaklarını ödemediği veya ödemek üzere ayırmadan önce tasfiye sonucunda elde edileni dağıtamazlar veya bunlar üzerinde herhangi bir şekilde tasarrufta bulunamazlar aksi halde tahakkuk etmiş ve edecek kamu alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar. Bu sorumluluk, yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçemez.

Bunların ödedikleri borçlar için kamu alacağı ödenmeden kendilerine dağıtım yapılmış ilânlara rücu hakları mahfuzdur.

Ortaklığın Feshini İsteme

MADDE 58. — Borçluya ait mal bulunmadığı veya kamu alacağını karşılamaya yetmediği yahut borçlu veya ortaklık tarafından bu kanuna göre teminat gösterilmediği takdirde, borçlunun sermayesi eshamı bölünmüş olmayan ortaklıklardaki hisselerinden kamu alacağının tahsili için genel hükümler dairesinde ortaklığın feshi istenebilir.

Sermayesi eshama münkasem komandit şirketlerin komandite şeriklerinin borçları için bu madde hükmü mezkûr şirketler hakkında da uygulanır.

Limitet Ortaklıkların Kamu Borçları

MADDE 59. — Limitet ortaklıkların ödenmeyen ve tahsil imkânı bulunmayan kamu borçlarından dolayı ortaklar vâz ettikleri veya vaz-

ını taahhüt eyledikleri sermaye miktarında doğrudan doğruya sorumlu ve bu kanun hükümleri gereğince kovuşturmaya tâbi tutulurlar.

Birleşme, devir ve şekil değiştirme halleri

MADDE 60. — İki veya daha ziyade tüzel kişinin birleşmesi halinde yeni kurulan tüzel kişi, devir halinde devralan tüzel kişi, şekil değiştirmede yeni tüzel kişi bu kanun hükümlerinin uygulanması bakımından birleşen, devralınan veya eski şekildeki tüzel kişinin yerine geçer.

Üçüncü Bölüm

Ödeme

Ödeme zamanı ve önce ödeme

MADDE 71. — Kamu alacakları özel kanunlarında belli edilen zamanlarda ödenir.

Özel kanunlarında ödeme zamanı tesbit edilmemiş kamu alacakları Maliye Bakanlığınca belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu ödeme sürelerinin son günü kamu alacağının vâdesi günüdür.

Kamu borçlusu isterse borcunu belli zamanlarından önce ödiyebilir.

Taksitlerin zamanında ödenmemesi

MADDE 72. — Taksitle ödenmesi gereken kamu alacağının taksitleri vâdesinde ödenmezse alacağın tamamı muaccel olur.

Haczedilen malların paraya çevrilmesinden önce, paraya çevirme tarihine kadar yapılan kovuşturma giderleri, gecikme zamları ve varsa cezaları alacağın tamamını muaccel kılan taksitle beraber rıza ile ödendiği takdirde diğer taksitler asıl ödeme sürelerinde tahsil olunur.

Ödeme yeri

MADDE 73. — Özel kanunlarında ödeme yeri gösterilmemiş kamu alacakları, borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer tahsil dairesine ödenir.

Özel kanunlarında ödeme yeri gösterilmiş olsun olmasın borçlunun alacaklı tahsil dairesindeki hesabı bildirilmek, tahsildarlar hariç

olmak şartıyla bu yer belediye sınırları haricindeki tahsil dairelerine de ödeme yapılabilir.

Ödeme şekli, makbuz

MADDE 74. — Ödeme, alacaklı tahsil dairesinin yetkili ve sorumlu memurları tarafından verilecek makbuz karşılığı yapılır.

Makbuz karşılığı yapılmıyan ödemeler, yetkili ve sorumlu memurlardan başkalarına yapılan ödemeler kamu alacağına mahsup edilemez.

Kamu alacaklarının tahsilinde kullanılan makbuzların şeklini ilgili kamu idareleri tâyin eder.

Borçlular makbuzlarını kamu alacağının tarisil zaman aşımı süresi sonuna kadar saklamaya ve yetkili memurlarca istendiğinde göstermeye mecburdurlar.

Makbuzun borçluya posta ile gönderilmesi gerektiği hallerde posta masrafı borçluya aittir.

Hususi kanunlarındaki makbuz verilmesinden başka şekillerde yapılan tahsilâta ait hükümler mahfuzdur.

Özel ödeme şekilleri

MADDE 75. — Maliye Bakanlığının tâyin edeceği yerlerde, neveleri mezkûr bakanlıkça tesbit edilecek kamu alacakları, bu bakanlıkça isimleri belirtilecek bankalar delâletiyle veya postahaneler vasıta kılınmak suretiyle ödenebilir.

Maliye Bakanlığı bu madde gereğince ödeme yapılmasını ihtiyar ettiği takdirde ödemenin :

1. Çizgili çek kullanmak suretiyle,
2. Mükellef hesabından aynı bakanlıktaki ilgili vergi dairesi veya Merkez Bankası hesabına münakale suretiyle,
3. Vergi dairelerinin veya Merkez Bankasının hesabı bulunan bankalara bu daireler hesabına ödeme suretiyle,
4. Postahaneler vasıta kılınmak suretiyle, yapılmasını düzenlemeye yetkilidir.

Çekle veya münakale emri ile ödemeye ait özel hükümler

MADDE 76. — Çizgili çekle yapılan ödemeler Ticaret Kanunu hükümlerine tâbidir. Ancak :

1. Kamu alacağının ödenmesi için düzenlenen çek ilgili vergi dairesi adına, emre muhar-

rer olmadığı kaydı ile ve bir banka üzerine çekilir. Alacağın teşhisine yaramak ve Ticaret Kanununa aykırı olmamak üzere çek üzerine dercedilecek malûmatı tesbit etmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

2. Aşağıdaki hallerde kamu borçlusunun, borçlu sıfatı devam eder :

a) Müddetinde ibrazında her hangi bir sebeple çek muhteviyatı muhatap banka tarafından ödenmezse ;

b) Muhatap bankanın ibraz müddetinin hitamından sonra aciz veya iflâs durumuna düşmesi hali müstesna, müddetinde ibraz edilememesi sebebi ile çek muhteviyatı ödenmezse ;

c) Münakale emri her hangi bir sebeple bankaca kabul edilmezse.

2 numaralı fıkra gereğince muamele yapıldığı takdirde çek veya münakale emrinin kabul edilmemesi keyfiyeti tevsik ve bu durum münakale istiyene, keşideciye veya bunların temsileilerine tebliğ edilerek kabul edilmeyen çek iade olunur.

Çeklerde tanzim tarihi

MADDE 77. — Çekler tahsil dairesine veya postaya verildiği tarihle veya en çok bir gün evvelki tarihle tanzim edilmiş olmalıdır. Daha eski tarihli çekler kabul edilmez.

Özel ödeme şekillerinde ödeme tarihi

MADDE 78. — 75 nci maddeye göre yapılan ödemelerde çekin tahsil dairesine veya postaya verildiği, paranın bankaya veya postaneye yatırıldığı, münakale emrinin bankaya veya postaya verildiği gün ödeme yapılmış sayılır.

76 ncı maddenin 2 numaralı fıkrası hükümleri mahfuzdur.

Vergi Cüzdanları

MADDE 79. — Vergi, resim gibi belli bir kamu alacağı ile devamlı surette mükellef tutulanlar adına tahakkuk ettirilen kamu alacakları ile bunlardan yapılan tahsilâtı göstermek üzere vergi cüzdanları düzenlenebilir.

Vergi cüzdanlarının fiatı, şekli ve ihtiva edeceği asgari bilgiler Maliye Bakanlığınca tesbit olunur. Diğer kamu idareleri alacaklarının mahiyetine uygun olarak bu cüzdanların şeklin-

de ve kullanım tarzında değişiklik yapabilirler.

İstiyen borçlulara bedeli karşılığında vergi cüzdanı verilir.

Vergi cüzdanlarındaki her türlü bilgiler ve tahsile dair yapılan kayıtlar tahsil daireleri tarafından yazılır, imzalanır ve mühürlenir.

Borçlular istedikleri takdirde bankalar, borçluların yaptıkları ödemeleri göstermek üzere kendilerine vergi cüzdanı verirler, bu cüzdanlardaki ödemeye ait kayıtlar bankalar tarafından yazılır.

Gerek tahsil daireleri, gerek bankalar tarafından verilen vergi cüzdanlarına yapılan bu kayıtlar Damga Resminden muaftır.

Ödemenin İspatı

MADDE 80. — Kamu alacağının ödendiği, yetkili ve sorumlu memurlar tarafından verilen makbuzlarla, tahsil daireleri veya bankalar tarafından vergi cüzdanlarına yazılarak imzalanıp mühürlenmiş tahsile ait kayıtlarla ispat olunabilir.

76 ncı maddenin 2 numaralı fıkrası hükümleri mahfuzdur.

Ödemenin Mahsup Edileceği Alacaklar

MADDE 81. — Kamu alacağına karşılık zorla tahsil olunan paralar önce parayı tahsil eden dairenin kovuşturma mevzuu olan alacağının aslına, sonra ceza, zam, faiz ve kovuşturma giderleri gibi ferilerine kamu alacağı kısmen teminatlı ise önce teminatlı bulunmayan kısımlara, artarsa borçlunun aynı kamu idaresinin kovuşturmaya iştirak etmiş olan diğer alacaklı tahsil dairelerine olan borçlarına aynı sıra gereğince mahsup edilir.

Kamu alacağına karşı rızaen yapılan ödemeler aşağıdaki sıraya göre :

- Daha evvel zaman aşımına uğriyacak olana,
- Borçlar aynı tarihte zaman aşımına uğriyacaksa her borca bir miktar,
- Teminatsız veya az teminatlı olana mahsup edilir.

Dördüncü Bölüm

Tecil, geciktirme, gecikme zammı

Tecil

MADDE 92. — Kamu borcunun vâdesinde ödenmesi veya haczin uygulanması ve yahut hacz olunmuş malların paraya çevrilmesi kamu borçlusunu fevkalâde zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı kamu idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca kamu alacağı iki yılı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir.

Tecil yetkisini kullanacak ve bu yetkiyi devredecek olanlar, Devlete ait kamu alacaklarında ilgili bakanlar, il özel idarelerine ait kamu alacaklarında valiler, belediyelere ait kamu alacaklarında belediye başkanlarıdır.

Tecil yetkisini kullanacak ve bu yetkiyi devredecek olanlar, Devlete ait kamu alacaklarında ilgili bakanlar, il özel idaresine ait kamu alacaklarında valiler, belediyelere ait kamu alacaklarında belediye başkanlarıdır.

Teminat, asli ve fer'i kamu alacaklarını karşılayacak miktarda olur. Haciz yapılmışsa mahcuz mal değeri tutarınca teminat yerine geçer.

Tecilde taksit zamanları ve diğer şartlar tecile yetkili makamlarca tesbit olunur.

Tecil şartlarına riayet edilmemesi, değerini kaybeden teminatı veya mahcuz malların tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi hallerinde kamu alacağı muaccel olur.

Kovuşturmanın kaza mercilerince geciktirilmesi

MADDE 93. — İdarece tecil edilmiş bir kamu alacağı hakkındaki kaza mercilerince kovuşturmanın geciktirilmesi kararı verilmişse; kaza mercilerinin geciktirme süresi tecil süresinden az olduğu takdirde; tecil olunan alacak kovuşturmanın geciktirilmesi süresinin sonundan tecil süresi sonuna kadar olan süre içinde ve kaza mercilerinin geciktirmesi dolayısıyla zamanında ödenmemiş borç miktarıyla birlikte yeniden taksite bağlanarak alınır. Kaza merci-

lerinin geciktirme süresi tecil süresinden çok ise; evvelce yapılan tecil hükümsüzdür.

Kovuşturmanın kaza mercilerince geciktirilmesi iki senelik tecil süresini aştığı takdirde tecil süresi uzatılmaz.

Ölüm halinde kovuşturmanın geri bırakılması

MADDE 94. — Karısı yahut kocası, kan ve sıhriyet itibarıyla usul veya furuundan birisi ölen borçlu hakkındaki kovuşturma ölüm günü ile beraber üç gün içinde geri bırakılır.

Borçlunun ölümü halinde terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün için kovuşturma geri bırakılır. Üç günün bitiminde terekenin borçları için kovuşturmaya devam olunur.

Mirasçılar hakkında kovuşturma, bunların ret veya kabulleri hakkında Medeni Kanunda mevcut sürelerin geçmiş olmasına bağlıdır.

Gecikme zammı nispet ve hesabı

MADDE 95. — Kamu alacağının ödeme süresi içinde ödenmeyen kısmına vâde gününü takip eden günden itibaren bir aylık süresi için % 10, mütaakıp her ay için % 2 gecikme zammı uygulanır. Ay kesirleri tam ay olarak hesap edilir.

Gecikme zammı bir liradan az olamaz, 50 kuruş ve daha aşağı zam kesirleri hesaba katılmaz, 50 kuruşu aşan zam kesirleri liraya çıkarılır.

Ceza mahiyetindeki kamu alacaklarına ayrıca gecikme zammı uygulanmaz. Gecikme zammı, bu zammın uygulandığı kamu alacağının bir mislini geçemez.

Gecikme zammında uygulama süresi ve diğer hükümler

MADDE 96. — Gecikme zammının uygulama süresi, kamu alacağının tecilinde tecilin yapıldığı, zorla tahsilde haczin uygulandığı, iflâs halinde iflâsın açıldığı, açiz halinde bu durumun sabit olduğu güne kadar olan süredir.

Haciz tatbiki halinde, gecikme zammının uygulama süresi hacizle karşılanan borç miktarı için sona erer.

Gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesi gerekmez.

Aslın ödenmiş olması gecikme zammının takip ve tahsiline mâni değildir.

Köylerde gecikme zammı

MADDE 97. — Gelir, Kurumlar vergileriyle bu vergilere tâbi şahıslar ve müesseselerin Muamele ve istihlâk vergileri hariç, belediye hudutları dışındaki köylerde tahsildarlar tarafından tahsil olunan kamu alacakları ödeme süresi içinde ödenmediği takdirde bunlar için yalnız % 10 gecikme zammı uygulanır.

Ödeme süresi geçmiş olmasına rağmen tahsildarların gidemediği köylerdeki borçlulara bu zam, tahsildarın ilk uğradığı zaman içinde borçlarını ödemedikleri takdirde uygulanır.

İKİNCİ KISIM

Kamu alacağının zorla tahsili

Birinci Bölüm

Zorla tahsil ve kovuşturma esasları

Zorla tahsil ve şekilleri

MADDE 103. — Ödeme süresi içinde ödenmeyen kamu alacağı tahsil dairesince zorla tahsil olunur. Zorla tahsil aşağıdaki şekillerden her hangi birinin tatbiki suretiyle yapılır:

1. Kamu borçlusu tahsil dairesine teminat göstermişse, teminatın paraya çevrilmesi yahut kefilin kovuşturulması,

2. Kamu borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,

3. Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflâsının istenmesi.

Ödeme emri

MADDE 104. — Kamu alacağını vâdesinde ödemiyeenlere, 7 gün içinde borçlarını ödeme-leri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir «ödeme emri» ile tebliğ olunur.

Ödeme emrinde borcun asıl ve fer'ilerinin mahiyet ve miktarları, nereye ödeneceği süresinde ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde borcun zorla tahsil ve borçlunun mal bildiriminde bulununcaya kadar üç

ay geçmemek üzere hapis ile tazyik olunacağı, gerçeğe aykırı bildirimde bulunduğu takdirde hapis ile cezalandırılacağı kayıtlı bulunur. Ayrıca borçlunun 198 nci maddedeki ödevleri ve bu ödevleri yerine getirmedeği takdirde hakkında tatbik edilecek olan ceza bu ödeme emrinde kendisine bildirilir.

Belediye hududu dışındaki köylerde bulunan borçlular, ödeme emri hüküm ve mahiyetindeki «ödeme cetvelleri» ile borçlarını ödemeye ve mal bildiriminde bulunmaya çağrılabilirler. Ödeme cetvelleri köy ihtiyar kurulu odası kapısına asılmak suretiyle tebliğat yapılır.

Zorla tahsil ve kovuşturma, ödeme emrinin tebliği veya ödeme cetvellerinin asılması tarihinde başlamış olur.

Borcunu vâdesinde ödemiyeenlere ait malları elinde bulunduran üçüncü şahıslardan bu malları 7 gün içinde bildirmeleri istenir.

Teminatlı alacaklarda kovuşturma

MADDE 105. — Karşılığında teminat gösterilmiş bulunan kamu alacağı vâdesinde ödenmediği takdirde, borcun 7 gün içinde ödenmesi, aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer şekillerle zorla tahsile devam olunacağı borçluya bildirilir. 7 gün içinde borç ödenmediği veya teminatın paraya çevrilmesi istenmediği takdirde teminat bu kanun hükümlerine göre paraya çevrilerek kamu alacağı tahsil edilir.

Kefili ve yabancı kurumlar mümessillerini kovuşturma

MADDE 106. — Kefil ve yabancı kurumların mümessilleri bu kanun hükümlerine göre aynen asıl borçluların tâbi tutuldukları usullerle kovuşturulur.

Ödeme emrine itiraz

MADDE 107. — Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zaman aşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan Vergi İtiraz Komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususunda Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır.

Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın mahiyet ve miktarını açıkça göstermesi lâzımdır, aksi halde itiraz edilmemiş sayılır.

İtirazda bulunan borçlu bu kanuna göre teminat gösterdiği takdirde kovuşturma muamelesi itirazlı borç miktarı için ve İtiraz Komisyonunca bu hususta karar verilmeye kadar durdurulur.

İtiraz Komisyonu bu itirazları en geç 7 gün içinde karara bağlamak mecburiyetindedir.

İtirazında tamamen veya kısmen haksız çıkan borçludan, hakkındaki itirazın reddolunduğu miktardaki kamu alacağı % 10 zamlı tahsil edilir.

İtiraz komisyonlarının bu konudaki kararları kesindir.

Borcun tamamına bu madde gereğince vâki itirazların tamamen veya kısmen reddi halinde, borçlu ret kararının kendisine tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde mal bildiriminde bulunmak mecburiyetindedir.

Borcun bir kısmına karşı bu madde gereğince vâki itirazlar mal bildiriminde bulunma süresini uzatmaz.

Mal bildirimini

MADDE 108. — Mal bildirimini, borçlunun gerek kendisinde, gerekse üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarın, nevini, mahiyetini, vasfını, değerini ve her türlü gelirlerini veya haczi kabil mal veya geliri bulunmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcuna ne suretle ödiyebileceğini yazı ile veya sözlü tahsil dairesine bildirmesidir.

Köylerde mal bildirimini, Gelir, Kurumlar vergileriyle bu vergilere tâbi şahıs ve müesseselere ait Muamele ve İstihlâk vergileri dışında kalan kamu borçları için köy ihtiyar kurullarına yapılır.

Sözle bildirim halinde keyfiyet bir tutanakla tesbit edilir. Her iki halde bildirim yapıldığına dair kamu borçlusuna bir belge verilir.

Mal bildiriminde bulunmayanlar

MADDE 109. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük süre içinde borcunu ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde, mal bildiriminde bulununcaya kadar, bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.

Hapiste tazyik kararı, ödeme emrinin tebliğ ve 7 günlük sürenin bitmesini mütaakip tahsil dairesince verilir ve en büyük mülkiye memurunun veya tevkil edeceği zatın tasdikiyle tekemmül eder.

Tekemmül eden bu kararlar Cumhuriyet Savcılığınca derhal infaz olunur.

Mal edinme ve mal artmaları

MADDE 110. — Mal bildiriminde, malı olmadığını gösteren veyahut borca yetecek kadar mal göstermemiş olan borçlu, sonradan edindiği malları ve gelirindeki artmaları, edinme ve artma tarihinden başlayarak 15 gün içinde tahsil dairesine bildirmeye mecburdur.

Haciz

MADDE 111. — Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tesbit edilen borçlu veya üçüncü kişiler elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından kamu alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul artırmaya çıkarılmadan, borçlu, borcun itfasına yetecek menkul mal veya vâdesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere gösterilen menkul veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idare ve işletmesine ve hasılât ve menfaatlerine tahsil dairesi müdahale etmez.

Tahsil dairesi alacaklı kamu idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.

Diğer hakların paraya çevrilmesi

MADDE 112. — Tahsil dairesi, borçlunun haklarını tasfiye bakımından borçlunun haiz olduğu bütün yetkileri kullanarak bir intifa hakkı taksim edilmemiş bir miras veya iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi malların paraya çevrilebilir hale gelmesini genel hükümler dairesinde sağlar. Bu suretle pa-

raya çevrilebilir hale gelen mallar hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır.

Haciz varakası

MADDE 113. — Haciz işlemleri, tahsil dairesince düzenlenen ve alacaklı kamu idaresinin mahallı en büyük memurluğunca tasdik edilen haciz varakalarına dayanılarak yapılır.

Bu varakaların şekli ve ihtiva edeceği bilgiler Maliye Bakanlığınca belirtilir.

Haciz cetvelleri ve köylerde haciz

MADDE 114. — Köylerde ve Köy Kanunu tatbik edilen bucaklarda menkul mal haczi, tahsil dairesince düzenlenen haciz varakası mahiyetindeki «haciz cetvelleri» üzerine köy ihtiyar kurullarınca yapılır.

Bu yerlerde lüzum görülen hallerde Gelir, Kurumlar vergileriyle bu vergilere tâbi şahıs ve müesseselere ait muamele ve istihlak vergileri için muhtarın veya ihtiyar kurulu üyelerinden birinin huzuriyle tahsil dairesine menkul mal haczi yaptırmaya o mahallin en büyük malmemuru yetkilidir.

Borçlu elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları

MADDE 115. — Borçlu, elinde bulunan bir malı üçüncü şahsın mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde, haczi yapan memur bunu haciz tutanağına geçirir. Keyfiyet, iddia borçlu tarafından yapılmışsa üçüncü şahsa, üçüncü şahıs tarafından yapılmışsa borçluya bildirilir.

Tahsil dairesi, haciz tutanağını aldığı tarihten itibaren 7 gün içinde iddiayı ret etmediği takdirde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Üçüncü şahıs, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmediği takdirde istihkak iddiası dinlenmez.

İstihkak iddiası tahsil dairesince kabul edilmez veya borçlu tarafından istihkak iddiasına itiraz edilirse, 7 gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumu tahsil dairesince üçüncü şahsa bildirilir. Müddetinde dâva açılmadığı takdirde istihkak iddiasından vaz geçilmiş sayılır.

Üçüncü şahıs elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları

MADDE 116. — Haczedilen mal borçlunun elinde olmayıp da, o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs elinde ise keyfiyet haczi yapan memur tarafından haciz tutanağına geçirilir. Malın borçluya ait olduğu iddiasında bulunan tahsil dairesi keyfiyeti alacaklı kamu idaresine bildirir. Alacaklı kamu idaresi bildirme tarihinden itibaren 15 gün içinde dâva açmadığı takdirde istihkak iddiası kabul edilmiş sayılır.

Borçlu ile birlikte ikamet etmekte olan şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunduğu takdirde mal borçlunun elinde sayılır.

İstihkak iddiaları ile ilgili diğer hükümler

MADDE 117. — İstihkak dâvalarına bakmaya haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu mahal mahkemesi yetkilidir. İstihkak dâvaları süratle görülür.

Dâvacı kovuşturmanın talikını istediği takdirde kendisinden mevcut delillerin mahiyetine göre ve muhtemel zarara karşı kâfi teminat alınmak suretiyle kovuşturmanın geciktirilmesine mahkemece karar verilebilir.

İstihkak dâvası üzerine kovuşturmanın geciktirilmesine karar verilir ve neticede dâva reddolunursa, dâva mevzuunu teşkil eden mahcuz malın değerinin % 10 u tutarında tazminat hükümlenir.

Kamu idareleri arasında hacze katılma

MADDE 118. — Her kamu idaresi, diğer bir kamu idaresi tarafından yapılan hacizlere, kamu alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla, haczedilen mallardan her hangi biri paraya çevrilineye kadar katılabilir.

Hacze katılma halinde, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairesinin alacağı tahsil olunur. Artan hacze katılma tarihi sırası ile, alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze katılan dairelere ödenir.

Haczedilemeyecek Mallar

MADDE 119. — Aşağıda gösterilen mallar haczedilemez :

1. Devlet malları ile özel kanunlarında hac-

zi caiz olmadığı gösterilen mallar,

2. Borçlunun şahsı ve mesleki için gerekli olan elbise ve eşyası ile, borçlu ve ailesine gerekli olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası,

3. Vazgeçilmesi kabil olmıyan mutfak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası,

4. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve taşıtları ve diğer teferruat ve tarım aletleri; çiftçi değilse sanat ve mesleki için gerekli olan alât ve edevatı ve kitapları; arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük taşıt sahiplerinin ancak geçimlerini sağlayan vasıtaları;

5. Borçlu veya ailesinin geçimleri için gerekli ise, borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları;

6. Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ile,

a) Borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu,

b) Borçlu bağ, bahçe veya meyva ve sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan bağ, bahçe ve bu işler için gerekli bulunan alât ve edevatı ve tohumluğu,

c) Geçimi hayvan yetiştirmeye munhasır olan borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

7. Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde mâlûl olanlara bağlanan emekli aylıkları ile, bu kabil kimselerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış ikramiyeleri,

8. Bir yardım sandığı veya derneği tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan aylıklar,

9. Vücut ve sağlık üzerinde ika edilen zararlar için tazminat olarak zarar görenin kendisi veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paralar,

10. Askerlik mâlûllerine, şehit yetimlerine verilen harb mâlûllüğü zammı ile, 1485 sayılı Kanun gereğince verilen tekel beyiyeleri,

11. Borçlunun haline münasip evi «ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bu yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir.»

12. Harcırah Kararnamesine göre ödenen seyahat, ikamet yevmiyeleri ile, zaruri masraf karşılığı olarak ödenen paralar.

Kısmen haczedilebilen gelirler

MADDE 120. — Aylıklar, ödenekler ve her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilâma bağlı olmıyan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler, borçlu ve ailesinin geçimleri için tahsil dairesince lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.

100 lirayı aşmıyan aylık gelirlerin % 10 nundan fazlası haczolunamaz.

Yetişmemiş mahsullerin haczi

MADDE 121. — Yetişmemiş her nevi toprak ve ağaç mahsulleri, yetişmeleri zamanından geriye doğru iki ay içinde haczolunabilir. Bu suretle haczedilmiş olan mahsullerin borçlu tarafından başkasına devri, haczi yapan tahsil dairesine karşı hükümsüz olup kovuşturmaların devamına engel olmaz.

Bu hüküm alacağı gayrimenkul rehni ile sağlanmış olan alacaklının, mütemmim cüz'ü olarak gayrimenkulün yetişmemiş mahsulleri üzerinde haiz olduğu hakkı kaldırmaz. Şu kadar ki, alacaklı rehlin paraya çevrilmesi için mahsullerin yetişmesinden önce kovuşturma isteğinde bulunmuş olmalıdır.

Haczin neticesi

Madde 122. — Borçlu, alacaklı kamu idaresinin muvafakatini almaksızın hacizli mallarda tasarrufta bulunamaz. Haczi koyan tahsil dairesi buna aykırı hareketin cezai mucip olduğunu borçluya ihtar eder.

Haczedilmiş olan mal üzerinde üçüncü şahsın ziyedlik hükümlerine istinaden hüsnü niyetle elde ettiği haklar mahfuzdur.

Hüsnüniyet kaidelerine aykırı olarak hacizli mal üzerinde üçüncü şahsın elde ettiği haklar, alacaklının haciz ile o mala taallük eden haklarını ihlâl ettiği nispette bu tamamen mahkemeye hükmolunur.

Paraya çevirme

MADDE 123. — Haczedilen her türlü mallar satılarak paraya çevrilir.

Satıştan elde edilen bedelden, kovuşturma masrafları ve kovuşturulan kamu alacağı düşüldükten sonra geriye kalan kısım borçlunun ödeme zamanı gelmiş veya muacceliyet kesbetmiş borçlarına mahsubedilir ve artanı, hacze katılmış başka daire yoksa borçluya verilir, hacze katılmış başka daire varsa, artan kısımdan evvelâ bu dairelerin alacakları ayrıldıktan sonra; bakiyesi borçluya verilir.

Satıştan elde edilecek bedelin kamu alacağından önce ödenmesi gereken borçlarla, kovuşturma giderlerini geçmiyeceği kesin olarak biliniyorsa, hacizli malın satışını tahsil dairesi geciktirebilir. Şu kadar ki, alacağı kamu idaresi alacağından önce gelenlerin kovuşturma hakları mahfuzdur.

Aciz hali

MADDE 124. — Yapılan kovuşturma sonunda, borçlunun haczi caiz malı olmadığı veya bulunan malların satış bedeli borcunu karşılamadığı takdirde borçlu aciz halinde sayılır.

Yapılan kovuşturma safhalariyle bakiye borç miktarı bir aciz fişinde gösterilerek aciz hali tesbit olunur.

Acizin neticeleri

MADDE 125. — Aciz halindeki borçlu hakkında teminat ve faiz aranmadan 92 nci madde hükmü uygulanabilir.

Alacaklı tahsil dairesi aciz halindeki borçlunun malî durumunu zaman aşımı süresi içinde devamlı olarak takip eder.

İkinci Bölüm

Menkul malların haczi ve satışı

Menkul malların haczi

MADDE 141. — Her türlü menkul mallar cins ve neveleri, vasıfları, alâmetleri, sayı ve miktarları haciz tutanağında tesbit edilmek suretiyle haczolunur.

Haciz sırasında bulunacaklar ve haciz tutanağı

MADDE 142. — Haciz sırasında borçlu veya zilyed veya bunların vergileri, işçi, müstahdem veya aileleri efradından birisi kendilerini temsilen bulunur. Bunlar haciz yerinde bulunmaz veya o sırada bulundurulmaları sağlanamazsa gıyapta haciz yapılır. Gıyapta yapılan hacizlerde zabıta memuru veya muhtar veya ihtiyar kurulu üyelerinden biri veya borçlunun veya zilyedin komşularından iki kişi hazır bulundurulur.

Tanzim edilen haciz tutanağında, hacze esas olan haciz varakasının veya haciz cetvelinin tarih ve numarası, haczin yapıldığı yer, gün ve saat, haczedilen malların neler olduğu, biçilen değerleri, haciz sırasında bulunan kimseler, varsa üçüncü şahısların iddiaları ve sair lüzumlu hususlar belirtilir, hazır bulunanlarla imzalanarak haciz işi tamamlanır.

Gıyapta yapılan hacizlerde tutanağın bir örneği borçlu veya zilyede derhal tebliğ olunur.

Güneş battıktan doğuncaya kadarı tatil günlerinde haciz yapılamaz. Tatil günlerinde veya geceleri çalışılan yerlerde yapılacak hasılat haczi ile borçlunun mal kaçırıldığının anlaşıldığı haller bu hükümden müstesnadır.

Üçüncü şahıslardaki menkul malların, alacak ve hakların haczi

MADDE 143. — Hâmiline yazılı olmyan veya cirosu kabil senede dayanmyan alacaklar ile, maaş, ücret, kira ve saire gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak tanzimi suretiyle haczi kabil olmyan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan ve yahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılır.

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilip de üçüncü şahıs, borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlak edilmiş yahut kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise keyfiyeti, haczin kendisine tebliğinden 7 gün içinde tahsil dairesine yazılı beyanla bildirmeye mecburdur. Bildirmediği takdirde mal elinde ve borç zimmetin-

de sayılır ve hakkında bu kanun hükümleri uygulanır.

Menkul malların aynen teslimi mümkün olmadığı takdirde değeri ödenir. Üçüncü şahısların genel hükümler gereğince asıl borçluya başvurma hakları mahfuzdur.

Zor kullanma

MADDE 144. — Haciz uygulanmasında istendiği takdirde, kilitli ve kapalı mahallerin açılması ve her türlü eşyanın gösterilmesi mecburidir.

Gerekirse bu yerler zorla açtırılır, kilit ve her türlü tertipler kırılabilir. Haczolunan malların zorla alınmasında hal ve durumun gerektirdiği her türlü zora baş vurulabilir.

Borçlunun üzerinde haczi kabil kıymetli mallar bulunduğu ve kendisi bunları rızasıyla teslim etmediği veya üzerinde sakladığı takdirde şahsına karşı da zor kullanılır.

Hacizde değerlendirme

MADDE 145. — Haczedilen mallara haczi yapan memur tarafından değer biçilir. Tahsil dairesince lüzum görüldüğü takdirde bilir kişiye de değer biçtirilebilir.

Haczedilen mallara memur tarafından değer biçilmiş olması, tahsil dairesince o malların değerinin bilir kişiye de biçtirilmesine mâni değildir.

Haczedilen menkul malların korunması

MADDE 146. — Haczedilen para, kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi ve tahvil gibi menkul mallar kaybolmalarını ve değiştirilmelerini önliyecek tedbirler alınarak tahsil dairelerince muhafaza olunur.

Sair menkul mallar uygun bir yerde muhafaza altına alınır veya güvenilir bir şahsa veya yahut güvenilir bir şahsın kefaleti altında borçlunun veya zilyedin kendisine bırakılır.

Menkul malları koruyacak olanların ödevleri ve sorumlulukları

MADDE 147. — Borçlular, zilyedler, güvenilir şahıslar 146 ncı madde gereğince kendilerine bırakılan malları, alacaklı kamu idarelerince yapılacak ilk talep üzerine derhal ve

kendilerine teslim edildiği zamandaki durumlarında geri vermek ödevindedirler.

Bu ödevlerini yerine getirmiyenler, haklarında yapılacak ceza takibinden başka, bu malların kendilerine atfolunamayacak bir sebepten dolayı telef veya zayi olduğunu ispat edemedikleri takdirde, geri verilmeyen malların değerleri tutarınca borçlu sayılıp bu kanun hükümleri gereğince kovuşturulurlar.

Menkul malların satışı

MADDE 148. — Menkul mallar tahsil dairelerince, köylerde ihtiyar kurullarınca haciz yapıldığı günün ertesi gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılır.

Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle korunmasına imkân olmıyan veyahut beklediği takdirde mühim bir değer düşüklüğüne uğraması muhtemel bulunan malların paraya çevrilmesine derhal başlanabilir.

Satış şekli, artırma ve ilân

MADDE 149. — Menkul mallar satış mütat olan belli bir yerde tahsil dairelerince açık artırma ve peşin para ile satılır. Mütat satış mahalline naklin külfetli veya mahallinde satışın daha muvafık olduğu ahvalde borçlunun da rızasıyla, tahsil dairesi satışı mahallinde yapabilir. Satılığa çıkarılan mal, üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale edilir.

Gerekli hallerde artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, satılacak malların nev'i ve evsafı önceden ilân olunur.

İlânın şekli, artırmanın tarzı, yeri ve günü alacaklı kamu idaresinin ve borçlunun menfaatine en uygun gelen şekil göz önünde tutularak alacaklı kamu idaresince tesbit olunur.

Satılan mal, bedeli alınmadan teslim edilmez. Tahsil dairesi mal bedelinin ihale gününü takip eden günden itibaren üç gün içinde ödenmesi için mühlet verebilir.

Bir kısım malların satışı ile kamu alacağı karşılandığı takdirde geriye kalan malların satışından vazgeçilir ve bunlar üzerindeki haciz kaldırılır.

Müşterinin malı almaktan vazgeçmesi

MADDE 150. — Müşteri malı almaktan vaz-

geçer veya verilen mühlet içinde bedelin tamamını vermezse mal ikinci defa artırmaya çıkarılır ve en çok artırana ihale olunur. Mal birinci defa kendisine ihale olunan kimseden, iki ihale arasındaki fark ve diğer zararlar ve % 5 faiz veya ikinci ihalede tâlip çıkmaması sebebiyle ihale yapılmadığı takdirde birinci ihale bedeli ve diğer zararlar ve % 5 faiz, ayrıca bir hüküm alınmasına hacet kalmaksızın kanun hükümlerine göre tahsil edilir ve o mal için idarece yapılan her nevi masraflar alınmak suretiyle mal kendisine terk olunur. Mal bedeli birinci ihale yapılan şahıstan tahsil edilemediği müddetçe asıl borçlunun borçlu sıfatı devam eder.

Satılmıyan menkul mallar

MADDE 151. — Haczedilen menkul mallara verilen bedel 145 nci maddede tesbit olunan değerinin % 50 sinden aşağı olursa veya hiç alıcı çıkmazsa, ilk artırma tarihinden başlayarak 15 gün içinde uygun görülen zamanlarda bu mallar tekrar satışa çıkarılır. Bu ikinci artırmada verilen bedel ne olursa olsun satış yapılır.

Menkul mallar yerinde veya başka yere götürüldüğü halde yine satılmaz veya taşıma giderlerinin çokluğu yüzünden başka yere götürülmesi uygun görülmezse yukardaki 15 günlük sürenin bitmesinden itibaren 6 ay içinde pazarlıkla satılır. Bu suretle de satılmadığı takdirde haczedilen mallar borçluya geri verilebilir.

Üçüncü Bölüm

Gayrimenkul malların haczi ve satışı

Gayrimenkul malların, gemilerin haczi

MADDE 157. — Her türlü gayrimenkul malların, gemilerin haczi sicillerine işlenmek üzere haciz keyfiyetinin tapuya veya gemi sicillerinin tutulduğu daireye tebliğ edilmesi suretiyle yapılır.

Gayrimenkul haczi, bunların hasılat ve menfaatlerine de şâmilirdi. Aneak borçlunun başkaca bir geliri yoksa kendisinin ve ailesinin geçimleri için kâfi miktarda mahsulden veya satıldıkça bedelinden münasip miktarı borçluya bırakılır.

Alacaklı tahsil dairesi, haczedilen gayrimenkul ve gemilerin idaresi ve işletmesi, menfaat

ve hasılatın toplanması için gereken tedbirleri alır.

Haczin rehinli alacaklılara bildirilmesi

Madde 158. — Gayrimenkul haczinde, gayrimenkul kendilerine rehnedilmiş olan alacaklılara Tapu dairesince hacizden haber verilir.

Satış ve satış komisyonları

MADDE 159. — Gayrimenkuller, satış komisyonlarına açık artırma ile satılır. Satış komisyonu, il ve ilçelerde en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zatın başkanlığı altında belediye meclisi tarafından kendi üyesi arasından seçilmiş bir zat ile alacaklı kamu idaresinin vekili bir memurundan ve gayrimenkulün bulunduğu yer Tapu Sicil Muhafızından teşekkül eder.

Gayrimenkullere değer biçme

MADDE 160. — Satışa çıkarılacak gayrimenkullere bilirkişinin mütalâası alınmak suretiyle satış komisyonu tarafından serbestçe rayiç değer biçilir.

Gayrimenkullerin satış şartnamesi

MADDE 161. — Tahsil dairesi, satılacak gayrimenkul için aşağıdaki kayıtları ihtiva eden bir şartname tanzim eder :

1. Gayrimenkul mâlikinin soyadı, adı ve adresi,
2. Gayrimenkulün bulunduğu mahalle, sokak ve kapı numarası, durumu ve özel vasıfları,
3. Gayrimenkulün artırmaya esas olan biçilen rayiç değeri,
4. % 7,5 nispetindeki teminat tutarı,
5. Gayrimenkul üzerindeki henüz vâdesi gelmemiş rehinler hakkında gerekli bilgilerle, satışın, gayrimenkul üzerindeki irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte yapılacağı,
6. Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçlar varsa bunların müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihan ödeneceği,
7. Ne gibi giderlerin alıcıya ait olacağı.

Gayrimenkul satışında ilân

MADDE 162. — Alacaklı tahsil dairesi gayrimenkul satışını, artırma tarihinden en az 15 gün önce başlamak şartıyla ilân eder. İlânların yer, müddet ve şekillerine ait umumi esaslar Maliye Bakanlığınca tâyin olunur.

İlânda, satışın yapılacağı yer, gün, saat ve satılacak gayrimenkulün durumu ile vasıfları gösterilir.

Gayrimenkul mallarda artırma ve ihale

MADDE 163. — Artırmaya katılacaklardan gayrimenkule biçilmiş rayiç değerin % 7,5 u nispetinde 16 ncı maddenin 1 ilâ 4 ncü maddelerinde yazılı teminat alınır.

Gayrimenkul, üç defa bağırdıktan sonra en çok artırana ihale olunur. Şu kadar ki, artırma bedeli gayrimenkul için biçilmiş olan değerin % 75 ini bulmak lâzımdır. Şayet kamu alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar bu gayrimenkul ile temin edilmiş ise, artırma bedelinin, bu suretle rüçhanı olan alacakların tutarından fazlaya çıkması ve yapılmış ve yapılacak masrafları da karşılaması şarttır.

Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçlar alıcıya devredilmez, satış bedelinden ödenir.

Haczedilen gayrimenkullerin ayrılması mümkün olup da bir kısmının bedeli kamu alacağını karşılamaya yettiği takdirde, borçlu yazı ile istemedikçe artan kısım satılmaz. Gerekirse tapu dairesine satılacak kısım ayırdettirilir.

Artırmanın uzatılması

MADDE 164. — Artırmada yukardaki maddede yazılı miktar elde edilmemiş ise, en çok artıranın taahhüdü baki kalmak şartıyla artırmada 7 gün daha uzatılabilir, 7 ncü günü aynı saatte gayrimenkul en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki ruçhanlı alacaklı bulunduğu takdirde ihale bedelinin ruçhanlı alacakla birlikte masrafları da aşması şarttır, aşmazsa satış yapılmaz.

İhalenin yapılamaması

MADDE 165. — Artırmalarda hiç istekli çıkmadığı veya teklif edilen bedel 164 ncü maddede yazılı olduğu üzere ruçhanlı alacakla,

masrafları aşmadığı takdirde kamu idaresince teferruğ edilinceye kadar gayrimenkul haciz altında kalır.

Bu müddette tahsil dairesine her hangi bir istekli müracaat ettiği takdirde, bu müracaat alacaklı kamu idaresince uygun görülmek şartıyla, satış için 7 günlük bir ilân yapılarak gayrimenkul 164 ncü madde hükümleri dairesinde en çok artırana ihale olunur. Gayrimenkul teferruğ edilinceye kadar hiçbir istekli çıkmadığı takdirde tahsil dairesi mahcuz malı uygun gördüğü zamanlarda satışa çıkarabilir. Bu takdirde satış ve ilân hakkında yukardaki hükümler ve ihale için de 164 ncü madde hükümleri uygulanır.

Gayrimenkul satış bedelinin tahsili

MADDE 166. — Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse, derhal veya alacaklı kamu idaresince belli edilecek en çok 7 günlük süre içerisinde bedelini yatırmazsa ihale bozulur.

Bu alıcıdan önce en yüksek teklifte bulunan kimseye razı olursa ihale yapılır. O da razı olmazsa veya bulunamazsa gayrimenkul 7 gün müddetle artırmaya çıkarılarak ihale en çok artırana yapılır. Bu artırma bir defa Hân edilir ve ilân keyfiyeti ilgililere ayrıca bildirilmez.

Yukarda gösterilen her iki halde de gayrimenkul kendisine ilk defa ihale edilmiş olan kimse iki ihale arasındaki farktan, diğer zararlardan ve % 5 faizden sorumludur.

İki ihale arasındaki fark ve zararlar teminattan mahsup edilir. Teminat bu fark ve zararları karşılamadığı takdirde bakiyesi bu kanun hükümlerine göre bir hükme hacet kalmaksızın kovuşturulur ve tahsil olunur. İkinci ihale bedeli kamu alacağını karşıladığı takdirde feshedilen birinci ihale ile ikinci ihale arasındaki farkı birinci ihale yapılan kimseden tahsil edebilmek üzere kamu borçlusuna tahsil dairesi tarafından bir vesika verilir. Kamu borçlusu bu vesikaya müsteniden ve İcra ve İflâs Kanununun 133 ncü maddesi mucibince farkın tahsilini takip edebilir.

Gayrimenkullerin teferruğu ve geri verilmesi

MADDE 167. — İkinci artırma tarihinden başlayarak bir yıl içinde gayrimenkul en az bir

kere daha satışa çıkarıldığı halde satılmasına imkân bulunmadığı takdirde alacaklı kamu idaresinin talebi üzerine ve satış komisyonu kararıyla teferruğ edilebilir. Teferruğ bedeli, gayrimenkulün biçilen rayiç değerinin % 50 sidir.

Teferruğ muamelesinin ikmalini mütaakip, kovuşturma ve teferruğ masrafları düşüldükten sonra artan bedel borca mahsup edilir. Teferruğ edilen gayrimenkul teferruğ kararı tarihinden itibaren bir yıl müddetle satışa çıkarılamaz.

Borçlu satış komisyonunun teferruğ kararı tarihinden başlayarak bir yıl içinde kamu alacağını, gecikme zamları ile birlikte ödediği takdirde gayrimenkul kendisine geri verilir. Ferağ masrafı borçluya aittir.

Teferruğ kararı verilmeden evvel hariçten, biçilen rayiç bedelinin % 75 i veya fazlasıyla talep çıkarsa alacaklı kamu idaresi teferruğdan vaz geçer.

Tescil

MADDE 168. — Gayrimenkul ihale edilip de bedeli tamamen tahsil olununca veya teferruğ edilince kendisine ihale yapılan kimse veya teferruğda bulunan alacaklı kamu idaresi o gayrimenkulün mülkiyetini iktisap etmiş olur. Bu takdirde keyfiyet tapu dairesine bildirilir. Tapu dairesi bu bildirme üzerine tescil muamelesini yapar.

Dördüncü Bölüm

İflâs yoluyla kovuşturma ve konkordato

İflâs yoluyla kovuşturma

MADDE 174. — Kamu alacaklarının tahsili için İcra ve İflâs Kanunu hükümleri dairesinde kamu borçlusunun iflâsı istenebilir.

İflâs dairesi, kamu alacaklarının iflâs masasına geçirilmesini temin için hakkında iflâs açılan kimseleri ve basit ve âdi tasfiye şekillerinden hangisinin uygulanacağını bulunduğu yerdeki kamu idarelerine zamanında bildirmekle ödevlidir.

Konkordato

MADDE 175. — Kamu idaresi tarafından iflâs talebinde bulunulsa dahi tasdik edilen konkordato kamu alacakları için mecburi değildir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Zaman aşımı, terkin, yasaklar ve cezalar ve son hükümler

Birinci Bölüm

Zaman Aşımı ve Terkin

Tahsil, Zaman Aşımı

MADDE 181. — Kamu alacağı, vâdesinin rasladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zaman aşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlarındaki zaman aşımı hükümleri mahfuzdur.

Zaman aşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemeler kabul olunur.

Zaman Aşımının Kesilmesi

MADDE 182. — Aşağıdaki hallerde tahsil zaman aşımı kesilir :

1. Ödeme,
2. Haciz uygulanması,
3. Zorla tahsil ve kovuşturma işlemleri sonucunda yapılan her çeşit tahsilât,
4. Ödeme emri tebliği,
5. Mal bildirim, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi,
6. Yukardaki 5 sırada gösterilen işlemlerden her hangi birinin kefile veya yabancı kurumlar mümessillerine uygulanması veya bunlar tarafından yapılması,
7. İhtilâflı kamu alacaklarında kaza mercilerince bozma kararı verilmesi,
8. Kamu alacağı teminata bağlanmışsa,
9. Kaza mercilerince icranın durdurulmasına karar verilmişse,
10. İki kamu idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı kamu idaresi tarafından borçlu kamu idaresine borcun ödenmesi için yazı ile müracaat edilmesi.

Kesilmenin rasladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren zaman aşımı yeniden işlemeye başlar. Zaman aşımının bir bozma kararıyla kesilmesi halinde zaman aşımı başlangıcı yeni vâde gününün rasladığı, kamu alacağının teminata bağlanması veya icranın kaza mercilerince durdurulması hallerinde zaman aşımı başlangıcı teminatın kalktığı ve durma

süresinin sona erdiği tarihin rasladığı, takvim yılını takip eden takvim yılı başıdır.

Zaman aşımının işlememesi

MADDE 183. — Borçlunun yabancı memlekette bulunması, iflâs etmesi veya terekesinin tasfiyesi dolayısıyla hakkında kovuşturma yapılmasına imkân yoksa bu hallerin devamı süresince zaman aşımı işlemez.

Zaman aşımı, işlememesi sebeplerinin kalktığı günün bitmesinden itibaren başlar veya durmasından evvel başlamış olan cereyanına devam eder.

Tabii âfetler sebebiyle terkin

MADDE 184. — Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, su basması, kuraklık, don, zararlı hayvan ve haşerat istilâsı ve bunlara benziyen âfetler yüzünden zarara mâruz kalan varlıklarının ve mahsullerinin en az üçte birini kaybedenler adına tahakkuk ettirilmiş ve âfetin vukuu tarihinde, vâde günü geçmemiş bulunan ve âfetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili kamu alacakları Bakanlar Kurulu kararıyla kısmen veya tamamen terkin olunur.

Bu madde hükmünden faydalanmak için âfetin vukuu tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili kamu idaresine yazı ile müracaat edilmesi şarttır.

Bu madde şumulüne giren bir zararın mevcut olup olmadığı mahallî il veya ilçe idare kurumlarıncı, zararın derecesi, Maliye Bakanlığınca genel olarak belirtilecek esaslar dâhilinde ilgili kamu idarelerince tesbit olunur.

Vergi Usul Kanunu mevzuuna giren kamu alacakları hakkında mezkûr kanunun 105 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Tahsil imkânsızlığı sebebiyle terkin

MADDE 185. — Yapılan kovuşturma sonunda tahsili imkânsız veya tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılan 25 liraya kadar (25 lira dâhil) kamu alacakları, kamu idarelerinde terkin yetkisini haiz olanlar tarafından terkin olunur.

Terkin yetkisini haiz olanlar bu yetkilerinin tamamını veya bir kısmını mahallî makamlara bırakabilirler.

İkinci Bölüm

Yasaklar ve cezalar

Sırrın ifşası

MADDE 191. — Bu kanunun uygulanmasında görevli bulunan kimseler, bu görevleri dolayısıyla kamu borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması lâzımgelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 198 nci maddesinde yazılı cezanın iki katı ile cezalandırılırlar.

Bunlardan aynı suçtu tekrarlayanlar bir daha Devlet hizmetinde kullanılmazlar.

Artırmalara katılmıyacak ve artırmalardan mal satın alamıyacak olanlar

MADDE 192. — Bu kanunun uygulanmasında görevli bulunan kimseler, bu kanun gereğince paraya çevrilecek malların artırmasına ne kendi adlarına, ne de diğer kimseler ad ve hesabına katılmıyacakları ve bu artırmalardan mal satın alamıyacakları gibi, bu malları üçüncü kişiler vasıtasıyla de satın alamazlar.

Bu madde hükmüne aykırı hareket edenler Türk Ceza Kanununun 240 nci maddesine göre cezalandırılırlar.

Takdir işlemlerine ve kararlara iştirak edemeyecek olanlar

MADDE 193. — Bu kanunun uygulanmasında satış komisyonu başkan ve üyeleriyle, bilirkişiler ve yine bu kanunun uygulanması münasebtiyle kendilerine intikal edecek hâdiselerin karara bağlanmasında itiraz komisyonları başkanı ve üyeleri :

1. Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine,

2. Kan veya sıhri usul ve furuğuna, evlâtlığına veya kendisini evlât edinene yahut kan hısımlığında üçüncü (bu derece dâhil), sıhri hısımlıkta bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile üçüncü (bu derece dâhil) dereceye kadar olan civar hısımlarına,

3. Kanuni temsilci veya vekili buldukları kimselere,

Ait işlerin takdir işlemlerine ve bu işler hakkında verilecek kararlara iştirak edemezler.

Kamu alacağının tahsiline engel olanlar

MADDE 194. — Kamu alacağının tahsili için hakkında kovuşturma işlemlerine başlanan borçlu, kısmen veya tamamen tahsile engel olmak veya tahsili zorlaştırmak maksadiyle mallarından bir kısmını veya tamamını :

1. Mülkünden çıkararak, telef ederek yahut değerden düşürerek gerçeğe surette,

2. Gizliyerek, kaçırarak, muvazaa yoliyle başkasının uhdesine geçirerek veya aslı olmadan başkasının uhdesine geçirerek veya aslı olmayan borçlar ikrar ederek, yahut alındılar vererek gerçeğe aykırı surette, varlığını yok eder veya azaltır ve geri kalan mallar borcu karşılama yetmezse üç aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır ve hakkında zararın tutarına göre Türk Ceza Kanununun 522 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Borçludan yana bu işlere bilerek iştirak eden, müzaheret ve muavenette bulunanlarla borçluyu azmettirenlere, bu madde gereğince verilecek cezalar Türk Ceza Kanununun 64, 65 nci maddelerine göre uygulanır.

Gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlar

MADDE 195. — Bu kanuna göre istenen mal bildirimini gerçeğe aykırı surette yapanlarla, yaşayış tarzları mal bildirimine uymıyanlar sulh yargıçlığınca üç aydan bir seneye kadar hapis ile cezalandırılırlar.

Mal edinme ve artmalarını bildirmiyenler

MADDE 196. — Usulü dairesinde mal bildiriminde bulduktan sonra, edinilen mallarla, her türlü mallarında, kazanç ve gelirlerinde olan artmaları 110 ncu madde hükümleri gereğince zamanında bildirmemek suretiyle kamu alacağının tahsilini engellemiş veya zorlaştırmış olanlar Sulh Yargıçlığınca bir aydan bir seneye kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Kamu borçlusuna ait ellerinde buldukları malları bildirmiyenler

MADDE 197. — Kamu borçlusuna ait ellerinde buldukları malları 104 ncu madde

nin son fıkrası gereğince yapılan talebe rağmen bildirmiyenler Sulh Yargıçlığınca 15 günden 6 aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

İstenecek bilgileri vermiyenler

MADDE 198. — Kendisine ödeme emri tebliğ olunan ve malı olmadığı yolunda bildirimde bulunan kamu borçluları bu bildirim ile birlikte veya bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde:

1. En son kanuni ikametgâh ve iş adreslerini,

2. Nüfusta kayıtlı buldukları yeri ve nüfus kayıt suretini,

3. Varsa devamlı mükellefiyetleri bulunan diğer tahsil dairelerini ve kamu idarelerini ve bunlardaki hesap ve kayıt numaralarını bildirmek ödevindedirler.

Bu ödevi makbul bir özre dayanmadan zamanında yerine getirmiyenler Sulh Yargıçlığınca bir aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Suçların kovuşturulması

MADDE 199. — 194 ilâ 198 nci maddelerde yazılı suçlar, alacaklı kamu idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı üzerine Cumhuriyet Savcılığı tarafından takip olunur.

Bu suçlar bir tüzel kişiliğin idare ve işlemlerini görme sırasında işlenmiş ise ceza, tüzel kişiliğin ortaklarından, mümessil ve vekillerinden tasfiye memurlarından, Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinden, denetçi ve üfettişlerinden veya müstahdemlerinden işlemi yapmış olanlar hakkında hükmolunur.

Üçüncü bölüm

Son hükümler

Kaldırılan kanun ve hükümler

MADDE 205. — Aşağıda yazılı kanun ve hükümler yürürlükten kaldırılmıştır:

1. 5 Ağustos 1325 tarihli Tahsili Emval Kanunu,

2. 2 Şaban 1327 tarihli Tahsili Emval Kanununun 11 ve 18 nci maddelerine müzeyyel fıkara hakkındaki 18 Kânunusani 1331 tarihli Kanun,

3. 26 . VI . 1332 tarihli Maadin Nizamnamesinin 57 nci maddesi,

4. 19 Kasım 1336 tarihli ve 48 sayılı Kanun,

5. 1 Teşrinievvel 1337 tarih ve 156 sayılı Kanun ile 26 . I . 1939 tarih ve 3586 sayılı Kanunun 2 nci maddesi,

6. 25 . V . 1933 tarih ve 2184 sayılı Kanun,

7. 23 . XII . 1934 tarih ve 2656 sayılı Kanun,

8. 4 . VII . 1934 tarih ve 2560 sayılı Kanunun 2 nci maddesi,

9. 4 . VII . 1934 tarih ve 2566 sayılı Kanunun 12 nci maddesi,

10. 30 . XII . 1935 tarih ve 2871 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin son fıkrası,

11. 21 . VIII . 1940 tarih ve 3911 sayılı Kanun ve bu kanunun 3 nci maddesi ile ilga edilen suveri tahsilîyesi bir kanunu mahsus ile muayyen olmıyan tekâlif ve rüsum hakkındaki 12 Kânunusani 1331 tarihli kanun,

12. 7 . VI . 1949 tarih ve 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 103 nci maddesinin son fıkrasının (Mükellefin yapacağı vergi ödemeleri kabul olunmaz.) hükmüyle, 352 nci maddesi ve 377 nci maddesinin teminat olarak alınacak mallara ait hükümleri,

13. Kanunların, vergi, resim ve harçların tahsil gecikme zammına ve tahsil zaman aşımına mütaallik hükümleri,

Tahsili Emval Kanununa göre başlamış takipler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel Tahsili Emval Kanununa göre başlamış kovuşturmalara ait mütaakıp işlemler, bu kanun hükümleri dairesinde cereyan eder.

Yürürlük

MADDE 210. — Bu kanun neşri tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütmeye memur olanlar

MADDE 211. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan

A. Menderes

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı
M. Alakant
Millî Savunma Bakanı
H. Köymen
Dışişleri Bakanı
F. Köprülü
Millî Eğitim Bakanı
T. İleri
Eko. ve Ticaret Bakanı
E. Güreli
Güm. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı
N. Ökmen
Çalışma Bakanı

Adalet Bakanı
R. Nasuhioğlu
İçişleri Bakanı
E. Menderes
Maliye Bakanı
H. Polatkan
Bayındırlık Bakanı
K. Zeytinoglu
Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. E. H. Üstündağ

Ulaştırma Bakanı
S. Kurtbek
İşletmeler Bakanı ve
Güm. ve T. B. V.
S. Yırcalı

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkında kanun tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

Birinci Bölüm

Kanunun şümulü, terimler, vazifeliler ve satâhiyetliler

Kanunun şümulü

MADDE 1. — Devlete, vilâyet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i âmme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve âmme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

Tahsili, Tahsili Emval Kanununa atfedilen alacaklar

MADDE 2. — Muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Kanundaki terimler

MADDE 3. — Bu kanundaki âmme alacağı terimi :

1 nci ve 2 nci maddeler şümulüne giren alacakları;

Âmme borçlusu veya borçlu terimi :

Âmme alacağını ödemek mecburiyetinde olan hakiki ve hükmi şahısları ve bunların kanuni temsilci veya mirasçılarını ve vergi mükelleflerini, vergi sorumlusunu, kefil ve yabancı şahıs ve kurumlar temsilcilerini;

Alacaklı âmme idaresi terimi :

Devleti, vilâyet hususi idarelerini ve belediyeleri;

Tahsil dairesi terimi :

Alacaklı âmme idaresinin bu kanunu tatbik etmekle vazifeli dairesini, servisini, memur veya memurlarını;

Yalnızca mal olarak geçen terim :

Menkul, gayrimenkul «Gemiler dâhil» mallarla, her çeşit hak ve alacakları;

Para cezaları terimi :

Âmme, tazminat, inzıbatî mahiyette olsun olmasın bütün para cezalarını.

Takibat giderleri terimi :

Cebrî icradan mütevellit muameleler sırasında yapılan zor kullanma, ilân, haciz, nakil ve muhafaza giderleri gibi her türlü giderleri; ifade eder.

Salâhiyetliler ve mesuliyetleri

MADDE 4. — Âmme idarelerinin bu kanunu tatbika salâhiyetli memurlarının vazifelerini teşkilât ve vazife kanunları veya bu konu ile ilgili diğer kanun veya nizamname ve talimatnameler, mesuliyetlerini de; mesuliyeti tesis eden kanunlar tâyin eder.

Takibata salâhiyetli tahsil dairesi

MADDE 5. — Takibat, alacaklı âmme idaresinin mahallî tahsil dairesince yapılır.

Borçlu veya malları başka mahallerde bulunduğu takdirde, tahsil dairesi borçlunun veya mallarının bulunduğu mahalde yapılacak takipleri o mahaldeki aynı neviden âmme idaresinin tahsil dairelerine niyabeten yaptırılır.

Yardım mecburiyeti

MADDE 6. — Tahsil dairelerince bu kanuna göre yapılan tebliğ ve verilen emirleri derhal yapmaya ve neticesini geciktirmeksizin tahsil dairesine bildirmeye alâkahlar mecburdurlar.

Makbul bir özre dayanmadan bu mecburiyeti ifa etmiyenler hakkında Cumhuriyet Savcılığınca umumi hükümlere göre doğrudan doğruya takibat yapılır. (Hükümet teklifinin 7 nci maddesi.)

Borçlunun ölümü

MADDE 7. — Borçlunun ölümü halinde, mirası reddetmemiş mirasçılar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik edilir. Borçlunun ölümünden evvel başlamış olan muamelelere devam olunur. Terekenin bir mahkeme veya iflâs dairesi tarafından tasfiyesini gerektiren haller bu hükmün dışındadır.

Mirasın tutulan defter mucibince kabulü halinde, mirasçı, deftere kaydedilmemiş olsa dahi âmme alacağından mirastan kendisine düşen miktar ile mesuldür.

Defter tutma muamelesinin devamı müddetince satış yapılamaz.

Tebliğler ve müddetlerin hesaplanması

MADDE 8. — Hilâfına bir hüküm bulunmadıkça bu kanunda yazılı müddetlerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.

İkinci Bölüm

Âmme alacaklarının korunması

I

Teminat hükümleri

Teminat isteme

MADDE 9. — Vergi Usul Kanununun 324 nci maddesinde sayılan hallere temas eden bir âmme alacağının salınması için gereken muamelelere başlanmış olduğu takdirde, vergi incelemesine salâhiyetli memurlarca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat istenir.

Türkiye'de ikametgâhı bulunmayan âmme borçlusunun durumu, âmme alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyorsa, tahsil dairesi kendisinden teminat isteyebilir.

Teminat ve değerlenmesi

MADDE 10. — Teminat olarak şunlar kabul edilir :

1. Para;
2. Bankalar tarafından verilen teminat mektupları;
3. Hazine tahvil ve bonoları;
4. Hükümetçe belli edilecek Millî esham ve tahvilât «Bu esham ve tahvilât, teminatın kabul edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksanile değerlendirilir.»;

5. İlgililer tarafından gösterilen ve alacaklı âmme idarelerince haciz varakalarına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar.

Teminat sonradan tamamen veya kısmen değerini kaybeder veya borç miktarı artarsa, teminatın tamamlanması veya yerine başka teminat gösterilmesi istenir.

Borçlu verdiği teminatı kısmen veya tamamen aynı değerde başkalarıyla değiştirebilir.

Şahsi kefalet

MADDE 11. — 10 ncu maddeye göre teminat sağlamayanlar güvenilir bir şahsi mütesilsil kefil ve müşterek mütesilsil borçlu gösterebilirler.

Şahsi kefalet tesbit edilecek şartlara uygun olarak noterden tasdikli mukavele ile tesis olunur.

Şahsi kefaleti ve gösterilen şahsı kabul edip etmemekte alacaklı tahsil dairesi muhtardır.

Âmme alacağını ödiyen kefile buna dair bir belge verilir:

Teminat hükmünde olan eşya

MADDE 12. — Bar, otel, han, pansiyon, çalgılı yerler, sinemalar, oyun ve dans yerleri, birahane, meyhane, genel evler içerisinde bulunan eşya ve malzeme 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 270, 271 nci maddeleri hükümleri mahfuz kalmak şartıyla bu müesseselerin işletilmesinden doğan âmme borçlarına karşı teminat hükmündedir.

Noterden tasdikli icar mukavelesinde gayrimenkul sahibinin demirbaşı olarak

kayıtlı eşya ve malzemesi ile otel, han ve pansiyonlardaki misafir ve kiracıların kendilerine ait eşyaları bu hükümden hariçtir.

Üçüncü şahısların Medeni Kanunun 688 ve Borçlar Kanununun 222 nci maddelerine müsteniden yapacakları istihkak iddiaları mahfuz kalmak şartıyla, bu yerlerdeki mallar üzerindeki istihkak iddiaları alacaklı âmme idaresinin bu teminat hakkını ihlâl etmez.

II

İhtiyati haciz

İhtiyati haciz

MADDE 13. — İhtiyati haciz aşağıdaki hallerden her hangi birinin mevcudiyeti takdirinde hiçbir müddetle mukayyet olmaksızın alacaklı âmme idaresinin mahallî en büyük memurunun kararıyle, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre, derhal tatbik olunur :

1. 9 ncu madde gereğince teminat istenmesini mucip haller mevcut ise;
2. Borçlunun belli ikametgâhı yoksa;
3. Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sarması ihtimalleri varsa;
4. Borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli müddette teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmişse;
5. Mal bildirimine çağrılan borçlu belli müddet içinde mal bildiriminde bulunmamış veya noksan bildirimde bulunmuşsa;
6. Hüküm sâdir olmuş bulunsun bulunmasın para cezasını müstelzim fiil dolayısıyla âmme dâvası açılmış ise;
7. İptali istenen muamele ve tasarrufun mevzuunu teşkil eden mallar, bu mallar elden çıkarılmışsa elden çıkarmanın diğer malları hakkında uygulanmak üzere, bu kanunun 27, 29, 30 ncu maddelerinin tatbikını icabettiren haller varsa.

İhtiyati hacizde borçlu tarafından gösterilecek teminat

MADDE 14. — İhtiyaten haczolunan mallar istenildiği zaman para veya ayın olarak verilmek ve bu hususu temin için malların kıymetleri depo edilmek yahut tahsil dairesinin bulunduğu mahalde ikametgâh sahibi bir şahıs müteselsil kefil gösterilmek şartıyla borçluya ve mal üçüncü şahıs yedinde haczolunmuşsa bir taahhüt senedi alınarak kendisine bırakılabilir.

İhtiyati hacze itiraz

MADDE 15. — Haklarında ihtiyati haciz tatbik olunanlar haczin tatbiki, yapıya yapılan hacizlerde haczin tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde ihtiyati haciz sebebine itiraz edebilirler.

İtirazın şekli ve incelenmesi hususunda Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur. Bu ihtilâflar itiraz komisyonlarınca diğer işlere takdimen incelenir ve kararına bağlanır. İtiraz komisyonlarının bu konuda verecekleri kararlar kesindir.

Ihtiyati haczin kaldırılması

MADDE 16. — Borçlu, 10 ncu maddenin 5 nci bendinde yazılı menkul mallar hariç olmak üzere, mezkûr maddeye göre teminat gösterdiği takdirde ihtiyati haciz, haczi koyan merci tarafından kaldırılır.

III

Ihtiyati tahakkuk

Ihtiyati tahakkuk

MADDE 17. — Aşağıdaki hallerden birinin bulunması takdirinde vergi dairesi müdürünün yazılı isteği üzerine defterdar mükellefin henüz tahakkuk etmemiş Gelir, Kurumlar, Esnaf, Veraset ve İntikal, İmalât Muamele, İstihlâk, Nakliyat vergilerinin, Damga Resminin ve bunların zam ve cezalarının derhal tahakkuk ettirilmesi hususunda yazılı emir verebilir.

Vergi dairesi müdürü bu emri derhal tatbik eder :

1. 13 ncü maddenin 1, 2, 3 ve 5 nci bentlerinde yazılı ihtiyati haciz sebeplerinden birisi mevcut ise ;
2. Mükellef hakkında 110 ncu madde gereğince takibata girişilmişse ;
3. Teşebbüsün muvazaalı olduğu ve hakikatte başkasına aidiyeti hakkında deliller elde edilmişse ;

Ihtiyati tahakkukun neticeleri

MADDE 18. — Hakkında 17 nci madde gereğince muamele yapılan mükellefin mezkûr maddede yazılı vergi, resim ve cezalarından matrahı belli olanlar, itirazlı olsun olmasın, hesap edilen miktar üzerinden derhal tahakkuk ettirilir.

Geçmiş yıllara ve cereyan etmekte olan yılın geçen aylarına ait matrahı henüz belli olmıyan ve 17 nci maddede sayılan vergi, resim ve cezaları geçici olarak ve haricî karinelere göre takdir yolu ile tesbit ettirilen matrahlar üzerinden hesaplanır. Bu suretle hesap olunan vergi, resim ve bunların zam ve cezaları derhal tahakkuk ettirilir.

Bu esasa göre tahakkuk eden vergi ve resimler ve bunların zam ve cezaları kanunlarına göre ödeme zamları gelmeden tahsil olunmaz. Ancak bunlar için derhal ihtiyati haciz tatbik olunur. 17 nci maddenin 3 ncü bendine giren hallerde ihtiyati haciz muvazaalı teşebbüsten vergi ve resim bakımından faydalananların malları hakkında tatbik olunur.

Bu maddedeki geçici takdirler, takdir komisyonları tarafından, talep tarihinden itibaren âzami bir hafta içinde yapılır.

Ihtiyati tahakkukun düzeltilmesi

MADDE 19. — Alacağın hususi kanununa göre tahakkukundan sonra, ihtiyati tahakkukla hususi kanununa müstenit tahakkuk arasındaki fark, hususi kanununa müstenit tahakkuka göre düzeltilir.

Bu düzeltmenin yapılabilmesi için beyannameye müstenit tarhiyatta verilen beyannamenin tetkik edilerek kabul edilmiş olması, itirazlı tarhiyatta kesinleşmenin vukuu, Devlet Şûrasına müracaat edilmiş olan hallerde Devlet Şûrasından nihai bir kararın çıkmış olması lâzımdır.

Ihtiyati tahakkuk mevzuu olan devre beyannamesinin, verildiği tarihten iti-

baren en geç iki ay içinde tetkiki mecburidir. Bu müddet içinde tetkik yapılmadığı takdirde, bu sebeple düzeltme geciktirilmaz.

İhtiyati tahakkuka itiraz

MADDE 20. — Haklarında ihtiyati tahakkuk üzerine ihtiyati haciz tatbik olunanlar ihtiyati tahakkuk sebeplerine ve miktarına 15 nci madde gereğince itirazda bulunabilirler.

IV

Diğer koruma hükümleri

Âmme alacaklarında rüçhan hakkı

MADDE 21. — Üçüncü şahıslar tarafından haczedilen mallar paraya çevrilmeden evvel o mal üzerine âmme alacağı için de haciz konulursa bu alacak da hacze iştirak eder ve aralarında satış bedeli garameten taksim olunur.

Rehinli alacaklıların hakları mahfuzdur. Ancak, Gümrük Resmi, Bina ve Arazi Vergisi gibi eşya ve gayrimenkulün ayınından doğan âmme alacakları o eşya ve gayrimenkul bedelinden tahsilinde rehinli alacaklardan evvel gelir.

Borçlunun iflâsı mirasın reddi ve terekenin resmi tasfiyeye tâbi tutulması hallerinde âmme alacakları hakkında İera ve İflâs Kanununun 206 nci maddesindeki sıraya göre muamele yapılır.

Âmme alacaklarını kesip ödemek mecburiyetinde olanlar

MADDE 22. — Âmme alacağını borçlusundan kesip tahsil dairesine ödemek mecburiyetinde olan hakiki ve hükmi şahıslar, bu vazifelerini kanunlarında veya bu kanunda belli edilen zamanlarda yerine getirmedikleri takdirde, ödenmeyen alacak bu hakiki ve hükmi şahıslardan bu kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Tahsil edilen âmme alacaklarından yapılacak reddiyat sebebiyle mahsuplar

MADDE 23. — Tahsil edilip de kanuni sebeplerle reddi icabeden âmme alacakları, istihkak sahiplerinin reddiyatı yapacak olan âmme idaresine olan muaccel borçlarına mahsup edilmek suretiyle reddolunur.

Umumi Bütçeden reddedilen paralar arasında hususi idarelerle belediyelere ait olan kısımları ret ve mahsup olduğu senede bu idareler nam ve hesabına ayrılacak hisselerden Hazinece tevkif ve mahsup olunur.

İptal dâvası açılması

MADDE 24. — Âmme borçlusunun bu kanunun 27, 28, 29, 30 ncu maddelerinde yazılı tasarruf ve muamelelerinin iptali için umumi mahkemelerde dâva açılır ve bu dâvalara diğer işlere takdimen umumi hükümlere göre bakılır.

İptal talebine muhatap

MADDE 25. — İptal borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimselerle, bunların mirasçılarında ve suiniyet sahibi diğer üçüncü şahıslara karşı istenir.

(Hükümet teklifinin 54 ncu maddesi).

Hükümsüz sayılmada zaman aşımı

MADDE 26. — 27, 28, 29, 30 ncu maddelerde sözü geçen tasarrufların vukuu tarihinden beş yıl geçtikten sonra mezkûr maddelere istinaden dâva açılmaz.

İvazsız tasarrufların hükümsüzlüğü

MADDE 27. — Âmme alacağını ödememiş borçlulardan, müddetinde veya hapsen tazyikına rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren veyahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme müddetinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde veya ödeme müddetinin başlamasından sonra yaptıkları bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar hükümsüzdür.

Bağışlama sayılan tasarruflar

MADDE 28. — Yirmi yedinci maddenin tatbiki bakımından aşağıdaki tasarruflar bağışlama hükmündedir :

1. Üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan hısımlariyle, eşler ve ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhri hısımlar arasında yapılan ivazlı tasarruflar;
2. Kendi verdiği malın, aktin yapıldığı sıradaki değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler;
3. Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler.

Hükümsüz sayılan diğer tasarruflar

MADDE 29. — Âmme alacağını ödemiye borçlulardan müddetinde veya hapsen tazyikına rağmen mal beyanında bulunmayanlarla, malı bulunmadığını bildiren veyahut beyan ettiği malların borcuna kifayetsizliği anlaşılanların ödeme müddetinin başladığı tarihten geriye doğru iki yıl içinde veya ödeme müddetinin başlamasından sonra yaptıkları tasarruflardan aşağıda belirtilenler hükümsüzdür :

1. Borçlunun teminat göstermeyi evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler;
2. Borcu karşılık para veya mûtat ödeme vasıtalarından gayri bir suretle yapılan ödemeler;
3. Vâdesi gelmemiş bir borç için yapılan ödemeler.

Âmme alacağının tahsiline imkân bırakmamak maksadiyle yapılan tasarruflar

MADDE 30. — Borçlunun malı bulunmadığı veya borca yetmediği takdirde âmme alacağının bir kısmının veya tamamının tahsiline imkân bırakmamak maksadiyle borçlu tarafından yapılan bir taraflı muamelelerle borçlunun maksadını bilen veya bilmesi lâzımgelen kimselerle yapılan bütün muameleler tarihleri ne olursa olsun hükümsüzdür.

Üçüncü şahısların hakları ve mecburiyetleri

MADDE 31. — 27, 28, 29, 30 ncu maddelerde sözü edilen tasarruf ve muamelelerden faydalananlar elde ettiklerini, elden çıkarmışlarsa takdir edilecek bedelini vermeye bu kanun hükümleri dairesinde mecburdurlar. Bunlar karşılık olarak verdikleri şeyden dolayı alacaklı âmme idaresinden bir talepte bulunamazlar.

Tasfiye halinde vazifeliler

MADDE 32. — Hükmi şahısların tasfiyesinde bunların borçlu buldukları âmme alacaklarını ödeme ve bu kanun hükümlerinin tatbikiyle ilgili vecibeleri tasfiye memurlarına, hükmi şahsiyeti olmıyan ortaklıklarla yabancı kurumların Türkiye'deki şube, ajans ve mümesilliklerinin tasfiyesinde bunların vecibeleri tasfiyeyi yürütenlere geçer.

Tasfiye halinde mesuliyet

MADDE 33. — Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, tasfiyenin başladığını üç gün içinde ilgili tahsil dairelerine bildirmek mecburiyetindedirler.

Tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler, âmme idarelerinin her türlü alacaklarını ödemedemeden veya ödemek üzere ayırmadan önce tasfiye sonucunda elde edileni dağıtamazlar veya bunlar üzerinde her hangi bir şekilde tasarrufta bulunamazlar. Aksi halde tahakkuk etmiş ve edecek âmme alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsan ve müteselsilen mesul olurlar. Bu mesuliyet yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçemez.

Bunların ödedikleri borçlar için âmme alacağı ödenmeden kendilerine dağıtım yapılmış olanlara rücu hakları mahfuzdur.

Ortaklığın feshini isteme

MADDE 34. — Borçluya ait mal bulunmadığı veya âmme alacağını karşılamaya yetmediği yahut borçlu veya ortaklık tarafından bu kanuna göre teminat gösterilmediği takdirde, borçlunun sermayesi eshama münkasem olmıyan ortaklıklardaki hisselerinden âmme alacağının tahsili için genel hükümler dairesinde ortaklığın feshi istenebilir.

Sermayesi eshama münkasem komandit şirketlerin komandite şeriklerinin borçları için bu madde hükmü mezkûr şirketler hakkında da tatbik olunur.

Limitet ortaklıkların âmme borçları

MADDE 35. — Limitet ortaklıkların ödenmiyen ve tahsil imkânı bulunmıyan âmme borçlarından dolayı ortaklar vaz'ettikleri veya vaz'ını taahhüt eyledikleri sermaye miktarında doğrudan doğruya mesul ve bu kanun hükümleri gereğince takibata tâbi tutulurlar.

Birleşme, devir ve şekil değiştirme halleri

MADDE 36. — Bu kanunun tatbiki bakımından :

a) İki veya daha ziyade hükmi şahsın birleşmesi halinde yeni kurulan hükmi şahıs;

b) Devir halinde devir alan hükmi şahıs,

c) Şekil değiştirme halinde yeni hükmi şahıs;

Birleşen, devir alınan veya eski şekildeki hükmi şahıs veya şahısların yerine geçer.

Üçüncü Bölüm

Ödeme

MADDE 37. — Âmme alacakları hususi kanunlarında belli edilen zamanlarda ödenir.

Hususi kanunlarında ödeme zamanı tesbit edilmemiş âmme alacakları Maliye Vekâletince belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu ödeme müddetinin son günü âmme alacağının vâdesi günüdür. Âmme borçlusu isterse borcunu belli zamanlardan önce ödiyebilir

Taksitlerin zamanında ödenmemesi

MADDE 38. — Taksitle ödenmesi gereken âmme alacağının taksitleri vâdesinde ödenmezse alacağın tamamı muaccel olur.

Haczedilen malların paraya çevrilmesinden önce, paraya çevirme tarihine kadar yapılan takip giderleri, gecikme zamları ve varsa cezaları alacağın tamamını muaccel kılan taksitle beraber rıza ile ödendiği takdirde diğer taksitler asıl ödeme sürelerinde tahsil olunur.

Ödeme yeri

MADDE 39. — Hususi kanunlarında ödeme yeri gösterilmemiş âmme alacakları, borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer tahsil dairesine ödenir.

Hususi kanunlarında ödeme yeri gösterilmiş olsun olmasın borçlunun alacaklı tahsil dairelerindeki hesabı bildirilmek şartıyla bu yerin belediye sınırları dışındaki tahsil dairelerine de ödeme yapılabilir. Bu fıkra gereğince yapılacak ödemeler tahsildarlara yapılamaz.

Ödeme şekli, makbuz

MADDE 40. — Ödeme, alacaklı tahsil dairesinin salâhiyetli ve mesul memurları tarafından verilecek makbuz karşılığı yapılır.

Makbuz karşılığı yapılmıyan ödemelerle salâhiyetli ve mesul memurlardan başkalarına yapılan ödemeler âmme alacağına mahsup edilemez.

Âmme alacaklarının tahsilinde kullanılan makbuzların şeklini ilgili âmme idareleri tâyin eder.

Borçlular makbuzlarını âmme alacağının tahsil zama aşımı müddeti sonuna kadar saklamaya ve salâhiyetli memurlarca istendiğinde göstermeye mecburdurlar.

Makbuzun borçluya posta ile gönderilmesi gerektiği hallerde posta masrafı Hazineye aittir.

Hususi kanunlarındaki makbuz verilmesinden başka şekillerde yapılan tahsilâta ait hükümler mahfuzdur.

Hususi ödeme şekilleri

MADDE 41. — Maliye Vekâletinin tâyin edeceği yerlerde, nevileri mezkûr Vekâletçe tesbit edilecek âmme alacakları, bu Vekâletçe isimleri belirtilecek bankalar delâletiyle veya postaneler vasıta kırımak suretiyle ödenebilir.

Maliye Vekâleti bu madde gereğince ödeme yapılmasını ihtiyar ettiği takdirde, ödemenin :

1. Çizgili çek kullanılmak suretiyle;

2. Mükellef hesabından aynı bankadaki ilgili vergi dairesi veya Merkez Bankası hesabına münakale suretiyle;
 3. Vergi dairelerinin veya Merkez Bankasının hesabı bulunan bankalara bu daireler hesabına ödeme suretiyle;
 4. Postaneler vasıta kılınmak suretiyle;
- yapılmasını düzenlemeye salâhiyetlidir.

Çekle veya münakale emri ile ödemeye ait hususi hükümler

MADDE 42. — Çizgili çekle yapılan ödemeler Ticaret Kanunu hükümlerine tâbidir, ancak :

1. Âmme alacağının ödenmesi için düzenlenen çek ilgili vergi dairesi adına, emre muharrer olmadığı kaydı ile ve bir banka üzerine çekilir. Alacağın teşhisine yardım ve Ticaret Kanununa aykırı olmamak üzere çek üzerine dercedilecek malûmatı tesbit etmeye Maliye Vekâleti salâhiyetlidir;
 2. Çek veya münakale emrinin her hangi bir sebeple tediye edilmemesi halinde âmme alacaklısının borçluya karşı rucu hakkı mahfuzdur.
- 2 numaralı fıkra gereğince muamele yapıldığı takdirde çek veya münakale emrinin kabul edilmemesi keyfiyeti tevsik ve bu durum münakale istiyene, keşideciye veya bunların temsilcilerine tebliğ edilerek kabul edilmeyen çek iade olunur.

Çeklerde tanzim tarihi

MADDE 43. — Çekler tahsil dairesine veya postaya verildiği tarihle veya en çok bir gün evvelki tarihle tanzim edilmiş olmalıdır. Daha eski tarihli çekler kabul edilmez.

(Hükümet teklifinin 77 nci maddesi.)

Hususi ödeme şekillerinde ödeme tarihi

MADDE 44. — 41 nci maddeye göre yapılan ödemelerde çekin tahsil dairesine veya postaya verildiği, paranın bankaya veya postaneye yatırıldığı, münakale emrinin bankaya veya postaya verildiği gün ödeme yapılmış sayılır.

42 nci maddenin 2 numaralı fıkrası hükmü mahfuzdur.

Vergi cüzdanları

MADDE 45. — Vergi, resim gibi belli bir âmme alacağı ile devamlı surette mükellef tutulanlar adına tahakkuk ettirilen âmme alacakları ile bunlardan yapılan tahsilâtı göstermek üzere vergi cüzdanları düzenlenebilir.

Vergi cüzdanlarının fiyatı, şekli ve ihtiva edeceği asgari bilgiler Maliye Vekâletince tesbit olunur. Diğer âmme idareleri alacaklarının mahiyetine uygun olarak bu cüzdanların şeklinde ve kullanış tarzında değişiklik yapabilirler.

İstiyen borçlulara bedeli karşılığında vergi cüzdanı verilir.

Vergi cüzdanlarındaki her türlü bilgiler ve tahsile dair yapılan kayıtlar tahsil daireleri tarafından yazılır, imzalanır ve mühürlenir.

Borçlular istedikleri takdirde bankalar, borçluların yaptıkları ödemeleri göstermek üzere kendilerine vergi cüzdanı verirler, bu cüzdanlardaki ödemeye ait kayıtlar bankalar tarafından yazılır.

Gerek tahsil daireleri, gerek bankalar tarafından verilen vergi cüzdanlarına yapılan bu kayıtlar Damga Resminden muaftır.

Ödemenin ispatı

MADDE 46. — Âmme alacağıının ödendiği, salâhiyetli ve mesul memurlar tarafından verilen makbuzlarla, tahsil daireleri veya bankalar tarafından vergi cüzdanlarına yazılarak imzalanıp mühürlenene tahsile ait kayıtlarla ispat olunabilir.

42 nci maddenin 2 numaralı fıkrası hükmü mahfuzdur.

Ödemenin mahsup edileceği alacaklar

MADDE 47. — Âmme alacağına karşılık cebren tahsil olunan paralar önce parayı tahsil eden dairenin takip mevzuu olan alacağıının aslına, sonra ceza, zam, faiz ve takip giderleri gibi fer'ilerine, âmme alacağı kısmen teminatlı ise önce teminatı bulunmayan kısımlara, artarsa borçlunun aynı âmme idaresinin takibe iştirak etmiş olan diğer alacaklı tahsil dairelerine olan borçlarına aynı sıra gereğince mahsup edilir.

Âmme alacağına karşı rızaen yapılan ödemeler aşağıdaki sıraya göre :

- a) Daha evvel zaman aşımına uğrıyacak olana;
- b) Borçlar aynı tarihte zaman aşımına uğrıyacaksa her borca borçla mütenasip bir miktar;
- c) Teminatsız veya az teminatlı olana mahsup edilir.

Dördüncü Bölüm

Tecil, tehir, gecikme zammı

Tecil

MADDE 48. — Âmme borcunun vâdesinde ödenmesi veya haczin uygulanması ve yahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi âmme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı âmme idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca âmme alacağı iki yılı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir.

Tecil salâhiyetini kullanacak ve bu salâhiyeti devredecek olanlar, Devlete ait âmme alacaklarında ilgili vekiller, vilâyet hususi idarelerine ait âmme alacaklarında valiler, belediyelere ait âmme alacaklarında belediye başkanlarıdır.

Teminat, asli ve fer'î âmme alacaklarını karşılayacak miktarda olur. Haciz yapılmışsa mahcuz mal değeri tutarınca teminat yerine geçer.

Tecilde taksit zamanları ve diğer şartlar tecile salâhiyetli makamlarca tesbit olunur.

Tecil şartlarına riayet edilmemesi, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi hallerinde âmme alacağı muaccel olur.

İcranın kaza mercilerince tehiri

MADDE 49. — İdarece tecil edilmiş bir âmme alacağı hakkında kaza mercilerince icranın tehiri kararı verilmişse : Kaza mercilerinin tehir müddeti tecil müddetinden az olduğu takdirde; tecil olunan alacak icranın tehiri müddetinin sonundan tecil müddeti sonuna kadar olan müddet içinde ve kaza mercilerinin tehiri dolayısıyla zamanında ödenmemiş borç miktarıyla birlikte yeniden taksite bağlanarak

alınır. Kaza mercilerinin tehir müddeti tecil müddetinden çok ise; evvelce yapılan tecil hükümsüzdür.

Takibatın kaza mercilerince tehiri iki senelik tecil müddetini aştığı takdirde tecil müddeti uzatılmaz.

Ölüm halinde takibin geri bırakılması

MADDE 50. — Karısı yahut kocası, kan ve sıhriyet itibariyle usul veya furuundan birisi ölen borçlu hakkındaki takip ölüm günü ile beraber üç gün için geri bırakılır.

Borçlunun ölümü halinde terekenin borçlarından dolayı ölüm günü ile beraber üç gün için takip geri bırakılır. Üç günün bitiminde terekenin borçları için takibata devam olunur.

Mirasçılar, mirası kabul veya ret etmemişlerse bu hususta Medeni Kanundaki muayyen müddetler geçinceye kadar takip geri bırakılır.

Gecikme zammı, nispet ve hesabı

MADDE 51. — Âmme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmiyen kısmına vâde gününü takip eden günden itibaren bir aylık müddet için % 10, mütaakıp her ay için % 2 gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirleri tam olarak hesap edilir.

Gecikme zammı bir liradan az olamaz, 50 kuruş ve daha aşağı zam kesirleri hesaba katılmaz, 50 kuruşu aşan zam kesirleri liraya çıkarılır.

Ceza mahiyetindeki âmme alacaklarına ayrıca gecikme zammı tatbik olunmaz. Gecikme zammı, bu zammın tatbik olunduğu âmme alacağının bir mislini geçemez.

Gecikme zammında tatbik müddeti ve diğer hükümler

MADDE 52. — Gecikme zammının tatbik müddeti âmme alacağının tecilinde tecilin yapıldığı, cebren tahsilde haczin tatbik edildiği, iflâs halinde iflâsın açıldığı, aciz halinde bu durumun sabit olduğu güne kadar olan müddettir.

Haciz tatbiki halinde, gecikme zammının tatbik müddeti hacizle karşılanan borç miktarı için sona erer.

Gecikme zammının önceden borçluya bildirilmesi gerekmez.

Aşın ödenmiş olması gecikme zammının takip ve tahsiline mâni değildir.

Köylerde gecikme zammı

MADDE 53. — Gelir, Kurumlar vergileriyle bu vergilere tâbi şahıslar ve müesseselerin muamele ve istihlâk vergileri hariç olmak üzere belediye hudutları dışındaki köylerde tahsildarlar tarafından tahsil olunan âmme alacakları ödeme müddeti içinde ödenmediği takdirde bunlar için yalnız % 10 gecikme zammı tatbik olunur.

Ödeme müddeti geçmiş olmasına rağmen tahsildarların gidemediği köylerdeki borçlulara bu zam, tahsildarın ilk uğradığı zaman içinde borçlarını ödemedikleri takdirde tatbik olunur.

İKİNCİ KISIM

Âmme alacağının cebren tahsili

Birinci Bölüm

Cebren tahsil ve takip esasları

Cebren tahsil ve şekilleri

MADDE 54 — Ödeme müddeti içinde ödenmiyen âmme alacağı tahsil daire-since cebren tahsil olunur. Cebren tahsil aşağıdaki şekillerden her hangi birinin tatbiki suretiyle yapılır:

1. Âmme borçlusu tahsil dairesine teminat göstermişse, teminatın paraya çevrilmesi yahut kefilin takibi;
2. Âmme borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi;
3. Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflâsının istenmesi.

Ödeme emri

MADDE 55. — Âmme alacağını vâdesinde ödemiyenlere, 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir «Ödeme emri» ile tebliğ olunur.

Ödeme emrinde borcun asıl ve ferilerinin mahiyet ve miktarları, nereye ödeneceği, müddetinde ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde borcun cebren tahsil ve borçlunun mal bildiriminde bulununcaya kadar üç ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunacağı, gerçeğe aykırı bildirimde bulunduğu takdirde hapis ile cezalandırılacağı kayıtlı bulunur. Ayrıca, borçlunun 114 ncü maddedeki vazifeleri ve bu vazifeleri yerine getirmedeği takdirde hakkında tatbik edilecek olan ceza bu ödeme emrinde kendisine bildirilir.

Belediye hududu dışındaki köylerde bulunan borçlulara ödeme emirleri muhtarlıkça tebliğ olunur. Ödeme emirlerinin muhtarlığa tevdi tarihinden itibaren 15 gün içinde tebligat yapılmadığı takdirde ödeme emirleri tebliğ edilmemiş olan borçluların isimleri ödeme emri hüküm ve mahiyetindeki bir «Ödeme cetveline» alınarak borçlular borçlarını ödemeye ve mal bildiriminde bulunmaya çağırılırlar. Ödeme cetveli köy ihtiyar kurulu kapısına bir örneği de köyde herkesin görebileceği umumi bir mahalle 10 gün müddetle asılmak suretiyle tebliğ olunur ve cetvelin asıldığı köy muhtarlığınca münadi vasıtasıyla ilân olunur. Cetvel asılırken ve indirilirken keyfiyet muhtarlıkça zabıt varakasıyle tesbit edilir. Cebren tahsil ve takip ödeme emrinin tebliği veya ödeme cetvelinin indirilmesi tarihinde başlamış olur.

Borcunu vâdesinde ödemiyenlere ait malları elinde bulunduran üçüncü şahıslardan bu malları 7 gün içinde bildirmeleri istenir.

Teminatlı alacaklarda takip

MADDE 56. — Karşılığında teminat gösterilmiş bulunan âmme alacağı vâdesinde ödenmediği takdirde, borcun 7 gün içinde ödenmesi, aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer şekillerle cebren tahsile devam olunacağı borçluya bil-

dirilir. 7 gün içinde borç ödenmediği takdirde teminat bu kanun hükümlerine göre paraya çevrilerek âmme alacağı tahsil edilir.

Kefil ve yabancı şahıs veya kurumlar mümessillerini takip

MADDE 57. — Kefil ve yabancı şahıs veya kurumların mümessilleri bu kanun hükümlerine göre ve aynen asıl borçluların tâbi tutuldukları usullerle takip olunur.

Ödeme emrine itiraz

MADDE 58. — Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zaman aşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.

Borcun bir kısmına itiraz eden borçlunun o kısmın cihet ve miktarını açıkça göstermesi lâzımdır, aksi halde itiraz edilmemiş sayılır.

İtirazda bulunan borçlu bu kanuna göre teminat gösterdiği takdirde takip muamelesi itirazlı borç miktarı için ve itiraz komisyonunca bu hususta karar verilmeye kadar durdurulur.

İtiraz komisyonu bu itirazları en geç 7 gün içinde karara bağlamak mecburiyetindedir.

İtirazında tamamen veya kısmen haksız çıkan borçludan, hakkındaki itirazın reddolunduğu miktardaki âmme alacağı % 10 zamlı tahsil edilir.

İtiraz komisyonlarının bu konudaki kararları kesindir.

Borcun tamamına bu madde gereğince vâkı itirazların tamamen veya kısmen reddi halinde, borçlu ret kararının kendisine tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde mal bildiriminde bulunmak mecburiyetindedir.

Borcun bir kısmına karşı bu madde gereğince vâkı itirazlar mal bildiriminde bulunma müddetini uzatamaz.

Mal bildirimini

MADDE 59. — Mal bildirimini, borçlunun gerek kendisinde, gerekse üçüncü şahıslar elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarın, nev'ini, mahiyetini, vasfını, değerini ve her türlü gelirlerini veya haczi kabil mal veya geliri bulunmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödiyebileceğini yazı ile veya sözle tahsil dairesine bildirmesidir.

Köylerde mal bildirimini, Gelir, Kurumlar vergileriyle bu vergilere tâbi şahıs ve müesseselere ait Muamele ve İstihlâk vergileri dışında kalan âmme borçları için köy muhtarlığına da yapılabilir.

Sözle bildirim halinde keyfiyet bir zabıtla tesbit edilir. Her iki halde bildirim yapıldığına dair âmme borçlusuna pulsuz makbuz verilir.

Mal bildiriminde bulunmayanlar

MADDE 60. — Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde, mal bildiriminde bulununcaya kadar, bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur.

Hapisle tazyik kararı, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini

mütaakıp tahsil dairesince verilir ve en büyük mülkiye memurunun veya tevkil edeceği zatın tasdikiyle tekemmül eder.

Tekemmül eden bu kararlar Cumhuriyet Savcılığınca derhal infaz olunur.

Mal edinme ve mal artmaları

MADDE 61. — Mal bildiriminde, malı olmadığını gösteren veyahut borca yetecek kadar mal göstermemiş olan borçlu, sonradan edindiği malları ve gelirindeki artmaları, edinme ve artma tarihinden başlayarak 15 gün içinde tahsil dairesine bildirmeye mecburdur.

(Hükümet teklifinin 110 ncu maddesi).

Haciz

MADDE 62. — Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tesbit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından âmme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak Haczolunan gayrimenkul artırmaya çıkarılmadan, borçlu, borcun itfasına yetecek menkul mal veya vâdesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere gösterilen menkul veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idare ve işletmesine ve hasılât ve menfaatlerine tahsil dairesi müdahale etmez.

Tahsil dairesi alacaklı âmme idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.

Diğer hakların paraya çevrilmesi

MADDE 63. — Tahsil idaresi, borçlunun haklarını tasfiye bakımından onun haiz olduğu bütün salâhiyetleri kullanarak bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi malların paraya çevrilebilir hale gelmesini genel hükümler dairesinde sağlar. Bu suretle paraya çevrilebilir hale gelen mallar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Haciz varakası

MADDE 64. — Haciz muameleleri, tahsil dairelerince düzenlenen ve alacaklı âmme idaresinin mahallî en büyük memurluğunca tasdik edilen haciz varakalarına dayanılarak yapılır.

Bu varakaların şekli ve ihtiva edeceği bilgiler Maliye Vekâletince belirtilir.

Köylerde haciz

MADDE 65. — Köylerde ve Köy Kanunu tatbik edilen bucaklarda menkul mal haczi haciz varakası üzerine köy ihtiyar kurullarınca yapılır.

Bu yerlerde lüzum görülen hallerde Gelir, Kurumlar vergileri ile bu vergilere tâbi şahıs ve müesseselere ait Muamele ve istihlâk vergileri için muhtarın ve-

ya ihtiyar kurulu üyelerinden birinin huzuriyle tahsil dairesine menkul mal haczi yaptırmaya o mahallin en büyük malmemuru salâhiyetlidir.

Borçlu elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları

MADDE 66. — Borçlu, elinde bulunan bir malı üçüncü şahsın mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde, haczi yapan memur bunu haciz tutanağına geçirir. Keyfiyet, iddia borçlu tarafından yapılmışsa üçüncü şahsa, üçüncü şahıs tarafından yapılmışsa borçluya bildirilir.

Tahsil dairesi, haciz tutanağını aldığı tarihten itibaren 7 gün içinde iddiayı reddetmediği takdirde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Üçüncü şahıs, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmediği takdirde istihkak iddiası dinlenmez.

İstihkak iddiası tahsil dairesince kabul edilmez veya borçlu tarafından istihkak iddiasına itiraz edilirse, 7 gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumu tahsil dairesince üçüncü şahsa bildirilir. Müddetinde dâva açılmadığı takdirde istihkak iddiasından vazgeçilmiş sayılır.

(Hükümet teklifinin 115 nci maddesi.)

Üçüncü şahıs elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları

MADDE 67. — Haczedilen mal borçlunun elinde olmayıp da, o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs elinde ise keyfiyet, haczi yapan memur tarafından haciz tutanağına geçirilir. Malın borçluya ait olduğu iddiasında bulunan tahsil dairesi keyfiyeti alacaklı âmme idaresine bildirir. Alacaklı âmme idaresi bildirme tarihinden itibaren 15 gün içinde dâva açmadığı takdirde istihkak iddiası kabul edilmiş sayılır.

Borçlu ile birlikte ikamet etmekte olan şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulduğu takdirde mal borçlunun elinde sayılır.

İstihkak iddiaları ile ilgili diğer hükümler

MADDE 68. — İstihkak dâvalarına bakmaya haczi yapan tahsil dairelerinin bulunduğu mahal mahkemesi salâhiyetlidir. İstihkak dâvaları diğer işlere takdimen görülür.

Dâvacı takibin tehirini istediği takdirde kendisinde mevcut delillerin maliyetine göre ve muhtemel zarara karşı kâfi teminat alınmak suretiyle takibin tehirine mahkemece karar verilebilir.

İstihkak dâvası üzerine takibin tehirine karar verilir ve neticede dâva reddolunursa, dâva mevzuunu teşkil eden mahcuz malın değerinin % 10 u tutarında tazminat hükmolunur.

Âmme idareleri arasında hacze iştirak

MADDE 69. — Her âmme idaresi, diğer bir âmme idaresi tarafından yapılan hacizlere, âmme alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla, haczedilen mallardan her hangi biri paraya çevrilinceye kadar iştirak edebilir.

Hacze iştirak halinde, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunur. Artan hacze iştirak tarihi sırası ile, alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze iştirak eden dairelere ödenir.

Haczedilemeyecek mallar

MADDE 70. — Aşağıda gösterilen mallar haczedilemez :

1. Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar;
2. Borçlunun şahsi ve mesleki için gerekli elbise ve eşyası ile, borçlu ve ailesine gerekli olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası;
3. Vaz'geçilmesi kabil olmıyan mutfak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası;
4. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve taşıtları ve diğer teferruat ve tarım aletleri; çiftçi değilse sanat ve mesleği için gerekli olan alet ve edevatı ve kitapları; arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük taşıt sahiplerinin ancak geçimlerini sağlıyan taşıt vasıtaları;
5. Borçlu veya ailesinin geçimleri için gerekli ise, borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği ve yahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları;
6. Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ile;
 - a) Borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu;
 - b) Borçlu bağ, bahçe veya meyva ve sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan bağ, bahçe ve bu işler için gerekli bulunan alât ve edevatı, malzemesi ve fide ve tohumluğu;
 - c) Geçimi hayvan yetiştirmeye munhasır olan borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları;
7. Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde mâlûl olanlara bağlanan emekli aylıkları ile, bu kabîl kimselerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dahş ikramiyeleri;
8. Bir yardım sandığı veya derneği tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan aylıklar;
9. Vücut ve sağlık üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak zarar görenin kendisi veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paralar;
10. Askerlik mâlûllerine, şehit yetimlerine verilen harb mâlûllüğü zammı ile, 1485 sayılı Kanun gereğince verilen tekel beyiyeleri;
11. Borçlunun haline münasip evi «ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir»;
12. Harcırah Kararnamesine göre ödenen seyahat, ikamet yevmiyeleri ile, zaruri masraf karşılığı olarak ödenen paralar.

Kısmen haczedilebilen gelirler

MADDE 71. — Aylıklar, ödenekler ve her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilâma bağlı olmıyan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler, borçlu ve ailesinin geçimleri için tahsil cairesince lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.

100 lirayı aşmıyan aylık gelirlerin % 10 undan fazlası haczolunamaz.

(Hükümetin teklifinin 120 nci maddesi).

Yetişmemiş mahsullerin haczi

MADDE 72. — Yetişmemiş her nevi toprak ve ağağ mahsulleri, yetişmeleri zamanından geriye doğru iki ay içinde haczolunabilir. Bu suretle haczedilmiş olan mahsullerin boręlu tarafından başkasına devri, haczi yapan tahsil dairesine karşı hüksümsüz olup takibatın devamına engel olmaz.

Bu hüküm alacağı gayrimenkul rehni ile sağlanmış olan alacaklının, mütem-mim cüz'ü olarak gayrimenkulün yetişmemiş mahsulleri üzerinde haiz olduğu hakkı kaldırmaz. şu kadar ki, alacaklı rehnin paraya çevrilmesi için mahsullerin yetiş-mesinden önce takip isteğinde bulunmuş olmalıdır.

Haczin neticeleri

MADDE 73. — Boręlu, alacaklı âmme idaresinin muvafakatini almaksızın hacizli mallarda tasarrufta bulunamaz. Haczi köyan tahsil dairesi buna aykırı hareketin cezayı mucip olduğunu boręluya ihtar eder.

Haczedilmiş olan mal üzerinde üçüncü şahsın zilyedlik hükümlerine istinaden hüsnüniyetle elde ettiği haklar mahfuzdur.

Hüsnüniyet kaidelerine aykırı olarak hacizli mal üzerinde üçüncü şahsın elde ettiği hakların, alacaklının haczi ile o mala taallük eden haklarını ihlâl ettiği nispette butlanına mahkemece hükmlenir.

Paraya çevirme

MADDE 74. — Haczedilen her türlü mallar satılarak paraya çevrilir.

Satıştan elde edilen bedelden, takip, masrafları ve takip edilen âmme alacağı düşüldükten sonra geriye kalan kısım boręlunun ödeme zamanı gelmiş veya muaceliyet kesbetmiş boręlarına mahsup edilir ve artanı, hacze iştirak etmiş başka daire yoksa boręluya verilir. hacze iştirak etmiş başka daire varsa, artan kısımdan evvelâ bu dairelerin alacakları ayrıldıktan sonra, bakiyesi boręluya verilir.

Satıştan elde edilecek bedelin âmme alacağından önce ödenmesi gereken boręlarla, takip giderlerini geçmiyeceği kesin olarak biliniyorsa, hacizli malın satışını tahsil dairesi tehir edebilir. şu kadar ki, alacağı âmme idaresi alacağından önce gelenlerin takip hakları mahfuzdur.

Aciz hali

MADDE 75. — Yapılan takip sonunda, boręlunun haczi caiz malı olmadığı veya bulunan malların satış bedeli borçunu karşılamadığı takdirde boręlu aciz halinde sayılır.

Yapılan takip safhalarıyla bakiye borę miktarı bir aciz fişinde gösterilerek aciz hali tesbit olunur.

Aczin neticeleri

MADDE 76. — Aciz halindeki boręlu hakkında teminat ve faiz aranmadan 48 nci madde hükmü tatbik olunabilir.

Alacaklı tahsil dairesi aciz halindeki boręlunun malı durumunu zaman aşımı süresi içinde devamlı olarak takip eder.

İkinci Bölüm

Menkul malların haczi ve satışı

Menkul malların haczi

MADDE 77. — Her türlü menkul mallar cins ve neveleri, vasıfları, alâmetleri, sayı ve miktarları ve tahmin edilen değerleri haciz zaptında tesbit edilmek suretiyle haczolunur.

Haciz sırasında bulunacaklar ve haciz zaptı

MADDE 78. — Haciz sırasında borçlu veya zilyed veya bunların; vekilleri, işçi, müstahdem veya aileleri efradından birisi kendilerini temsilen bulunur. Bunlar haciz yerinde bulunmaz veya o sırada bulundurulmaları sağlanamazsa gıyapta haciz yapılır. Gıyapta yapılan hacizlerde zabıta memuru veya muhtar veya ihtiyar kurulu üyelerinden biri veya borçlunun veya zilyedin komşularından iki kişi hazır bulundurulur.

Tanzim edilen haciz zaptında, hacze esas olan haciz varakasının tarih ve numarası, haczin yapıldığı yer, gün ve saat, haczedilen malların neler olduğu, tahmin edilen değerleri, haciz sırasında bulunan kimseler, varsa üçüncü şahısların iddiaları ve sair lüzumlu hususlar belirtilir, hazır bulunanlarca imzalanarak haciz işi tamamlanır.

Gıyapta yapılan hacizlerde zaptın bir örneği borçlu veya zilyede derhal tebliğ olunur.

Güneş battıktan doğuncaya kadar ve tatil günlerinde haciz yapılamaz. Tatil günlerinde veya geceleri çalışılan yerlerde yapılacak hasılat haczi ile borçlunun mal kaçırığının anlaşıldığı haller bu hükümden müstesnadır.

Üçüncü şahıslardaki menkul malların, alacak ve hakların haczi

MADDE 79. — Hâmiline yazılı olmıyan veya cirosu kabil senede dayanmıyan alacaklar ile, maaş, ücret, ve saire gibi her türlü hakların ve fiilen zabıt tanzimi suretiyle haczi kabil olmıyan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan ve yahut alacak ve hakları ödemesi gereken hakiki, hükmi şahıslara, kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılır.

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilip de üçüncü şahıs, borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş yahut kusuru olmaksızın telef olmuş veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise keyfiyeti, haczin kendisine tebliğinden 7 gün içinde tahsil dairesine yazılı beyanla bildirmeye mecburdur. Bildirmediği takdirde mal elinde ve borç zimmetinde sayılır ve hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Menkul malların aynen teslimi mümkün olmadığı takdirde değeri ödenir. Üçüncü şahısların genel hükümler gereğince asıl borçluya rücu hakları mahfuzdur.

Zor kullanma

MADDE 80. — Haciz tatbikında istendiği takdirde, kilitli ve kapalı mahallelerin açılması ve her türlü eşyanın gösterilmesi mecburidir.

Gerekirse bu yerler zorla açtırılır, kilit ve her türlü tertipler kırılabilir. Hac-

zolunan malların zorla alınmasında hal ve durumun gerektiği her türlü zora baş vurulabilir.

Borçlunun üzerinde haczi kabil kıymetli mallar bulunduğ ve kendisi bunları rızasıyla teslim etmediği veya üzerinde sakladığı takdirde şahsına karşı da zor kullanılır.

Haczde değerlendirme

MADDE 81. — Haczedilen mallara haczi yapan memur tarafından değer biçilir, borçlunun müracaatı üzerine veya tahsil dairesince lüzum görüldüğü takdirde yeniden bilirkişiye değer biçilir.

Haczedilen menkul malların korunması

MADDE 82. — Haczedilen para, kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi ve tahvil gibi menkul mallar kaybolmalarını ve değiştirilmelerini önleyecek tedbirler alınarak tahsil dairesince muhafaza olunur.

Sair menkul mallar uygun bir yerde muhafaza altına alınır veya güvenilir bir şahsa veyahut güvenilir bir şahsın kefaleti altında borçlunun veya zilyedin kendisinde bırakılır.

Menkul malları koruyacak olanların mecburiyet ve mesuliyetleri

MADDE 83. — Borçlular, zilyedler, güvenilir şahıslar 82 nci madde gereğince kendilerine bırakılan malları, alacaklı âmmec idarelerince yapılacak ilk talep üzerine derhal ve kendilerine teslim edildiği zamandaki durumları ile geri vermek mecburiyetindedirler.

Bu mecburiyeti yerine getirmiyenler, haklarında yapılacak ceza takibinden başka, bu malların kendilerine atfolunamayacak bir sebepten dolayı telef veya zayi olduğunu ispat edemedikleri takdirde, geri verilmeyen malların değerleri tutarınca borçlu sayılıp bu kanun hükümleri gereğince takip olunurlar.

Menkul malların satışı

MADDE 84. — Menkul mallar tahsil dairesince köylerde ihtiyar kurullarınca haciz yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılır.

Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle muhafazasına imkân olmıyan veyahut beklediği takdirde mühim bir değer düşüklüğüne uğraması muhtemel bulunan malların paraya çevrilmesine derhal başlanabilir.

Satış şekli, artırma ve ilân

MADDE 85. — Menkul mallar satış mütat olan belli bir yerde tahsil dairesince açık artırma ve peşin para ile satılır. Mütat satış mahalline naklin külfeti veya mahallinde satışın daha muvafık olduğu ahvalde borçlunun da rızasıyla, tahsil dairesi satış mahallinde yapabilir. Satılığa çıkarılan mal artırma sonunda, üç defa bağırdıktan sonra en çok artırana ihale edilir.

Gerekli hallerde artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, satılacak malların nevi ve evsafi önceden ilân olunur.

İlânın şekli, artırmanın tarzı, yeri ve günü alacaklı âmmec idaresinin ve borçlunun menfaatine en uygun gelen şekil göz önünde tutularak alacaklı âmmec idaresince tesbit olunur.

Satılan mal, bedeli alınmadan teslim edilmez. Tahsil dairesi mal bedelinin ihale gününü takip eden günden itibaren üç gün içinde ödenmesi için mühlet verebilir.

Bir kısım malların satışı ile âmme alacağı karşılandığı takdirde geriye kalan malların satışından vazgeçilir ve bunlar üzerindeki haciz kaldırılır.

Müşterinin malı almaktan vazgeçmesi

MADDE 86. — Müşteri malı almaktan vazgeçer veya verilen mühlet içinde bedelin tamamını vermezse mal ikinci defa artırmaya çıkarılır ve en çok artırana ihale olunur. Mal birinci defa kendisine ihale olunan kimseden, iki ihale arasındaki fark ve diğer zararlar ve % 5 faiz, veya ikinci ihalede talip çıkmaması sebebiyle ihale yapılmadığı takdirde birinci ihale bedeli ve diğer zararlar ve % 5 faiz, ayrıca bir hüküm alınmasına hacet kalmaksızın bu kanun hükümlerine göre tahsil edilir ve o mal için idarece yapılan her nevi masraflar alınmak suretiyle mal kendisine terk olunur. Mal bedeli ihale yapılan şahıstan tahsil edilemediği müddetçe asıl borçlunun borçlu sıfatı devam eder.

Satılamıyan menkul mallar

MADDE 87. — Hacedilen menkul mallara verilen bedel 81 nci maddede tesbit olunan değer in % 75 inden aşağı olursa veya hiç alıcı çıkmazsa, ilk artırma tarihinden başlayarak 15 gün içinde uygun görülen zamanlarda bu mallar tekrar satışa çıkarılır. Bu ikinci artırmada verilen bedel ne olursa olsun satış yapılır.

Menkul mallar yerinde veya başka yere götürüldüğü halde yine satılamaz veya taşıma giderlerinin çokluğu yüzünden başka yere götürülmesi uygun görülmezse yukardaki 15 günlük sürenin bitmesinden itibaren 6 ay içinde pazarlıkla satılır. Bu suretlede satılamadığı takdirde hacedilen mallar borçluya geri verilir.

Üçüncü Bölüm

Gayrimenkul malların haczi ve satışı

Gayrimenkul malların, gemilerin haczi

MADDE 88. — Her türlü gayrimenkul malların, gemilerin haczi sicillerine işlenmek üzere haciz keyfiyetinin tapuya veya gemi sicillerinin tutulduğu daireye tebliğ edilmesi suretiyle yapılır.

Gayrimenkul haczi, bunların hasılat ve menfaatlerine de şâmindir. Ancak borçlunun başkaca bir geliri yoksa kendisinin ve ailesinin geçimleri için kâfi miktarda mahsulden veya satıldıkça bedelinden münasip miktarı borçluya bırakılır.

Alacaklı tahsil dairesi, hacedilen gayrimenkul ve gemilerin idaresi ve işletmesi, menfaat ve hasılatın toplanması için gereken tedbirleri alır.

(Hükümet teklifinin 157 nci maddesi).

Haczin rehinli alacaklılara bildirilmesi

MADDE 89. — Gayrimenkul haczinde, gayrimenkul kendilerine rehnedilmiş olan alacaklılara tapu dairesince hacizden haber verilir.

(Hükümet teklifinin 158 nci maddesi).

Satış ve satış komisyonları

MADDE 90. — Gayrimenkuller, satış komisyonlarınca açık artırma ile satılır. Satış komisyonu, il ve ilcelerde en büyük mal memurunun veya tevkil edeceği zâtın başkanlığı altında belediye meclisi tarafından kendi üyesi arasından seçilmiş bir zat ile alacaklı âmme idaresinin salâhiyetli bir memurundan ve gayrimenkulün bulunduğu yer tapu sicil muhafızından teşekkül eder.

Gayrimenkullere değer biçme

MADDE 91. — Satışa çıkarılacak gayrimenkullere bilirkişinin mütalâası alınmak suretiyle satış komisyonu tarafından rayiç değeri biçilir.

Gayrimenkullerin satış şartnamesi

MADDE 92. — Tahsil dairesi, satılacak gayrimenkul için aşağıdaki kayıtları ihtiva eden bir şartname tanzim eder :

1. Gayrimenkul malikinin soyadı, adı ve adresi;
 2. Gayrimenkulün bulunduğu mahalle, sokak ve kapı numarası, durumu ve özel vasıfları;
 3. Gayrimenkulün artırmaya esas olan biçilen rayiç değeri;
 4. % 7,5 nispetindeki teminat tutarı;
 5. Gayrimenkul üzerindeki henüz vâdesi gelmemiş rehinler hakkında gerekli bilgilerle, satışın, gayrimenkul üzerindeki irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte yapılacağı;
 6. Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muccel borçlar varsa bunların müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihan ödeneceği;
 7. Ne gibi giderlerin alıcıya ait olacağı.
- (Hükümet teklifinin 161 nci maddesi.)

Gayrimenkul satışında ilân

MADDE 93. — Alacaklı tahsil dairesi gayrimenkul satışını, artırma tarihinden en az 15 gün önce başlamak şartıyla ilân eder. İlânların yer, müddet ve şekillerine ait umumi esaslar Maliye Vekâletince tâyin olunur.

İlânda, satışın yapılacağı yer, gün, saat ve satılacak gayrimenkulün durumu ile vasıfları gösterilir.

İlânın birer örneği, borçluya vekil veya mümessiline ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ olunur.

Gayrimenkul mallarda artırma ve ihale

MADDE 94. — Artırmaya iştirak edeceklerden gayrimenkule biçilmiş rayiç değerinin % 7,5 u nispetinde 10 ncü maddenin 1 ilâ 4 ncü bendlerinde yazılı teminat alınır.

Gayrimenkul artırma sonunda, üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale olunur. Şu kadar ki, artırma bedeli gayrimenkul için biçilmiş olan değerinin % 75 ini bulmak lâzımdır. Şayet âmme alacağına ruçhanı olan diğer alacaklar bu gayrimenkul ile temin edilmiş ise, artırma bedelinin, bu suretle ruçhanı olan alacakların tutarından fazlaya çıkması ve yapılmış ve yapılacak masrafları da karşılaması şarttır.

Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçlar alıcıya devredilmez, satış bedelinden ödenir.

Haczedilen gayrimenkullerin ayrılması mümkün olup da bir kısmının bedeli âmme alacağını karşılamaya yettiği takdirde, borçlu yazı ile istemedikçe artan kısım satılmaz. Gerekirse tapu dairesine satılacak kısım tefrik ettirilir.

İhale kararının bir örneği borçluya veya vekil veya mümessiline ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ olunur.

Artırmanın uzatılması

MADDE 95. — Artırmada yukardaki maddede yazılı miktar elde edilememiş ise, en çok artıranın taahhüdü baki kalmak şartıyla artırma 7 gün daha uzatılır, 7 nci günü aynı saatte gayrimenkul en çok artırana ihale edilir. Evvelce yapılan ilânda bu hususlar belirtilir. Şu kadar ki, ruçhanlı alacaklı bulunduğu takdirde ihale bedelinin ruçhanlı alacakla birlikte masrafları da aşması şarttır, aşmazsa satış yapılmaz.

İhalenin yapılamaması

MADDE 96. — Artırmalarda istekli çıkmadığı veya teklif edilen bedel 95 nci maddede yazılı olduğu üzere ruçhanlı alacakla, masrafları aşmadığı takdirde âmme idaresince teferruğ edilinceye kadar gayrimenkul üzerindeki haciz devam eder.

Bu müddette tahsil dairesine her hangi bir istekli müracaat ettiği takdirde, bu müracaat alacaklı âmme idaresince uygun görülmek şartıyla, satış için 7 günlük bir ilân yapılarak gayrimenkul 95 nci madde hükümleri dairesinde en çok artırana ihale olunur. Gayrimenkul teferruğ edilinceye kadar bir istekli çıkmadığı takdirde tahsil dairesi mahcuz malı uygun gördüğü zamanlarda satışa çıkarabilir. Bu takdirde satış ve ilân hakkında yukardaki hükümler ve ihale için de 95 nci madde hükümleri tatbik olunur.

Gayrimenkul satış bedelinin tahsili

MADDE 97. — Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve gayrimenkul, satış komisyonunca hemen 7 gün müddetle artırmaya çıkarılır. Bu artırmayı alâkadarlara tebliğe hacet olmayıp yalnız ilânla iktifa olunur ve en çok artırana ihale edilir.

Birinci defa kendisine ihale yapılan kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldür. İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın teminattan mahsubu yapıldıktan sonra bakıyesi tahsil dairesince tahsil olunur. Faiz % 5 ten hesap olunur. Aradaki farkın âmme alacağını aşan miktarını bundan mesul olan şahıstan tahsil edebilmek üzere malı satılan âmme borçlusuna dairece bir vesika verilir.

Gayrimenkullerin teferruğu ve geri verilmesi

MADDE 98. — İkinci artırma tarihinden başlayarak bir yıl içinde gayrimenkul en az bir kere daha satışa çıkarıldığı halde satılmasına imkân bulunmadığı takdirde gayrimenkul alacaklı âmme idaresinin talebi üzerine ve satış komisyonu kararıyla âmme idaresince teferruğ edilebilir. Teferruğ bedeli, gayrimenkulün biçilen rayiç değerinin % 50 sidir.

Teferruğ muamelesinin ikmalini mütaakıp, takip ve teferruğ masrafları düşüldükten sonra artan bedel borca mahsup edilir. Teferruğ edilen gayrimenkul

teferruğ kararı tarihinden itibaren bir yıl müddetle satıŷa çıkarılamaz.

Borçlu satıŷ komisyonunun teferruğ kararı tarihinden baŷlıyarak bir yıl içinde âmme alacağını, gecikme zamları ile birlikte ödediği takdirde gayrimenkul kendisine geri verilir. Ferağ masrafı borçluya aittir.

Teferruğ kararı verilmeden evvel biçilen rayiç bedelin % 75 i veya fazlasıyla hariçten tâlip çıkarsa alacaklı âmme idaresi teferruğdan vazgeçer.

İhalenin neticesi ve tecil

MADDE 99. — Satıŷ komisyonu tarafından gayrimenkul kendisine ihale edilen alıcı o gayrimenkulün mülkiyetini iktisap etmiş olur. İhalenin feshi gayrimenkulün bulunduğu yerin icra tetkik merciinden ŷikâyet yoluyla istenebilir. İhalenin ilgililere tebliği tarihi ŷikâyet için muayyen olan 7 günlük müddete baŷlangıç sayılır. Tetkik merciinin vereceği karar 10 gün içinde temyiz olunabilir, Temyiz talebini Temyiz İcra ve İflâs Dairesi tetkik eder. İhale edilen malın değer i iki bin lirayı aŷtıđı takdirde murafaa istenebilir. İhalenin feshi veya kaydın tas-hihi hakkında baŷkaca mahkemeye veya idari kaza mercilerine müracaat olunamaz. Tescil için tapu dairesine yapılacak tebligat ŷikâyet için muayyen müddetin geçmesinden ve eğer ŷikâyet edilmişse ŷikâyetin intacından sonra yapılır.

Dördüncü Bölüm

İflâs yoluyla takip ve konkordato

İflâs yoluyla takip

MADDE 100. — Âmme alacaklarının tahsili için İcra ve İflâs Kanunu hükümleri dairesinde âmme borçlusunun iflâsı istenebilir.

İflâs dairesi, âmme alacaklarının iflâs masasına geçirilmesini temin için, hakkında iflâs açılan kimseleri ve basit ve âdi tasfiye ŷekillerinden hangisinin tatbik edileceğini bulunduğu yerdeki âmme idarelerine zamanında bildirmeye mecburdur.

Konkordato

MADDE 101. — Âmme idaresi tarafından iflâs talebinde bulunulsa dahi tasdik edilen konkordato âmme alacakları için mecburi değildir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Zaman aşımı, terkin, yasaklar ve cezalar ve son hükümler

Birinci Bölüm

Zaman aşımı ve terkin

Tahsil zaman aşımı

MADDE 102. — Âmme alacağı, vâdesinin rasladığı takvim yılını takip eden takvim yılı baŷından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zaman aşımına uğrar.

Para cezalarına ait hususi kanunlarındaki zaman aşımı hükümleri mahfuzdur.
Zaman aşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemeler kabul olunur

Zaman aşımının kesilmesi

MADDE 103. — Aşağıdaki hallerde tahsil zaman aşımı kesilir :

1. Ödeme;
2. Haciz tatbiki;
3. Zorla tahsil ve takip muameleleri sonucunda yapılan her çeşit tahsilât,
4. Ödeme emri tebliği;
5. Mal bildirimi, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi;
6. Yukardaki 5 nci sırada gösterilen muamelelerden her hangi birinin kofile veya yabancı şahıs ve kurumlar mümessillerine tatbiki veya bunlar tarafından yapılması;
7. İhtilâflı âmme alacaklarında kaza mercilerince bozma kararı verilmesi;
8. Âmme alacağının teminata bağlanması;
9. Kaza mercilerince icranın tehirine karar verilmesi;
10. İki âmme idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı âmme idaresi tarafından borçlu âmme idaresine borcun ödenmesi için yazı ile müracaat edilmesi.

Kesilmenin rasladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren zaman aşımı yeniden işlemeye başlar. Zaman aşımının bir bozma kararıyla kesilmesi halinde zaman aşımını başlangıcı yeni vâde gününün rasladığı; âmme alacağının teminata bağlanması veya icranın kaza mercilerince durdurulması hallerinde zaman aşımı başlangıcı teminatın kalktığı ve durma süresinin sona erdiği tarihin rasladığı; takvim yılını takip eden takvim yılının ilk günüdür.

Zaman aşımının işlememesi

MADDE 104. — Borçlunun yabancı memlekette bulunması hileli iflâs etmesi veya terekesinin tasfiyesi dolayısıyla hakkında takibat yapılmasına imkân yoksa bu hallerin devamı müddetince zaman aşımı işlemez.

Zaman aşımı, işlememesi sebeplerinin kalktığı günün bitmesinden itibaren başlar veya durmasından evvel başlamış olan cereyanına devam eder.

Tabii âfetler sebebiyle terkin

MADDE 105. — Yangın, yer sansintisi, yer kayması, su basması, kuraklık, don, zararlı hayvan ve haşarat istilâsı ve bunlara benziyen âfetler yüzünden zarara mâruz kalan varlıklarının ve mahsullerinin en az üçte birini kaybedenler adına tahakkuk ettirilmiş ve âfetlerin zarar verdiği gelir kaynakları ile ilgili âmme alacakları İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kısmen veya tamamen terkin olunur.

Bu madde hükmünden faydalanmak için âfetin vukuu tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili âmme idaresine yazı ile müracaat edilmesi şarttır.

Bu madde şümülüne giren bir zararın mevcut olup olmadığı mahallî il veya ilçe idare kurullarınca, zararın derecesi, Maliye Vekâletince genel olarak belirtilecek esaslar dâhilinde ilgili âmme idarelerince tesbit olunur.

Vergi Usul Kanunu mevzuuna giren âmme alacakları hakkında mezkûr kanunun 105 nci maddesi hükümleri tatbik olunur.

Tahsil imkânsızlığı sebebiyle terkin

MADDE 106. — Yapılan takip sonunda tahsili imkânsız veya tahsili için yapı-

lacak giderlerin alacaktan fazla bulunduğu anlaşılan 25 liraya kadar (25 lira dâhil) âmme alacakları, âmme idarelerinde terkin salâhiyetini haiz olanlar tarafından terkin olunur.

Terkin salâhiyetini haiz olanlar bu salahiyetlerinin tamamını veya bir kısmını mahallî makamlara bırakabilirler.

İkinci Bölüm

Yasaklar ve cezalar

Sırrın ifşası

MADDE 107. — Bu kanunun tatbikında vazifeli bulunan kimseler, bu vazifeleri dolayısıyla âmme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması lâzımgelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde 2 aydan 6 aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadı ile ifşa edenler beş aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır ve bu suçun failleri ile birinci fıkradaki suçun mükerrirlerinin bir daha Devlet hizmetinde kullanılmamalarına karar verilir.

Artırmalara katılamıyacak ve artırmalardan mal satınalamıyacak olanlar

MADDE 108. — Bu kanunun tatbikında vazifeli bulunan kimseler, bu kanun gereğince paraya çevrilecek malların artırmasına ne kendi adlarına, ne de diğer kimseler ad ve hesabına iştirak edemeyecekleri ve bu artırmalardan mal satınalamıyacakları gibi, bu malları üçüncü şahıslar vasıtasıyla veya üçüncü şahıslara satınaldırıp onlardan beş sene müddetle teferruğ suretiyle dahi satınalmazlar. Bu memnuiyet, bunların eşlerine ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve sıhri hısımlarına da şâmildir. Bu memnuiyet hilâfına yapılan ihalelerin 99 ncu maddeye göre feshi istenebilir.

Bu madde hükmüne aykırı hareket edenler üç aydan üç yıla kadar hapis ve altı aydan üç yıla kadar memuriyetten mahrumiyet cezası ile cezalandırılırlar.

Takdir muamelelerine ve kararlara iştirak edemeyecek olanlar

MADDE 109. — Bu kanunun tatbikında satış komisyonu başkan ve üyeleriyle, bilirkişiler ve yine bu kanunun tatbiki münasebetiyle kendilerine intikal edecek hâdiselerin karara bağlanmasında itiraz komisyonları başkan ve üyeleri :

1. Kendilerine, nişanlılarına ve boşanmış olsalar bile eşlerine;

2. Kan veya sıhrî usul ve furuuna, evlâtlığına veya kendisini evlât edinene yahut kan hısımlığına üçüncü (Bu derece dâhil), sıhrî hısımlıkta bu hısımlığı meydana getiren evlenme ortadan kalkmış olsa bile üçüncü (Bu derece dâhil) dereceye kadar olan civar hısımlarına;

3. Kanuni temsilcisi veya vekili buldukları kimselere;
ait işlerin takdir muamelelerine ve bu işler hakkında verilecek kararlara iştirak edemezler.

Âmme alacağının tahsiline engel olanlar

MADDE 110. — Âmme alacağının tahsili için hakkında takip muamelelerine başlanan borçlu kısmen veya tamamen tahsile engel olmak veya tahsili zorlaştırmak maksadıyla mallarından bir kısmını veya tamamını :

1. Mülkünden çıkararak, telef ederek yahut değerden düşürerek gerçek surette;
2. Gizliyerek, kaçırarak muvazaâ yolu ile başkasının uhdesine geçirerek veya aslı olmıyan borçlar ikrar ederek, yahut alındılar vererek gerçeğe aykırı surette, varlığını yok eder veya azaltır ve geri kalan mallar borcu karşılamaya yetmezse üç aydan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır ve tevellüt eden zarar az ise verilecek ceza yarısına kadar indirilerek, eğer pek fahiş ise yarısına kadar artırılarak hükmolunur.

Gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlar

MADDE 111. — Bu kanuna göre istenen mal bildirimini gerçeğe aykırı surette yapanlarla, yaşayış tarzları mal bildirimine uymıyanlar sulh işlerine bakan mahkemelerce bir aydan bir seneye kadar hapis ile cezalandırılırlar.

Mal edinme ve artmalarını bildirmiyenler

MADDE 112. — Usulü dairesinde mal bildiriminde bulunduktan sonra, edinilen mallarla, her türlü mallarında, kazanç ve gelirlerinde olan artmaları 61 nci madde hükümleri gereğince zamanında bildirmemek suretiyle âmme alacağının tahsilini engellemiş veya zorlaştırmış olanlar sulh işlerine bakan mahkemelerce bir aydan bir seneye kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Âmme borçlusuna ait ellerinde bulundurdukları malları bildirmiyenler

MADDE 113. — Âmme borçlusuna ait ellerinde bulundurdukları malları 55 nci maddenin son fıkrası gereğince yapılan talebe rağmen bildirmiyenler sulh işlerine bakan mahkemelerce 15 günden 6 aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Istenecek bilgileri vermiyenler

MADDE 114. — Kendisine ödeme emri tebliğ olunan ve malı olmadığı yolunda bildirimde bulunan âmme borçluları bu bildirim ile birlikte veya bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde :

1. En son kanuni ikametgâh ve iş adreslerini;
2. Varsa devamlı mükellefiyetleri bulunan diğer tahsil dairelerini ve âmme idarelerini ve bunlardaki hesap ve kayıt numaralarını bildirmek, nüfus kayıt suretini vermek mecburiyetindedirler.

Bu vazifeyi makbul bir özre dayanmadan zamanında yerine getirmiyenler sulh işlerine bakan mahkemelerce bir aya kadar hafif hapis veya 100 liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar.

Suçların takibi

MADDE 115. — 110 ilâ 114 ncü maddelerde yazılı suçlar, alacaklı âmme idaresinin o mahaldeki en büyük memurunun ihbarı üzerine Cumhuriyet savcılığı tarafından takip olunur.

Bu suçlar bir hükmi şahsın idare ve muamelelerini görme sırasında işlenmiş

ise ceza, hükmi şahsın ortaklarından, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından idare meclisi başkan ve üyelerinden, murakıp ve müfettişlerinden veya müstahdemlerinden muameleyi yapmış olanlar hakkında hükmolunur.

Üçüncü Bölüm

Son hükümler

Kaldırılan kanun ve hükümler

MADDE 116. — Aşağıda yazılı kanun ve hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

1. 5 Ağustos 1325 tarihli Tahsili Emval Kanunu;
2. 2 Şubat 1327 tarihli Tahsili Emval Kanununun 11 ve 18 nci maddelerine müzeyyel fıkaraat hakkındaki 18 Kânunusani 1331 tarihli Kanun;
3. 26. VI. 1332 tarihli Maadin Nizamnamesinin 57 nci maddesi;
4. 19 Kasım 1336 tarihli ve 48 sayılı Kanun;
5. 1 Teşrinievvel 1337 tarih ve 156 sayılı Kanun ile 26. I. 1939 tarih ve 3586 sayılı Kanunun 2 nci maddesi;
6. 25. V. 1933 tarih ve 2184 sayılı Kanun;
7. 23. XII. 1934 tarih ve 2656 sayılı Kanun;
8. 4. VII. 1934 tarih ve 2560 sayılı Kanunun 2 nci maddesi;
9. 4. VII. 1934 tarih ve 2566 sayılı Kanunun 12 nci maddesi;
10. 30. XII. 1935 tarih ve 2871 sayılı Kanunun 6 nci maddesinin son fıkrası;
11. 21. VIII. 1940 tarih ve 3911 sayılı Kanun ve bu kanunun 3 ncü maddesi ile ilga edilen suveri tahsiliyesi bir kanunu mahsus ile muayyen olmıyan tekâlif ve rüsüm hakkındaki 12 Kânunusani 1331 tarihli Kanun;
12. 7. VI. 1949 tarih ve 5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 103 ncü maddesinin son fıkrasının (Mükellefin yapacağı vergi ödemeleri kabul olunmaz) hükmü ile 352 nci maddesi ve 377 nci maddesinin teminat olarak alınacak mallara ait hükümleri;
13. İcarat ve mukataatı vakfiyenin vergi ile birlikte tahsiline dair 27 Rebiulevvel 1331 tarihli Kanunu muvakkat ile bu kanunu muaddil 16 Ramazan 1332 ve 26 Temmuz 1330 tarihli Kanun;
14. Kanunların, vergi, resim ve harçların tahsil gecikme zammına ve tahsil zaman aşımına mütaallik hükümleri.

Tahsili Emval Kanununa göre başlamış takipler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten evvel Tahsili Emval Kanununa göre başlamış takiplereait mütaakıp muameler bu kanunun hükümleri dairesinde cereyan eder.

Bu kanunun neşri tarihinde gecikme zammına tâbi olmıyan âmme alacakları

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun 51 nci maddesindeki gecikme zamları, halen gecikme zammına tâbi olmıyan muaccel âmme alacaklarından bu kanunun neşri tarihinde ödenmemiş olanların, neşir tarihinden itibaren altı ay içinde ödenmeyenleri hakkında da tatbik olunur.

Bu kanuna göre takip edilecek vakıf mukataa ve müecceleleri

GEÇİCİ MADDE 3. — Vakıflar İdaresince tahakkuk ettirilip mükelleflerine şahsan veya bulunmadıkları takdirde ilânen, tebliğ olunup da tebliğ tarihinden itibaren 10 gün içinde ödenmiyen vakıf mukataa ve müecceleleri hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Yürürlük

MADDE 117. — Bu kanun neşri tarihinden 6 ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütmeye memur olanlar

MADDE 118. — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

